МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ БІОТЕХНОЛОГІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ТВАРИН
ФАКУЛЬТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ
Спеціальність 211 – «Ветеринарна медицина»

ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
Зав. кафедри хірургії і акушерства с.-г. тварин
к. біол. наук, доцент _____ Масліков С.М.
«_____» _____ 2021 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
«ЕФЕКТИВНІСТЬ ДІАГНОСТИЧНИХ ТА ЛІКУВАЛЬНО-ПРОФІЛАКТИЧНИХ ЗАХОДІВ У СОБАК ЗА АКУШЕРСЬКОЇ ПАТОЛОГІЇ В УМОВАХ ВЕТЕРИНАРНОЇ КЛІНІКИ «VETCLINIC» ФІЗИЧНОЇ ОСОБИ-ПІДПРИЄМЦЯ РЕМЕЗОК О. П. МІСТА НОВОМОСКОВСЬК ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ»

26.05 – ДР. 1072 21 05 24. 028. ПЗ

Студент-дипломник _____ С. В. Гудзовата
Керівник дипломної роботи
канд. вет. наук, доц. _____ Л. В. Корейба
Консультанти:
з охорони праці
канд. с.-г. наук, доц. _____ В. О. Сапронова
з економічних питань
канд. вет. наук, доц. _____ В.В. Зажарський

Дніпро – 2021

ЗМІСТ

Реферат	3
Анотація	5
Вступ	8
Мета і завдання	9
1. Огляд літератури	10
2. Власні дослідження	34
2.1. Матеріал і методи досліджень	34
2.2. Характеристика лікарні ветеринарної медицини	38
2.3. Результати власних досліджень та їх аналіз	41
2.4. Розрахунок економічної ефективності	65
3.Охорона праці у ветеринарній медицині	69
Висновки	75
Пропозиції виробництву	77
Список використаної літератури	78
Додатки	84

РЕФЕРАТ

Дипломна робота студентки групи МгВМ-1-19 Гудзоватої Сабіни Вікторівни на тему: «Ефективність діагностичних та лікувально-профілактичних заходів у собак за акушерської патології в умовах ветеринарної клініки «VETCLINIC» фізичної особи-підприємця Ремезок О. П. міста Новомосковськ Дніпропетровської області» виконана на 126 сторінках комп'ютерного тексту, ілюстрована таблицями і фотографіями. Робота складається з вступу, огляду літератури, матеріалів і методики досліджень, експериментальної частини, обговорення результатів досліджень, висновків, списку використаної літератури, який містить 55 джерел та додатків.

Встановлено, що впродовж останніх чотирьох років в умовах клініки ветеринарної медицини були зареєстровані одиночні випадки клінічно виражених абортів травматичного походження з вигнанням мертвих плодів у собак. У 10 % випадків реєстрували такі закінчення абортів як муміфікація та путрифікація. Путрифікація плодів у собак супроводжується пригніченням загального стану, почастішанням пульсу та актів дихання, підвищенням загальної температури тіла, порушенням координації руху, вимушено лежачим положенням, анемічністю видимих слизових оболонок, больовою реакцією черевних стінок та флюктуацією у матці, виділенням із петлі гнійного ексудату з домішками крові. Біохімічні показники протеїнового обміну вказують на ниркову недостатність середнього ступеня та захворювання печінки. Зміни гематологічних показників крові у собак за путрифікації плодів свідчать про порушення роботи нирок і запальні процеси в організмі тварини.

Ефективність допомоги роділлям за скручування рога матки з ампулою забезпечило виконання кесаревого розтину; при скручуванні тіла матки з наявністю ділянок ішемії – проведення оваріогістероектомії. Високу ефективність стимуляції родової діяльності за слабких переймів і потуг у собак забезпечила схема із застосуванням 10%-вого

розчину Кальцію глюконату з розрахунку 0,5–1 мл на 1 кг маси тіла тварини (2–20 мл для собак), 10%-вого розчину Глюкози у дозі 5–20 мл, Катозалу в середньому від 1 до 3-х мл і Окситоцину у дозі 0,3 мл на 10 кг маси тіла тварини та виконання масажу черевних стінок, промежини і дорсальної стінки піхви. Частота порушень динаміки родового процесу у собак складає 10 % по відношенню до усієї акушерської патології.

Для відновлення та нормалізації координації родового процесу при защемленні плода у родовому каналі собак найбільш ефективним є застосування препарату спазмолітичної дії Сенсіблекс Вейкс.

АНОТАЦІЯ

Встановлено, що в умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області у собак в період вагітності поширеними є вивертання піхви, аборти заразного та незаразного походження, несправжня вагітність; скручування матки, путрифікація та муміфікація.

Дистоція родів є значно поширеною і складає 58% у собак різних порід та віку. Серед акушерської патології, що була показаннями до розроджувальних операцій мали місце вузькість тазу та піхви, неправильні розміщення плодів, великі плоди та їх виродливість, і скручування матки. Найвищий відсоток припадав на долю крупноплідності (20,7–24,1%), найменший (6,7%) на скручування вагітної матки. У собак за скручування тіла вагітної матки з наявністю ділянок ішемії було обґрунтоване проведення оваріогістероектомії; при скручуванні рога матки з ампулою – виконання кесаревого розтину.

Завчасний ветеринарний огляд і спеціалізована допомога за патології вагітності, родів та післяродового періоду не тільки обмежує кількість несприятливих наслідків, але й сприяє збереженню здорового поголів'я собак, а також виключає зайве хвилювання їх власників. В основі профілактики родової і післяродової патології у собак лежить комплекс санітарно-гігієнічних заходів у стаціонарі та в родильному відділенні, а також повноцінна годівля та догляд.

В умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ високу ефективність стимуляції родової діяльності за слабких переймів і потуг у собак забезпечила схема із застосуванням 10%-вого розчину Кальцію глюконату з розрахунку 0,5–1 мл на 1 кг маси тіла тварини (2–20 мл для собак), 10%-вого розчину Глюкози у дозі 5–20 мл, Катозалу в середньому від 1 до 3-х мл і Окситоцину у дозі 0,3 мл на 10 кг маси тіла тварини та виконання масажу черевних стінок, промежини і дорсальної стінки піхви.

Частота порушень динаміки родового процесу та відновлення і нормалізації координації родового процесу при защемленні плода у родовому каналі собак із застосуванням препарату спазмолітичної дії Сенсіблекс Вейкс.

Ключові слова: собака, дистоція родів, розроджувальні операції, кесарів розтин, оваріогістероектомія, акушерська патологія, хвороби вагітності, хвороби заразної і незаразної етіології.

ABSTRACT

It is established that in the conditions of a private veterinary clinic of the Novomoskovsk city of the Dnepropetrovsk region during pregnancy of dogs vaginal inversion, abortions of a contagious and noninfectious origin, false pregnancy are widespread; uterine twisting, putrification and mummification.

It was found that dystocia is very common and is 58% dogs of different breeds and ages. Among the obstetric pathology that was an indication for birth operations were narrowness of the pelvis and vagina, improper placement of fetuses, large fetuses and their ugliness, and uterine torsion. The highest percentage was accounted for by large fertility (20.7–24.1%), the lowest (6.7%) by twisting of the pregnant uterus. Ovarian hysterectomy was justified for twisting the body of the pregnant uterus with the presence of areas of ischemia; when twisting the uterine horn with an ampoule - performing a cesarean section of dogs.

Timely veterinary examination and specialized care for pathologies of pregnancy, parturition and the postpartum period not only limits the number of adverse effects, but also helps to maintain a healthy herd of dogs, as well as eliminates unnecessary anxiety of their owners. The prevention of birth and postpartum pathology in dogs is based on a set of sanitary and hygienic measures in the hospital and maternity ward, as well as full feeding and care.

In the conditions of a private clinic of veterinary medicine ofNovomoskovsk high effectiveness of stimulation of patrimonial activity at weak contractions and attempts at dogs was provided by the scheme with use of 10% solution of Calcium gluconate at the rate of 0,5–1 ml on 1 kg of body weight of an animal (2–20 ml for

dogs), 10% glucose solution in a dose of 5-20 ml, Catozal on average from 1 to 3 ml and Oxytocin in a dose of 0.3 ml per 10 kg of body weight of the animal and massage of the abdominal wall, perineum and dorsal vaginal wall.

Frequency of violations of the dynamics of the birth process and the restoration and normalization of coordination of the birth process when the fetus is pinched in the birth canal of dogs with the use of the antispasmodic drug Sensiblex Vakes.

Keywords: dog, dystocia of parturition, parturition operations, cesarean section, ovariohysterectomy, obstetric pathology, pregnancy diseases, diseases of infectious and non-infectious etiology.

ВСТУП

Поява на світ довгоочікуваного потомства від домашнього улюбленця стає фіналом складного періоду – вагітності. Для кожного господаря роди собаки – це завжди стресова ситуація. Неможливо передбачити, чи пройде все добре, чи з ускладненнями, виникне необхідність допомоги фахівця, а може взагалі варто народжувати в клініці. Процес родів непередбачуваний. Все ускладнюється багатоплідністю тварин. Буває що перші цуценята з'являються на світ без проблем, а з іншими виникають труднощі.

При нормальному перебігу родів допомога з боку людини обмежується лише спотереженням чи прийомом новонароджених. Також дуже важливо своєчасно виявити патологію родів, вміти надати своєчасну допомогу породіллі і новонародженому, і при необхідності надати термінову і кваліфіковану ветеринарну допомогу.

Патологічні, або неправильно протікаючі роди, виникають під впливом багатьох причин, зокрема через спонтанне порушення скорочувальної здатності матки і м'язів черевної стінки, а також при невмілому і передчасному втручанні людини.

Роди, що неправильно перебігають можуть бути наслідком схрещування суки дрібної породи з псом великої породи, внаслідок чого розміри плодів не відповідають розмірам родових шляхів.

Важливе значення для виникнення патології має неправильне положення плода. Найважливішим фактором у виникненні патології є стан здоров'я вагітної собаки до початку родів. Будь-які порушення в годівлі, відсутність вітамінів в їжі, погане санітарно-гігієнічне утримання вагітної тварин призводять до патології родів.

Мета і завдання:

Мета роботи полягала у вивченні причин виникнення, поширення, особливостей клінічного прояву, ефективності діагностичних та лікувально-профілактичних заходів у собак за патології вагітності і родів в умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області.

Завдання:

1. Провести аналіз поширення основних хвороб вагітності та ускладнень родів у собак.

2. Вивчити особливості клінічного прояву та перебігу хвороб вагітності і дистоції родів у собак.

3. Вивчити ефективність проведення овариогістероектомії та кесаревого розтину у собак при скручуванні вагітної матки, путрифікації плодів та за неправильних взаємовідношень плодів по відношенню до родових шляхів.

4. Провести порівняльну ефективність застосування різних схем стимуляції слабкої родової діяльності, а також дію препаратів за бурхливих переймів та потуг.

5. Вивчити ефективність застосування препаратів спазмолітичної дії (Но-Шпа, Сенсиблекс Вейкс) при защемленні плода в другу стадію родів у собак.

6. Визначити економічну ефективність проведених ветеринарних заходів.

1. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Визначення строків родів і підготування до них

Перед родами приблизно за 10 діб тварину потрібно виділити в окреме приміщення, щоб вона звикла до нього і роди пройшли в менш стресових обставинах.

У собак визначити строки родів простіше, якщо відома дата овуляції. Дата овуляції дозволяє прогнозувати строк родів достатньо точно.

Якщо час в'язки та (або) овуляції невідомі, ветеринарні фахівці можуть за допомогою методів візуальної діагностики оцінити розміри ембріонів та плодів на різних стадіях вагітності, щоб спрогнозувати, скільки діб залишилось до родів.

У великих собак передбачити строки родів за датою овуляції важче. Визначити дату родів на пізніх строках вагітності можна рентгенографічним дослідженням за допомогою якого ветеринарний лікар оцінює ступінь осифікації кісток у плодів [11, 19].

Поява молока у молочних залозах не завжди з'являється перед родами. У собак молоко може з'явитись за 8-10 днів до родів, але є і виключення: у деяких сук, що вже народжували, лактація може початися приблизно на 40-добу, і навпаки, у сук-первісток молоко може з'явитися відразу після або під час родів. Через це багато заводчиків переживають про те, що самка не зможе викормити новонароджених.

У собак на протязі останнього тижня вагітності вульва збільшується у розмірах, зв'язки таза розслаблюються, щоб плоди могли пройти по родовим шляхам. Контури тіла можуть змінюватись («грушевидний животик»). У кішок таких змін не спостерігається.

У сук в останні години перед родами в результаті «згладжування» шийки матки з піхви може виділятися прозора рідина (відходження слизової пробки з шийного каналу). Але таке відбувається не завжди. Коли починається відділення плаценти, в матку виділяється відкладений в тканинах плаценти пігмент – його також можна відрізнити у виділеннях з піхви. Дані виділення

свідчать про те, що настання пологів потрібно очікувати в найкоротші терміни. Зміни поведінки також свідчать про настання пологів та може бути за декілька годин до них. Слабкі скорочення матки починаються на 1-7 днів до строку. Безпосередньо перед пологами сука неспокійна, дихання її прискорене. Може бути відмова від корму. Перед пологами в організмі матері відбуваються гормональні зміни, які передують переймам. У собак рівень прогестерону в крові який є високим на пізніх строках вагітності – різко понижується. Дія прогестерону дещо підвищує температуру тіла тварини. Різке зниження рівня прогестерону за 24-48 годин до початку пологів дестабілізує терморегуляцію організму та ректальна температура на декілька годин знижується, а потім повертається до фізіологічної норми.

Зазвичай заводчики вимірюють температуру сукам в останній тиждень вагітності 3-4 рази на день. За 24-48 годин до початку родів повинно бути зниження температури приблизно на один градус порівняно з звичайним показниками. У дрібних собак цей симптом виражений яскравіше.

У сук найпоширенішою проблемою при родах є недостатня інтенсивність переймів (в’ялість скорочень або атонія матки). Атонія може бути повною або частковою. Суки старшого віку та з надлишковою вагою входять в групу ризику [21, 28, 30, 43].

Найчастіше перейми є, але вони слабкі та нерегулярні. Іноді народжуються один або два цуценятка – тяжко і потім після декількох годин очікування і на цьому родовий процес завершується. Потрібно упевнитися, що родові шляхи вільні та тільки після цього можна вжити заходи для відновлення переймів. Можна примусити собаку трохи походити. Якщо це не допомогло, то треба ввести кальцій. В разі коли кальцій не дав гарних результатів, то можна застосувати окситоцин. Може бути вторинна гіпотонічна дисфункція матки. Сука з фізіологічно нормальною інтенсивністю переймів довго не може народити по іншій причині (наприклад, цуценята досить великі за розмірами або розкриття шийки матки недостатнє). На початку пологів перейми сильні, але потім м’язи матки стомлюються та перейми слабшають. Вторинна

гіпотонічна дисфункція може мати тяжкі наслідки: безрезультатні перейми можуть призвести до відслоювання плаценти та всі плоди почнуть страждати від нестачі кисню. Якщо, суці не надати допомогу то процес може завершитися народження мертвих або нежиттєздатних цуценят.

За один-два тижня до очікуваних родів сука починає готуватися до материнства. Необхідно провести їй всі гігієнічні процедури з метою усунення збудників інфекційних захворювань, які можуть знаходитися на шерстному покриві. Крім того, у сук довгошерстих порід рекомендовано вистригти шерсть навколо сосків та промежини. Для пологів роблять спеціальний манеж. Цей манеж не дозволить цуценятам виходити за межі «гнізда», а суці – придавити цуценят під час сну [5, 45, 46].

Оцінювання зниження температури. Різке зниження температури процентного змісту прогестерону в крові на 12-24 години (до 48 годин), яке передує початку пологів, порушує нормальну термічну регуляцію організму і на декілька годин викликає пониження ректальної температури, після чого вона знову підвищується. Оптимальним варіантом є запис кожного значення температури в спеціальний зошит: як правило, хоча і не завжди, за 12-24 години до початку пологів температура понижається приблизно на один градус порівняно з середнім значенням передуючих днів.

1.2. Порідна та фізіологічна схильність до проблем при родах у різних порід м’ясоїдних

Найчастіше проблеми виникають у собак-брахіцефалів (мопси, пекінеси, ши-тцу, японські хіни, бостон-тер'єри, брюссельські грифони, німецькі боксери, французькі та англійські бульдоги) та котів (персидської, гімалайської, екзотичної, британської або шотландської породи) – велика голова, укорочена морда частенько поєднуються з вузьким тазом. Суки карликових і дрібних порід собак не лише часто виношують 1-2 плоди, вони також більшою мірою полохливі і знервовані, що саме по собі може привести до зупинки родової діяльності і розвитку первинної гіпотонії

матки. Крім того, єдиний плід може виявитися надмірно великим. Великі породи собак менше схильні до розвитку ускладнень при родах, але у випадках, коли собака виношує надмірну кількість плодів, матка може бути значно розтягнута і може виникнути вторинна гіпотонія матки [46].

Вік. Чим вище вік вперше народжуючої собаки або кішки, тим вище ризик. Ожиріння. Може послужити причиною утруднення родів.

1.3. Роди у собак і кішок

Роди – фізіологічний процес, при якому відбувається виведення з організму матері зрілих живих плодів з вигнанням плодових оболонок під дією скорочення матки, черевного пресу і за участю усього організму матері і плодів. Родовий акт, як правило, починається після яскраво вираженого прояву передвісників родів.

Можна виділити наступні передвісники родів [9, 11, 45]:

1) підготовка таза матері до родів полягає в розслабленні і подовженні його зв'язок. Усі зв'язки тазу стають рихлими і подовженими на 1/4 – 1/3 їх частину, і в результаті крижова кістка стає рухливою. У собак і кішок за 10-30 год. до початку родів таз стає «родовим». У окремих тварин розслаблені зв'язки тазу можуть знову ставати щільними і пружними, а перед самими родами повторно розслаблятися;

2) помітне збільшення і набряк статевих губ спостерігаються за 3-5 днів до початку родів;

3) розрідження впродовж 2-3 діб до початку родів слизової пробки вагітності і виділення у вигляді тягучих ниток прозорого слизу;

4) збільшення молочних пакетів за два-три дні до родів і поява молока (молозива); трапляється, що у племінних сук з’являється молоко в сосках за 8-12 днів до родів і спостерігається 2-3 дні, потім зникає і знову з'являється за 2-3 дні до родів;

5) пониження температури організму за 15-40 год. до початку родів на 0,4-1,2 °С;

6) приготування твариною місця для родів. Якщо термін вагітності у сук пройшов (60-62-65 днів), а передвісники родів не з'являються (при нормальній температурі тіла і збереженому апетиті), то не слід застосовувати препарати для викликання штучних родів, слід чекати появи передвісників і настання родів.

Перебіг родів. Плоди з порожнини матки виводяться скороченнями мускулатури матки (перейми) і черевного пресу (потуги). Ці скорочення чергуються з розслабленнями (паузами). Розрізняють три типи перейм: підготовчі – розкривають шийку матки; родові – виводять плоди; післяродові перейми [9].

Для родового акту характерні три стадії: розкриття шийки матки, виведення плоду, вигнання посліду [19, 20].

Стадія розкриття шийки матки (підготовча) у кішок і собак триває 3-8 годин. Спостерігаються часті акти сечовипускання і дефекації. Тварини прагнуть усамітнитися, вищать, стогнуть, проявляють занепокоєння.

Розкриття шийки матки відбувається тільки під дією скорочення м'язів матки (перейми). Спочатку перейми короткі (частки секунди) з довгими паузами (15-30 хв.). З часом перейми посилюються і подовжуються (2-5 сек.), а паузи коротшають (1-5 хв.).

У розкриту шийку матки входять плодовий пузир з передлежачими частинами плоду, при цьому відбувається остаточне розширення шийки і починається наступна стадія родів.

Стадія виведення плоду (родова). Плодовий пузир з плодом через розкриту шийку матки переміщається в родові шляхи до виходу.

Потім розриваються плодові оболонки, і плід тиском навколоплідної рідини потрапляє в піхву і своїм тілом через стінку піхви давить на стінку тазу, викликаючи його роздратування. У цей період до перейм приєднуються потуги. Перейми і потуги стають частими, сильними і тривалими (до 5 хв.), а паузи – короткими (5-10 сек.). Плоди знаходяться під час родів в подовжньому положенні, спинками вгору, при головному або тазовому передлежанні – з

випрямленими передлежачими частинами плоду. При головному передлежанні – передні кінцівки підігнуті під тулуб.

«Врізанням» називають наближення передлежачих частин до статевої щілини, а «прорізання» плоду – це його проходження через статеву щілину. Після цього виведення плоду швидко закінчується [5, 19, 44, 45].

Родова стадія у собак і кішок триває 10-20 хв. при одноплідній вагітності, а при багатоплідній – 10-18, може тривати і 24 год. Під час родів тварина частіше лежить на боці чи на спині, вона неспокійна (стогне, озирається на живіт, лягає і швидко схоплюється). Деякі тварини не проявляють занепокоєння під час родів. Як правило, плоди народжуються в оболонці, і мати швидко розриває їх зубами і перекушує пуповину. У більшості випадків послід також відділяється разом з плодом. Посліди і мертвонароджені плоди самки, як правило, поїдають.

У цуценят і котенят розклеюються повіки і відкриваються вуха на 8-10-ту добу після народження.

Стадія вигнання посліду. У собак і кішок після виведення кожного плоду настає пауза, щоможе тривати 1-6 хв. Після чого перейми поновлюються з порівняно слабкою участю м'язів живота і виганяється послід; після цього настає час виведення наступного плоду.

У сук і кішок після стадії родів материнська плацента відторгається від стінки матки (відпадаюча плацента) і виходить разом з дитячою плацентою та оболонками плоду назовні. При цьому в результаті пошкодження судин при відторгненні материнської плаценти відзначається незначна короткочасна кровотеча.

Сильної кровотечі не буває, тому що сильна ретракція м'язових шарів матки викликає здавлення приводячих судин, і настає швидкий тромбоз.

При нормально протікаючих родах у собак і кішок надавати допомогу не треба, потрібно тільки вести спостерігати.

Якщо у собак і кішок затягуються роди – довго прорізується пузир з передлежачими частинами плоду, то самка зубами витягає пузир з плодом. В

такому випадку можна допомогти тварині узявши двома пальцями за пузир і передлежачі частини плоду, обережно, повільно витягти пузир і плід під час прояву перейм і потуг. При розриві плодових оболонок витягають плід. Якщо при цьому відзначається сухість родових шляхів, треба ввести в матку і родові шляхи за допомогою спринцівки і гумової трубки рослинну чи вазелінову олію, відвар крохмалю і потім обережно витягнути плід.

У випадках затягування родів і появі зелених виділень з родових шляхів (що є свідченням розкладання плаценти) необхідно негайно звернутися до ветеринарного фахівця за допомогою. У таких випадках показаний кесаревий розтин [21, 23, 24, 30, 37, 47].

Під час родів тваринам слід створити гарні умови і захистити від різних зовнішніх подразників.

1.4. Допомога при родах

Якщо собака після народження цуценя не розриває навколоплідний пузир, в якому знаходиться цуценя й не перекушує пуповину, потрібно розірвати пузир вимитими руками і перев'язати приготованими прокип'яченими нитками пуповину на відстані 2 см від черевця цуценяти і вдруге на відстані 4 см від попередньої перев'язки і стерильними ножицями перерізати пуповину між двома перев'язками. Настоянкою йоду оросити місце розрізу пуповини і насухо розтерти цуценя марлевою або лляною серветкою.

У разі самовільного відриву пуповини і при відсутності з неї кровотечі її обробка обмежується акуратним змазуванням кукси 5 %-ю настоянкою йоду.

1.4.1. Методи рододопомоги

1.4.1.1. Мануальні методи рододопомоги

У дрібних домашніх тварин застосування цього методу дуже обмежене у зв'язку з розмірами матері – просвіт піхви навіть у великих порід собак недостатній для вільної маніпуляції пальцями під час родів. Мануально можна лише іноді полегшити вихід котеняти або цуценяти з піхви (тобто після проходження тіла матки і шийки матки, коли цуценя або котеня видно або легко пальпується в піхві). Необхідно дотримуватися обережності при

використанні інструментів, оскільки можна легко травмувати стінку піхви, точніше, цього складно уникнути. Не варто тягнути цуценят (котенят) за частини кінцівок, хвіст і інші частини. Ухвалення рішення про проведення мануальних методів рододопомоги має бути ретельно зваженим, оскільки існує простіша альтернатива – кесаревий розтин. Прийоми, що проводяться, повинні швидко давати позитивний результат, якщо він не дозволяє витягнути цуценя (котеня) з родових шляхів впродовж 5-10 хвилин, то варто перейти до кесаревого розтину [30].

1.4.1.2. Медикаментозні методи рододопомоги

Медикаментозні методи полягають у застосуванні фармакологічних препаратів, стимулюючих скорочення матки. Протипоказані ці методи при непрохідності родових шляхів. За наявності механічних перешкод підвищення інтенсивності скорочень матки може привести до її розриву. Зазвичай застосовується окситоцин, додатково – глюконат кальцію і концентровані розчини глюкози [17, 40].

1.5. Патології родів

Найчастіше патологічні роди у собак обумовлені слабкими переймами і потугами (переважно у сук великих порід) чи невідповідністю обсягу плоду просвіту родових шляхів (великий плід або вузькість таза породіллі). Також причинами важких родів можуть бути неправильне членорозміщення, положення плоду або його каліцтво. Можуть виникати важкі родові і післяродові ускладнення при несвоєчасному або невмілому наданні акушерської допомоги, які можуть призвести до загибелі тварини.

1.5.1. Акушерське дослідження та основні правила рододопомоги

Акушерське дослідження. Перед наданням акушерської допомоги збирають анамнез [9, 28, 29, 30, 45]. Потім здійснюють дослідження собаки:

1. Зовнішній огляд, під час якого оцінюють загальний стан породіллі, вираженість передвісників родів, а також потуг, характер виділень із статевої щілини і ін.

2. Вимірювання температури тіла, визначення частоти пульсу і дихання.

3. Пальпують матку через черевні стінки (визначають наявність в матці плодів або послідів, а після родів - ступінь інволюції її рогів, їх величину, тонус, товщу стінок, можливо скупчення лохій чи ексудату).

4. Дотримуючись правил асептики і антисептики, через піхву пальпацією визначають наявність відхилень у стані м'яких родових шляхів і кісткового таза, чи достатньо відкрита шийка матки, чи увійшов в піхву плодовий міхур, частини плода.

Рентгенологічне дослідження проводять за необхідності, що дозволяє встановити не лише наявність в матці плодів, але і їх кількість, розміри, положення, стан кісткового таза породіллі.

Основні правила при родах. Перед наданням акушерської допомоги собаці надягають намордник або пов'язують щелепи бинтом [9, 14, 25]. Обмивають теплою водою і обробляють розчином перманганату калію 1:1000 або фурациліну 1:5000 зовнішні статеві органи, промежину, корінь хвоста та круп. Хвіст забинтовують і відводять в сторону.

Акушер миє руки теплою водою з милом і протирає йодісолом або 0,1 % йодованим спиртом. Стерилізують кип'ятінням увесь інструмент для рододопомоги.

При нормальному перебігу родів не слід втручатися в родовий процес. Передчасне вилучення плода може призвести до пошкодження родових шляхів.

У разі затримки виведення плода, який вже показується із статевої щілини, можна прискорити його виведення обережним натягом: при головному передлежанні – за голову і ніжки чи за складки шкіри з обох сторін шиї плода, при тазовому передлежанні – за ніжки і хвіст або за шкіру колінних складок. Буває зручніше захоплювати частини плода через марлеву серветку або рушник.

Витягувати плід необхідно з помірною силою, повільно, з урахуванням переймів і потуг, а також відповідно до дугоподібного напрямку осі таза. Не треба сильно тягнути за голову – може призвести до пошкодження спинного

мозку. Якщо одна або обидві передні ніжки плода зігнуті в плечових суглобах, їх можна випрямити, зачепивши зігнутим вказівним пальцем [5, 6, 9, 34].

При тазовому передлежанні, коли плід, застряг в родових шляхах, треба скоріше його витягати, бо він може загинути від асфіксії внаслідок тривалого здавлювання пуповини.

Якщо плід увійшов в родові шляхи, але не проходить через статеву щілину і впирається головою в промежину, фіксують пальцями лівої руки голову плода зовні (через тканини промежини), а пальцями правої руки розширюють статеву щілину, піднімаючи і зрушуючи до потилиці плода верхніх кутів вульви, захоплюють голову з боку потилиці і виводять її збоку з статевої щілини.

При рододопомозі у сук рідко користуються акушерськими інструментами. Їх застосовують в основному у тих випадках, коли в родових шляхах застряє мертвий плід або якщо в матці залишається не більше одного-двох плодів і родові шляхи не пошкоджені. Інструменти накладають на частини плодів з великою обережністю, перевіряючи пальцем, чи не потрапила в інструмент стінка родових шляхів. Іноді зручніше накладати щипці, піднявши передню частину тулуба тварини, при цьому помічник фіксує плід руками через черевну стінку.

Допомога новонародженим цуценятам потрібна зазвичай лише тоді, коли у собаки не проявляється материнський інстинкту і вона не перегризає пуповину, не звільняє новонародженого від оболонок і не облизує його. У таких випадках необхідно швидко розірвати або розрізати плодові оболонки в області голови плода і видалити слиз з ротової порожнини і носових отворів, інакше він може загинути від асфіксії; пупковий канатик обривають або перерізають на відстані товщини пальця від черевної стінки. Після цього тіло цуценяти обтирають серветкою або рушником і масують.

При відсутності або утрудненому диханні (асфіксії) беруть цуценя в руки і, зафіксувавши його голову, струшують різкими рухами вниз, допомагаючи цим звільненню дихальних шляхів від слизу. Викликати перший

писк цуценяти можна легким здавлюванням голови з боків в області щелеп, короткочасним утримуванням за тазові кінцівки або, як крайній захід, зрошенням потилиці струменем холодної води з подальшим повторним масажем і розтиранням тіла сухим рушником [9, 36].

1.5.2. Слабкі перейми та потуги (Hypodynamia uteri)

Під слабкими переймами і потугами розуміють недостатні по силі або короткочасні, скорочення мускулатури матки і черевного преса, що рідко повторюються та не забезпечують виведення плодів.

Етіологія. Розрізняють первинну і вторинну слабкість переймів і потуг. З самого початку родів в стадії розкриття шийки матки з'являється первинна слабкість переймів і потуг. Її причинами можуть бути ожиріння або виснаження тварини, гіподинамія, різні хвороби, що послаблюють органи, перерозтягнення стінок матки занадто великою кількістю плодів (гіперфетація) та ін [9, 16, 24].

Після деякого періоду нормальної родової діяльності виникає вторинна слабкість переймів і потуг, яка обумовлена перевтомою мускулатури матки, можливо, після виведення великого плоду або великої кількості плодів. Інколи буває, що тривалу перерву родової діяльності після виведення декількох плодів приймають за закінчення родів. Якщо роди затягуються, плоди в матці гинуть, піддаються мацерації або гнильного розкладу, у собаки розвиваються явища інтоксикації або септицемії, що можуть призвести до летального результату [3, 29].

При лікуванні призначають внутрішньовенно 10 %-ний розчин кальцію глюконату (3-10 мл) або 40 %-ний розчин глюкози (5-20 мл). Іноді родова діяльність активізується при внутрішньовенному введенні крапельним методом розчину Рінгера-Локка. Специфічними засобами, що стимулюють скорочення матки, є окситоцин і його аналоги – 1 гіфотоцин і маммофізин, але застосовувати їх слід з великою обережністю і тільки при вторинній слабкості переймів і потуг. Ці препарати в завищених дозах можуть викликати спастичне скорочення стінок матки і, як наслідок цього, затримку просування

плода, анемію судин плаценти, асфіксію і загибель плода. Можливий розрив матки і тому протипоказана стимуляція родів при вузькості родових шляхів, перерозвиненості плода, неправильному його розташуванні або потворності.

При випадках відсутності протипоказань щодо застосування окситоцину або його аналогів, призначають підшкірно або внутрішньом'язево в дозах 2-5 ОД. За необхідності ін'єкцію повторюють через 20-40 хв. в тій же дозі або препарат вводять внутрішньовенно (в розчині глюкози). З метою покращення координації діяльності переймів, попередження спазмів і підвищення еластичності шийки матки рекомендується за 20-30 хв. до ін'єкції окситоцину або одночасно з ним ввести внутрішньом'язево спазмотитрат (0,5-1,5 мл), монцаль, ератін або інший спазмолітичний засіб. У випадку безуспішного консервативного лікування приступають до проведення кесаревого розтину [9, 11, 17, 20, 23, 36, 47].

1.5.3. Вузькість родових шляхів (Vulva et vagina angusta)

Ускладнення при родах у сук виникають внаслідок вузькості м'яких частин родового каналу – вульви, піхви, шийки матки або вузькості кісткового таза. При інфантилізмі, недостатній інфільтрації тканин до початку родів, рубцях після попередніх родових травм або операцій на цих органах, спостерігають вузькість вульви і піхви [9, 11, 19, 24, 45].

Етіологія. Вузькість шийки матки пов'язана з уповільненим і неповним розкриттям її каналу внаслідок поганої підготовленості до родів, часто в поєднанні з первинною слабкістю переймів і потуг. Іноді встановлюють спазм шийки матки на грунті порушень нейрогуморальної регуляції родів. Вузькість таза обумовлена його недорозвиненням (у первісток сук, запліднених в дуже ранньому віці) або деформацією (на грунті рахіту, переломів кісток і утворення мозолів).

Симптоми. У тварини спостерігають звичайні або посилені перейми і потуги, але плід з родових шляхів не показується або (при вузькості вульви) зовні виступають тільки кінчики лап, мордочка або частина плодового міхура. Пальпацією через статеву щілину і піхву знаходять місце звуження.

Лікування. При вузькості вульви і піхви слизову оболонку родових шляхів змащують стерильним вазеліном або вливають вазелінове масло. Намагаються пальцями розширити ділянку звуження і витягти плід; у випадку, якщо тканини вульви малорозтяжні і є небезпека розриву промежини, роблять перінеотомію. При значному звуженні піхви показаний кесарів розтин [3, 9, 23, 48, 50].

Уповільнене розкриття шийки матки при слабкій родовій діяльності можна прискорити ін'єкціями естрогенного препарату, розчином кальцію глюконату і глюкози. Спазм шийки матки іноді зникає без лікування або знімається внутрішньом'язевим введенням спазмотитрата (0,5-1,5 мл), монцеля (25-50 мг), но-шпи і ін. У випадках, якщо канал шийки матки не розкривається на достатню ширину, то приступають до кесаревого розтину. Вузькість таза є абсолютним показанням до проведення кесаревого розтину [9, 23].

1.5.4. Крупний плід

Великим, або перерозвиненим, є плід, розміри якого не відповідають просвіту нормально розвиненого таза матері. Основною перешкодою для виходу великого плода може бути його об'ємна голова і грудної пояс [3, 21, 36, 37, 38].

Етіологія. Найбільш часто крупноплідда, як причина затримки родів, спостерігається у собак дрібних порід, а також у бульдогів, боксерів. Плоди бувають великими при малоплідності або переношеній вагітності, а також при спарюванні суки з крупнішим самцем.

Симптоми. Родовий акт затримується, незважаючи на виражені перейми і потуги. При вагінальному дослідженні відмічають повне розкриття родових шляхів, голова або тазовий пояс плоду розташовані перед входом в таз або вклинилися в його порожнину. Пальпацією плода через піхву і черевну стінку засвідчують невідповідність його розмірів просвіту порожнини таза матері. Діагноз при необхідності уточнюють рентгенологічним дослідженням. Спроби витягти великий плід рукою, акушерської петлею або щипцями

безуспішні, тому в більшості випадків роблять кесарів розтин. Якщо плід мертвий при одноплідній вагітності, вдаються до фетотомії.

1.5.5. Неправильне членорозміщення та положення плода

Етіологія. Патологічні роди у собак іноді пов'язані з заворотом голови плоду на бік чи опусканням її до грудей, з надходженням до родових шляхів одночасно двох плодів, поперечним положенням плода з грудним або спинним передлежанням [6, 9, 11].

Симптоми. Якщо у плода голова завернута набік або опущена до грудей, то плід упирається потилицею в передній край лонних кісток або вигином шиї в стінку таза. Плід лежить поперек при поперечному положенні з грудним передлежанням, голова і тулуб його розташовані в різних рогах матки, а грудні кінцівки спрямовані в родові шляхи. У собак зустрічається поперечне положення плода зі спинним передлежанням, коли плід розташований поперек спиною до виходу. Одночасний вступ в родові шляхи двох плодів може проявлятися в різних варіантах в залежності від передлежання плодів. Можливі випадки, коли в родові шляхи вступають чотири тазові кінцівки, дві тазові і дві грудні, голова і дві тазові кінцівки.

В окремих випадках при завороті голови плода намагаються її виправити захопивши зовні через черевну стінку і зміщуючи голову в потрібному напрямку до тазової порожнини матері. При одночасному вступі в родові шляхи двох плодів накладають кульові щипці або корнцанг на частини одного плоду, а пальцем, введеним в піхву, відсувають інший плід в матку. У разі безуспішності таких спроб приступають до проведення кесаревого розтину. Воно показано також при поперечному положенні плода.

1.5.6. Розрив матки (Ruptura uteri)

Розриви матки бувають спонтанними (мимовільними) і штучними.

Етіологія. Під час бурхливих переймів при патологічних родах (вузькості тазу, потворності плодів, неправильному їх розташуванні і т. д.) виникають спонтанні розриви. Наслідком грубих маніпуляцій при

рододопомозі, особливо при безконтрольному застосуванні акушерських щипців є штучні розриви.

Симптоми. Непоміченими можуть бути неглибокі надриви стінок матки. Відразу припиняються потуги у випадках повного розриву матки. Спостерігаються рідко виділення крові з статевої щілини, але при цьому внаслідок рясної внутрішньої кровотечі можуть наростати ознаки гострої анемії. З перфорованого рога матки у черевну порожнину потрапляють навколоплідні води, кров, іноді випадають плоди. Можуть з'являтися симптоми подразнення очеревини: підтягнутий живіт, блювота та ін.

При повних розривах матки при пальпації через черевні стінки іноді відзначається помітна легкість промацування й надмірне зміщення плодів, чого не спостерігається при їх розміщенні в матці [36, 48].

Лікування. Показано негайно проводити лапаротомію. Плоди з матки (якщо вони є), витягають, як при кесаревому розтині. Невеликі розриви матки можна зашити кетгутовою ниткою, видаляють матку при великих розривах разом з яєчниками (оваріогістеректомія). Згустки крові, плодові води, оболонки і плоди, які потрапили в черевну порожнину, видаляють і при необхідності промивають черевну порожнину теплим розчином етакрідіну лактату 1: 1000, просушують та вводять антибіотик. При гострій анемії проводиться відповідне лікування.

1.5.7. Травми родових шляхів

Етіологія. Внаслідок поганої розтяжності тканин при грубому витяганні великого чи емфізематозного плода або при невмілому застосуванні акушерських щипців виникають розриви вульви і піхви. У сук декоративних порід, які мають ніжну конституцією (болонки, такси та ін.) при витяганні великого плода трапляються випадки розриву лонного зрощення та переломів кісток тазу [3, 47, 48].

Симптоми. Розриви вульви і піхви діагностують при кровотечах і набряканнях пошкоджених тканин. Наскрізні (проникаючі) розриви піхви більш небезпечні, бо часто ускладнюються паравагінальною флегмоною,

перитонітом й сепсисом. Загальний стан тварини при цьому різко погіршується на 2-3-ю добу. При розривах лонного зрощення і переломах кісток тазу тварина не здатна стояти або спиратися на одну кінцівку.

Лікування. Пошкоджену поверхню тканин вульви і піхви змазують мазями чи антисептичними емульсіями (гентаміциновою, стрептоцидовою та ін.). Приймають бісептол, внутрішньом'язево – антибіотики широкого спектру дії; подальше лікування – симптоматичне. При розривах лонного зрощення рекомендовано тварині спокій і туге кругове бинтування тазу.

1.5.8. Затримка посліду (Retentio placentae)

Затриманим послідом вважають такий, що не виділяється протягом 2 годин після народження цуценяти.

Етіологія. Затримання посліду може бути зумовленим недостатнім скороченням матки, важкими пологами, великими дозами ін'єкцій окситоцину, перерозтягненням стінок матки через велику кількість плодів і ін.

Симптоми. У першу добу загальний стан тварини не погіршується. Послід може вийти протягом 24-36 год., собака відразу ж його з’їдає і власник може цього не бачити. Якщо вигнання посліду не відбулося, то на 2-3-ю добу у собак з'являється загальне пригнічення, апетит погіршується, підвищується температура тіла, лохіальні виділення набувають іхорозний запах. Можі варіанти розвитку сепсису з подальшим летальним наслідком [3, 11, 19].

Діагноз ставлять за допомогою пальпації матки через черевні стінки, виявляють м'ясисте потовщення в розі матки, якщо послід не один, то таких потовщень може бути декілька.

Лікування. У незапущених випадках вдається відокремити послід масажем матки через черевну стінку у напрямку від грудей до тазу, намагаючись вичавлювати вміст матки. Також призначають окситоцин (2,5-15 ОД) чи інші засоби, які викликають скорочування матки. Якщо більше 12 годин затримується послід, то для профілактики інфекцій в порожнину матки вводять антимікробні препарати, внутрішньом'язево антибіотики, як і при лікуванні метриту. При швидкому погіршенні загального стану і підозрі на

розвиток некрозу (гангрени) материнської частини плаценти рекомендовано проводити термінову екстирпацію матки.

1.6. Рододопоміжні операції

1.6.1. Перинеотомія медіанна епізиотомія (Perineotomia)

Перінеотомію застосовують як рододопоміжну операцію при вузькості статевої щілини для забезпечення оперативного доступу з метою видалення новоутворень піхви й при інших операціях. Собаку фіксують в бічному положенні. Звільняють від шерсті промежину і змащують 5% -ним спиртовим розчином йоду. Виконується інфільтраційна анестезія 0,5%-ним розчином новокаїну вздовж шва промежини. На тканини з обох сторін від шва накладають затискачі, між якими розтинають всю товщу тканин від верхнього вузла статевої щілини у напрямку до анального отвору, не пошкоджуючи сфінктера. Краї рани розсовують і витягають плід, інші плоди, як правило, виводяться силами породіллі. Після народження або вилучення останнього плоду знімають затискачі і зашивають рану: краї слизової і м'язової оболонок з'єднують швом з кетгуту, краї шкіри промежини – шовковим вузлуватим швом.

1.6.2. Кесарів розтин (Sectio caesarea conservative)

Частіше за все проведення цієї операції являє собою менший ризик для матері та плодів, ніж тривалі консервативні маніпуляції.

Кесарів розтин слід проводити у випадках, коли:

1) немає результатів при наданні консервативної рододопомоги протягом 15 хв.;

2) можливе травмування піхви;

3) тварина стомлена родовим процесом;

4) повинна народитись ще велика кількість цуценят.

Перед проведенням операції потрібно обговорити важливі питання з власником тварини, щодо подальшого племінного використання собаки або ж видалення у тварини яєчників та матки. Для збереження життя цуценятам

необхідно мати помічників-асистентів: задля реанімації цуценят та надання необхідної допомоги [36, 37, 47, 50].

Анестезія. Кесарів розтин виконується під загальним наркозом. Перевага надається більше інгаляційному наркозу, ніж неінгаляційному, через мінімальне навантаження на організм тварини. Під час вибору препаратів для анестезії важливим є врахування особливостей тварини в кінці вагітності та слід звернути увагу, щоб препарати не проходили плацентарний бар'єр. Особлива увага приділяється застосуванню барбітуратів через тому що вони пригнічують дихальну функцію та не мають антагоністів [38, 47, 48].

Слід зауважити на стан вагітної суки при виборі наркозу: тваринам, які у важкому стані, потрібно вводити внутрішньовенно крапельно 5 % розчин глюкози та 10 % розчин глюконату кальцію. Введення перед анестезією 0,5 % розчину атропіну сульфату також є обов'язковим.

Для неінгаляційного наркозу використовують:

1) 2 % розчин ксилазину в дозі 2мг/кг та 5% розчин кетаміну – 10 мг/кг в/м.

2) 10 % розчин тіопенталу натрію повільно – для поглибленого наркозу.

3) Діазепам – кетамін (5 мг, 100 мг/20 кг маси) в/в повільно.

4) за 20 хв. до операції в/м 1 % розчин ацепромазину в дозі 0,5 мг/кг.

5) 1 мл суміші 7,5 мг пропофолу і 12,5 мг кетаміну в дозі 0,15 мл/кг.

Обов'язково треба пам'ятати, що кесерів розтин є великим навантаженням на кровоносну систему, тому слід забезпечити вливання фізіологічних розчинів крапельно.

Проведення операції. Лапаратомія продиться шляхом оперативного доступу від пупка до останніх пакетів молочних залоз. Дуже обережно розсікають шкіру, підшкірну клітковину ножицями, щоб не травмувати пакети молочних залоз. М'язи живота піднімають пінцетом та розсікають скальпелем подовжуючи при цьому рану ножицями в обидва боки. У разі виведення матки розріз продовжують обходячи пупок в краніальному напрямку [37, 47, 50].

Після того, як відкрили черевну порожнину потрібно захопити матку в місці розташування плода. Дану ділянку витягують з черевної порожнини й обмежують її стерильними серветками, що були попередньо змочені фізіологічним розчином. У випадку недостатнього розрізу шкіри та сильного витягування матки можливий розрив рога матки.

Sectio caesarea conservative. Часто у крупних порід собак для того, щоб не виникало післяопераційних пролапсів лапаратомію виконують застосовуючи оперативний доступ – в ділянці правої здухвини вниз та вперед паралельно до ходу м'язових волокон внутрішнього косого м'язу.

Розріз роблять попереду від колінної складки на два-три пальця паралельно до останнього ребра, поперечний черевний м'яз роз'єднують тупим шляхом по ходу волокон, розтинають очеревину та поперечну фасцію.

Роблять розтин матки по великій кривизні її рога біля біфуркації, проти прикріплення широкої маткової зв'язки, обходячи місця прикріплення плацент. Проводять розсікання всіх шарів матки по довжині, яка має бути достатньою для вивільнення плодів, плідні оболонки не розсікають. Плід в плідній оболонці, передають асистенту для проведення реанімації.

Плаценту відділяють обережно витягаючи за пуповину й одночасно легенько масажують ріг матки у місці прикріплення плаценти. Плоди протискуються до рани по черзі, у випадках, коли з іншого рогу матки через біфуркацію витягнути плід неможливо – потрібно зробити другий розріз [36, 47].

Накладють двоповерховий серозно-м'язовий шов на матку, очищається поверхня рогу стерильним ізотонічним розчином. У випадку, коли після вивільнення плодів, матка не скорочуються, потрібно провести її стимуляцію введенням 1-2 МО окситоцину паралельно краю рани.

Повертають в черевну порожнину матку, накладають шов, подібний, як при оваріоектоемії на черевну стінку.

Sectio caesarea radicalis. При повній ампутації матки операція проводиться так само, як при овaріогістероектоемії. Техніка та порядок виконання залежить від того, чи живі плоди, чи мертві.

У випадку, якщо плоди загинули, тоді на обидві маткові артерії накладається лігатура в каудальній частині шийки матки та техніка виконання, як при овaріогістероектоемії. Якщо є можливість залишити цуценят живими, операцію проводять так як при консервативному кесеревому розтині. Накладання лігатур та видалення матки з яєчниками проводиться після витягання всіх цуценят.

1.7. Післяродовий період

Після закінчення родового акту, що завершився вигнанням посліду, настає післяродовий період, який триває до завершення інволюції статевих і інших органів, що змінилися під час вагітності і родів .

У післяродовий період частішають дихання і пульс, знижується кров'яний тиск, дещо підвищується температура організму. Вульва, присінок і піхва, в перші 2-3 доби після родів, за відсутності ран, стають такими ж, якими були до вагітності, конфігурація живота стає колишньою. Впродовж 3-5 діб розсмоктуються набряки, ущільняються усі зв'язки тазу. Ущільнення окремих зв'язок після родів може тривати впродовж 10-15 діб і більше, а іноді такий же період може залишатися рухливість крижів. Подовження інволяції тазу відмічається при гіпотонії і атонії матки. Впродовж перших двох діб матка скорочується і стінка потовщується до 1-1,5 см (у великих собак). Матка зменшується в 10-15 разів [3, 11, 24, 45].

У перші 2-3 дні після родів злущується увесь покривний епітелій слизової оболонки матки і відновлюється за рахунок розростання епітелію маткових залоз.

Впродовж 12-15 діб після родів спостерігається виділення з матки лохій.

До складу лохій входять: кров із розірваних судин оболонок і пуповини, залишки плодових вод і частинок плаценти, злущений покривний епітелій

ендометрію, секрет слизової оболонки матки, що містить велику кількість мукополісахаридів.

Шийка матки закривається повністю після завершення інволюції матки і очищення її порожнини від лохій.

У перші 2 дні лохії кров'янисті, на 3-6-у добу стають бурими із зеленуватим відтінком від залишків пігменту білівердину, на 7-9-у – каламутні з жовтуватим відтінком тягучі виділення, на 10-12-у добу – прозорі тягучі виділення, що може тривати до 15-ї доби після родів.

1.7.1. Патологія післяродового періоду

1.7.1.1. Післяродова інтоксикація (сапремія) та метрит

Післяродова сапремія та метрит є наслідком атонії матки та пов’язаної з цим затримки її інволюції.

Причинами атонії матки є:

1) Велика кількість плодів;

2) Довготривалі роди;

3) Низька резистентність організму (якщо тварина страждає ожирінням або анорексією, чи хворіла під час вагітності).

Внаслідок атонії матки не виходять лохії та відбувається їх накопичення в її порожнині. При їх розпаді та всмоктуванні токсичних продуктів в організм відбувається інтоксикація. Токсини виділяються з молоком і є загрозою для життя цуценят. В залежності від виду мікроорганізмів, що потрапляють в матку, бувають різні ступені порушення загального стану тварини. Запалення поширюється ще й на глибші шари матки та може викликати цим післяродовий метрит, який в результаті може призвести до сепсису.

З піхви виділяється водянистий ексудат з домішками некротичних тканин. Пальпацією встановлюються збільшені та атонічні рога матки. Цуценята неспокійні, пищать.

Лікування залежить від ступеня важкості захворювання.

Застосовують окситоцин для стимуляції скорочень матки (2-3 рази на добу 1-3 МО, підшкірно). Надають перевагу ергометрину 0,2 мг/кг, тому що

він викликає триваліші скорочення матки, ніж окситоцин. Також використовують антибіотикотерапію та внутрішньоматкове введення антибактеріальних препаратів. При підозрі на розвиток сепсису використовують в/в 5 % розчин глюкози, 0,9 % розчин натрію хлориду, розчин Рінгера, реополіглюкін та ін. розчини в дозі 10-30 мл/кг, в/в метранідазол з розрахунку 1,5-3 мл/кг маси тіла та також імуностимулятори.

Післяродова септицемія є однією із форм сепсису та важкою патологією, що виникає після ускладнення місцевого запального процесу на фоні гнійно-гнилісного запалення матки, зумовленого затяжними родами, наявністю у матці затриманих емфізематозних плодів чи їх частин, при інфікуванні родових шляхів [3,11, 15].

Хвороба супроводжується порушенням обміну речовин та розладами функцій майже всіх органів та систем. Перебігає захворювання гостро, триває від 5-7 годин до двох діб. Якщо вчасно не діагностувати захворювання та не розпочати лікування, може завершитись летальним наслідком на 2-4 добу.

Тварина при післяродовій септицемії сонлива, пригнічена, не реагує на зовнішні подразники, відсутній апетит, можливе блювання. Температура збільшується до 41 °С, розлади серцево-судинної системи (прискорення та послаблення пульсу та ін.). Тварина лежить; хвіст, вуха та лапи холодні на дотик. Секреція молока відсутня. Черевна порожнина напружена, роздута, болюча, з статевої щілини виділення іхорозної рідини.

Лікування подібне до лікування ендометриту. Всі препарати застосовують у максимальних дозах.

1.7.1.2. Некроз плаценти

Підзакручування плацентарних місць, недостатня інволюція місць прикріплення плаценти.

Спостерігається у молодих сук віком до 2,5 років. Причини захворювання не встановлені. Фізіологічно нормальний процес зворотного розвитку порушується через персистуючі властивості трофобласту.

Виділення з піхви кров'янисто-водянистого ексудату без запаху є найбільш характерною ознакою, але при цих симптомах не порушений загальний стан тварини. Пальпацією матки можна виявити місця прикріплення плацент. Бувають випадки, коли виразкові зміни можуть призвести до прориву у черевну порожнину і тоді стан тварини різко змінюється в гіршу сторону.

Лікування. При некрозі плаценти консервативного лікування немає. Є випадки спонтанного виліковування, але через ризик перфорації матки єдиний вихід є оваріогістероектомія [11, 27, 33].

1.7.1.3.Персистуюча післяродова маткова кровотеча

Трапляється рідко, але може бути тривалою і є загрозою для життя тварини. Після фізіологічних родів через 2-3 доби наявні чисті кров'яні згустки, які періодично виділяються.

При лікуванні застосовують прогестагени, щоб зупинити кровотечу; окситоцин та гемостатичні препарати ефекту не дають.

1.7.1.4. Післяродова тетанія (еклампсія)

Це порушення обміну речовин, його головна ознака – гіпокальціємія (<1,7 мМоль/л). Еклампсія найчастіше буває у собак великих порід з підвищеною лактацією. Проявляється хвороба через 2-3 тижні після родів.

Найголовніший чинник хвороби це – зниження рівня кальцію у крові, через складне порушення регуляторного механізму, в якому беруть участь різні ступені дефіциту кальцію та фосфору. При захворюванні характерна для тварини полохливість, неспокій, скавчання, тахіпное та м'язевий тремор. Тварина не може стояти, ходить на розігнутих лапах, настають клініко-тонічні судоми, які можуть поширюватися на жувальну мускулатуру та виступати піна з рота. Під час нападу судом відбувається тахікардія та гіперпное. Загальна температура тіла підвищена до 41 °С, але тварина в свідомості.

Лікування. В/в введення теплого розчину 10 % глюконату кальцію у розрахунку 1,5-2,5 мл/кг маси тіла тварини. Введення проводять під пильним контролем лікаря та електрокардіографії: швидке вливання може призвести до зупинки серця та брадикардії, тоді терміново потрібно зупинити вливання.

Після вливання стан тварини приходить в фізіологічну норму. Приплід потрібно забрати у суки на 24 год.

Вливання можна повторювати кожні 6-8 годин, по 1,5 мл/кг маси тіла тварини. Після вливання кальцій задається тварині перорально 50-100 мг/кг маси в день. Також призначають вітамін Д.

2. ВЛАСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Матеріал і методи

Дослідження проводили в умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області. Матеріалом для досліджень були вагітні собаки різних порід віком 3-7 років.

Для визначення ефективності дії препаратів було створено 2 дослідні групи собак (по 6 тварин у кожній) зі слабкою родовою діяльністю. Першій дослідній групі тварин традиційно для стимуляції слабких переймів і потуг застосовували Окситоцин з розрахунку 0,3 мл на 10 кг маси тіла тварини (враховуючи ступінь розкриття шийки матки).

Відомо, що окситоцин вказує стимулюючу дію на вхід кальцію у клітини міометрію, але у багатьох випадках його застосування реакція на Окситоцин відсутня, тому за 10 хв до введення Окситоцину проводять внутрішньовенну ін'єкцію 10%-вого розчину Кальцію глюконату. З урахуванням того, що самки дрібних тварин схильні до розвитку гіпоглікемії до схеми стимуляції додають 5–10%-вий розчин глюкози.

Запропонована нами схема стимуляції родової діяльності у собак другої дослідної групи передбачала застосування 10%-вого розчину Кальцію глюконату з розрахунку 0,5–1 мл на 1 кг маси тіла тварини (2–20 мл для собак), 10%-вого розчину Глюкози у дозі 5–20 мл, Катозалу в середньому від 1 до 3-х мл і Окситоцину у дозі 0,3 мл на 10 кг маси тіла тварини.

Для посилення переймів собак обох дослідних груп проводили масаж черевних стінок за напрямком від голови до хвоста та промежини. Рефлекторне викликання потуг (рефлекс Фергюсона) здійснювали масажем дорсальної стінки піхви.

Статистичну обробку даних здійснювали шляхом вивчення ветеринарної звітності та журналів обліку клініки ветеринарної медицини.

При надходженні тварин у ветеринарну клініку здійснювали їх реєстрацію та ретельний збір анамнестичних відомостей. Діагностика хвороб вагітності здійснювалася методом спостереження за поведінкою тварини,

пальпації – для визначення стану молочних залоз, матки, об’єму черева та його чутливості.

Клінічні дослідження проводили у відповідності до загальноприйнятих методів: збір анамнезу, загальний клінічний огляд з проведенням пальпації, перкусії, аускультації та термометрії. При необхідності застосовували спеціальні методи діагностики, зокрема УЗД.

Діагноз на дистоцію родів ставили враховуючи дані анамнезу та з допомогою проведення клінічного та акушерського дослідження. Клінічне дослідження включало збір анамнезу, зовнішній огляд і піхвове дослідження, а також пальпацію матки через стінку живота, встановлюючи положення та кількість плодів. Пальцями розкривали статеві губи і оглядали присінок піхви.

Кесарів розтин та оваріогістероектомію проводили використовуючи загальноприйняті методи [9, 36].

Кесарів розтин – операція, що полягає в розтині черевної стінки (лапаротомія) і матки (гістеротомія) з метою вилучення плоду. У собак ця операція практикується досить часто і при своєчасному проведенні результат її, як правило, благополучний.

Показання. Слабкі перейми і потуги, вузькість тазу або м'яких частин родового каналу, скручування матки, крупноплiддя, поперечне положення плода, його каліцтво та інші аномалії, коли застосування інших заходів допомоги неефективно.

Знеболення. Комбель (0,5 мл на 10 кг маси) або 2,5%-ний розчин аміназину (1-2 мл на 10 кг маси внутрішньом'язево) з подальшою інфільтраційною анастезією 0,25-0,5 %-ним розчином новокаїну по лінії наміченого розрізу.

Оперативний доступ до матки – по білій лінії. Собаку фіксують в спинному положенні, поле операції готують за прийнятими в хірургії правилами.

Хід операції. Розріз черевної стінки починають від середини відстані між останньою (задньої) парою сосків і ведуть до пупка. Довжина розрізу – 8-20

см. Розсікають шкіру, підшкірну клітковину, останню потім відшаровують тримачем скальпеля від підлягаючої фасції і розсовують в сторони на 1-3 см. Потім обережно розсікають білу лінію. Очеревину відтягують двома пінцетами і між ними розрізають ножицями, після чого подовжують розріз під контролем пальця, введеного в черевну порожнину.

Через розріз черевної стінки витягують ріг матки і укладають його на стерильне простирадло. Матку розкривають в області тіла по великій кривизні поздовжнім розрізом довжиною 6-10 см. Уникають розсічення в плацентарній зоні, так як тут може виникати сильна кровотеча.

Плід витягають, розкриваючи його оболонки за межами матки. Пупковий канатик на відстані 1,5-2 см. від черевця цуценяти перетискають двома гемостатичними пінцетами і між ними перерізають або обривають. Помічник обтирає цуценя серветкою, звільняє його рот і ніздрі від слизу, кладе в тепле місце або вкутує марлевими серветками, ватою, обкладає грілками (температура – близько 30 °С).

Послід відокремлюють помірним натягом за залишки пупкового канатика при одночасному масуючому тиску на область плацентарної зони зовні рога матки.

Черговий плід просувають до розрізу матки масажними рухами пальців по поверхні рога. Після вилучення всіх плодів зрошують поверхню матки теплим фізіологічним розчином натрію хлориду і занурюють в черевну порожнину, залишивши зовні тільки область розрізу для зашивання. Якщо плоди були мертві, то в порожнину кожного рогу матки вводять по 1-2 таблетки трібріссена або всипають по 1-2 г трицілліна. Матку зашивають безперервним серозно-м'язовим швом по Шмидену або по Плахотіну (кетгут № 1 або № 2). Після цього ін'єктують в товщу маткової стінки 2-10 ОД окситоцину і матку остаточно занурюють в черевну порожнину, покриваючи область зашитої рани сальником. У черевну порожнину вводять 100-300 тис. ОД пеніциліну і стрептоміцину або інших розчинних антибіотиків по 3-10 мл 0,5 % -ного розчину новокаїну.

Краї очеревини разом з апоневрозами м'язів з'єднують кушнірським швом (шовк № 4 або № 6). Якщо рана велика, то всередині неї попередньо накладають один-два стібка вузлуватого шва. Краї рани підшкірної клітковини зближують безперервним швом з кетгуту № 1 або № 2, захоплюючи одночасно підлягаючі тканини. Лінії першого і другого швів припудрюють антибіотиками або складним порошком. На шкіру накладають вузлуваті шви (шовк № 2 або № 4), місця уколів змащують 5%-ним спиртовим розчином йоду. Шкірний шов закривають наклейкою з тонкого шару вати з кубатолом або колодієм, а після підсихання одягають зверху попону з м'якої тканини. Шкірні шви знімають на 8-10-й добу. Оперовані собаки не втрачають в подальшому здатності до запліднення і плодоношення, роди у них протікають нормально.

Методика оваріогістероектомії. Розріз виконують до рівня передостаннього соска у суки. Після того, як перев’язали яєчники, накладають в місці переходу від рогу матки до яйцепроводу гемостатичний затискач. Накладають його для того, щоб припинилося кровопостачання з каудальної частини. Потім мезометрій відділяють від рогу матки до шийки матки та зберігають обов’язково маткову артерію, яка знаходиться паралельно рогу матки. Відстань 1-4 см.

Після цих маніпуляцій роги матки, що були відділені, відкидають через каудальну частину рани. Потрібно накласти сильний гемостатичний затискач каудальніше шийки. Перед ним роблять подвійну прошивну лігатуру та між ними матку видаляють. Потім гострими ножицями необхідно видалити слизову оболонку. На куксу накладають серозно-м’язевий кисетний шов.

Черевну стінку зашивають, таким же методом, як і при оваріоектомії (накладають двох- або трьохповерховий шов). Операційна рана загоюється за первинним натягом.

Відразу після операції собаку потрібно помістити у тепле місце або обкласти її грілками з теплою водою. Проводиться антибіотикотепарія протягом декількох днів. Після операції шви видаляють на 10 день.

2.2. Характеристика клініки ветеринарної медицини

Ветеринарній клініка «VETCLINIC» – ветеринарна клініка та ветеринарна аптека, була заснована і відкрита 2 лютого 2019 року у місті Новомосковськ. Територіально спочатку вона знаходилась за адресою: вул. Леваневського, 3. Згодом, 7 липня 2019 року «VETCLINIC» змінила свою локацію за адресою: м. Новомосковськ, вул. Сучкова, 50Б.

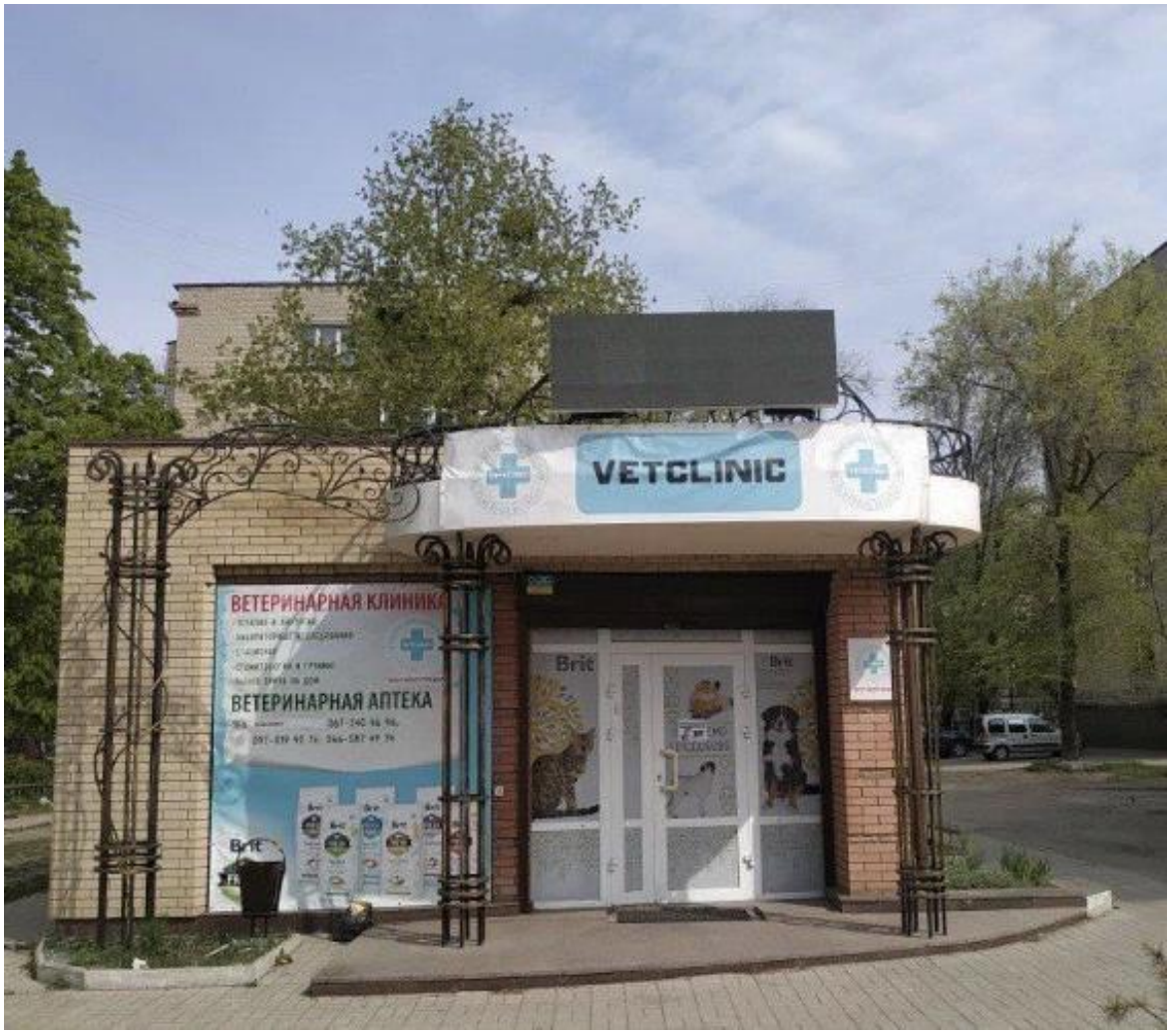

Фото 2.2.2. Фасад ветеринарної клініки «VETCLINIC»
на вул. Сучкова, 50Б

Перед входом у приміщення є вивіска та розпорядок робочого дня, лікарня працює цілодобово. Територія лікарні не огороджена, проте під'їздні шляхи заасфальтовані.

Діяльність ветеринарної клініки «VETCLINIC» спрямована на надання послуг населенню міста Новомосковськ Дніпропетровської області. Клініка пропонує широкий спектр послуг, в числі яких:

– лікування і профілактика різних захворювань у тварин;

– проведення необхідних терапевтичних і гігієнічних процедур;

– проведення хірургічних операцій;

– лабораторні дослідження;

– лікування у стаціонарі;

– рішення стоматологічних проблем;

– послуги грумера;

– готель для тварин;

– виклик лікаря додому і ін.

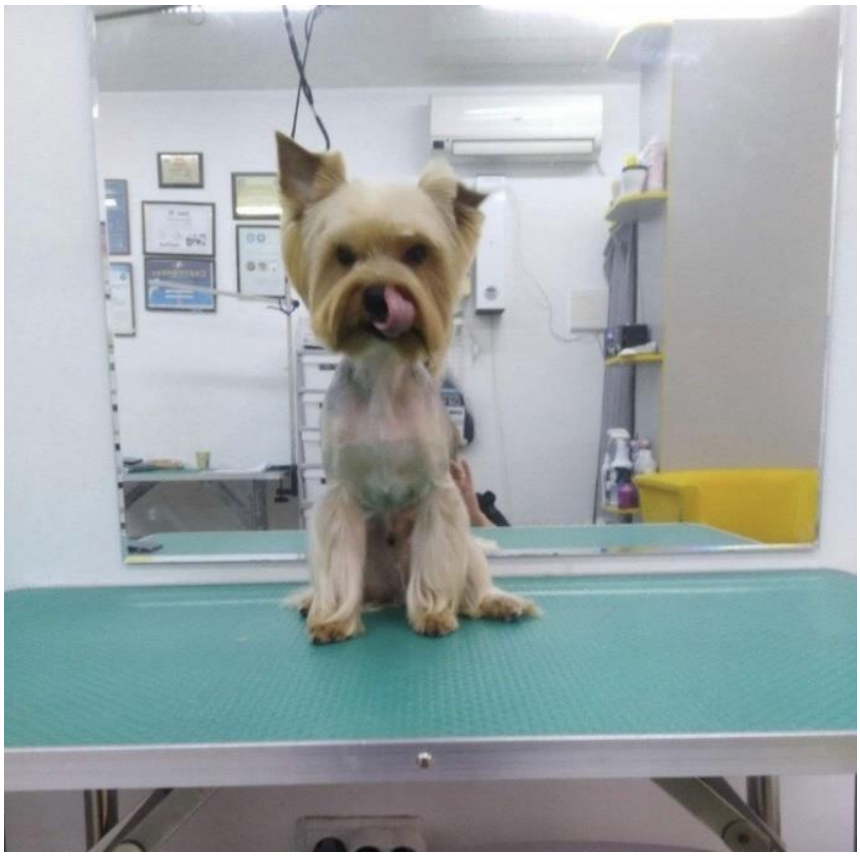

Фото 2.2.3. Грумінг у «VETCLINIC»

Очолює клініку ветеринарної медицини завідувач Ремезок Олена Павлівна, відповідає за виконання спеціалістами лікарні покладених на них завдань, веде облік надходження ветеринарних препаратів, медикаментів,

деззасобів та ветеринарного майна, забезпечує їх зберігання. Видає ветеринарні документи встановлених форм в межах своєї компетенції.

Забезпечення біопрепаратами, медикаментами, приладами та ветеринарними інструментами є 100 %-вим. Препарати для діагностичних, лікувальних, профілактичних та санітарних заходів відповідають технічним умовам виготовлення, зберігання і відповідають стандартам, використовуються лише в терміни, що вказані на упаковці.

Нормування роботи здійснює завідувачка лікарні, яка встановлює тривалість робочого дня відповідно до настанов урядових органів влади.

Для статистичних звітів щодо протиепізоотичної, лікувально-профілактичної діяльності у лікарні ведуть такі журнали:

– амбулаторний журнал огляду тварин;

– журнал руху біопрепаратів;

– журнал руху медикаментів;

– журнал вхідної та вихідної документації;

– журнал з техніки безпеки.

Всі журнали прошиті, сторінки пронумеровані.

«VETCLINIC» також надає можливість купити в аптеці для тварин всі необхідні ліки і корми, а також інші товари для грамотного утримання та забезпечення повноцінного росту і розвитку тварин.

Прийом в клініці ведуть 2 ветеринарних лікаря і 2 ветфельдшера позмінно, грумер, адміністратор. Всі ветеринарні фахівці носять спецодяг (хірургічний костюм або халат, змінне взуття), який змінюється один раз на тиждень, а за необхідністю і частіше.

На базі клініки створені всі необхідні умови для огляду тварини, діагностики, проведення маніпуляцій та оперативного лікування. У клініці підтримується чистота і стерильність при роботі з пацієнтами. Усі приміщення мають сучасне обладнання, яке відповідає необхідним стандартам. Усі лікарі ветеринарної клініки є кваліфікованими фахівцями своєї справи.

Фото 2.2.5. Аптека «Vetclinic»

Кімнати розділені між собою непрозорими дверима. На рецепшені проходить реєстрація тварин, адміністратор опитує господарів, збираючи анамнез і потім направляє до відповідного лікаря.

В ветеринарній клініці використовують ультразвуковий апарат для видалення зубного каменю.

2.3. Результати досліджень та їх аналіз

2.3.1. Нозологічний профіль хвороб вагітності в собак у місті Новомосковськ Дніпропетровської області

В останні роки в Україні збільшується кількість дрібних домашніх тварин, серед яких чисельне місце займає собака.

Фото 2.2.6. Апарат для видалення зубного каменю

Проблемами хвороб незаразної і заразної етіології займається багато практикуючих лікарів та науковців [18, 20, 28, 31, 39, 45]. Однак, зниження родових та післяродових захворювань у самиць м’ясоїдних тварин залишається основною проблемою ветеринарної науки і практики [20, 28, 31].

При вирішенні цих питань необхідно враховувати той факт, що ми маємо справу з вагітним тваринами. Розлади перебігу вагітності можуть спостерігатися як у першій, так і у другій її половині. Причинами патології вагітних частіше всього є поліетіологічні фактори (підвищення внутрішньочеревного тиску, травми), нейрогуморальні розлади, інфекційна та інвазійна патологія [18, 39].

Хвороби вагітності класифікують на чотири групи: 1) захворювання, які виникають та розвиваються в материнському організмі і етіологічно пов'язані з вагітністю, 2) хвороби плода і його оболонок, 3) супутні хвороби, які пов'язані з вагітністю, 4) екстрагенітальна патологія [20, 45].

В період 2019-2021 р.р. нами було встановлено, що до клініки ветеринарної медицини звернулося 66 господарів зі скаргами на погане самопочуття своїх домашніх улюбленців з причини акушерської патології, в тому числі у 15-ти собак реєстрували патологію вагітності.

Клінічні дослідження у щінних собак проводили з використанням загально прийнятих методів діагностики. При цьому у 5-ти (17,24%) тварин реєстрували початкову стадію вивертання стінок піхви, у 2-х (6,89%) випадків – скручування матки, в 1 (3,44%) – путрифікацію (емфізематозні плоди), у 3-х (10,34%) – аборти заразного та незаразного походження; в окремих випадках – у 4-х (13,79%) тварин реєстрували несправжню вагітність (рисунок 2.3.1.1.).

Часткове вивертання дорсальної стінки піхви реєстрували у собак 6–7 років в кінці вагітності (за 5-6 діб до родів). На нашу думку, причинами даної патології було підвищення внутрішньочеревного тиску, розслаблення зв'язок тазу, загальна слабкість та відсутність прогулянок.

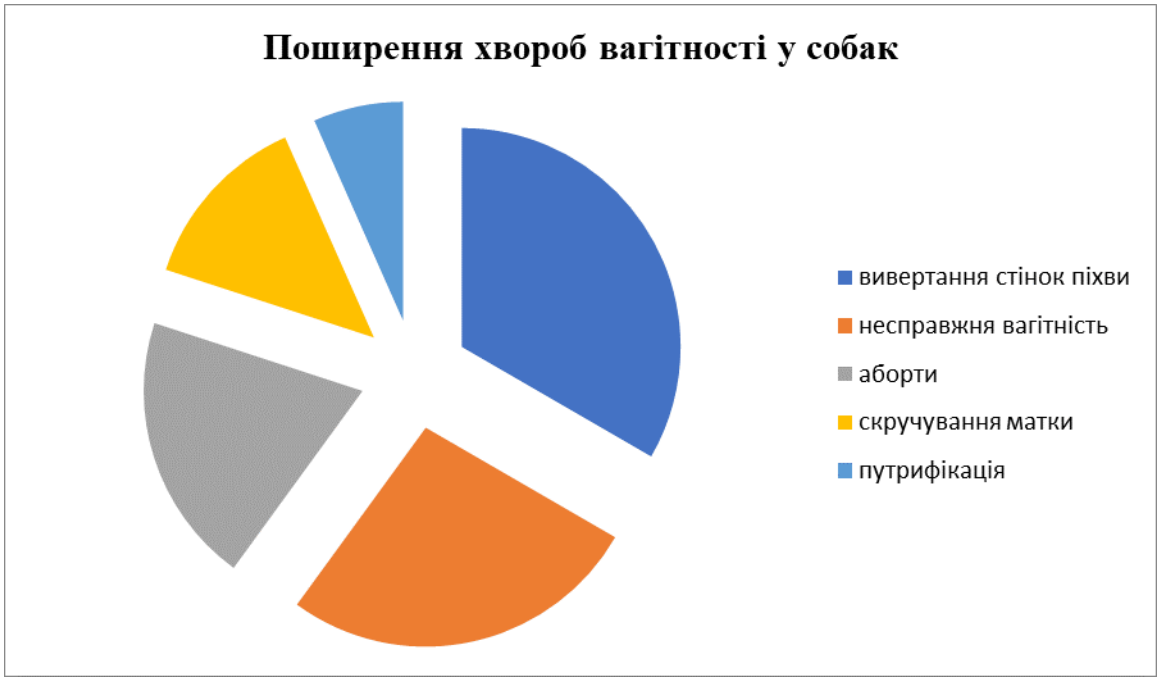

Діагноз на скручування вагітної матки підтверджували під час надання оперативної рододопомоги тваринам за відсутності стадії виведення плодів при виражених ознаках передвісників родів і періодичного прояву перейм та потуг.

Аборти з вигнанням мертвих плодів реєстрували у трьох собак. Із них, у двох тварин виведення мертвих плодів відбулося внаслідок падіння та удару по стінках живота; в однієї тварини було підтверджено діагноз на хламідіоз.

В однієї тварини за оперативного втручання (проведення оваріогістероектомії) було підтверджено діагноз на путрифікацію плодів. Путрифікація (емфізема плода) – це гнильний розпад, причиною якого є розрідження слизового корка вагітності і проникнення у цервікальний канал та порожнину матки гнильних мікроорганізмів (анаеробів).

Несправжня вагітність у собак виникала після проведення в'язки. Для виключення справжньої вагітності та уточнення діагнозу користувалися методом ультразвукової діагностики. При справжній вагітності візуалізувалися значно збільшені роги матки і наявні плідні міхури. У стані несправжньої вагітності на ехограмі спостерігали матку з потовщеною стінкою та збільшеними рогами за виключенням відсутності в просвіті плодів і накопичення невеликої кількості рідини без навколоплодових оболонок.

2.3.2. Ефективність кесаревого розтину та оваріогістероектомії за скручування матки у собак

Скручування матки – це патологія вагітності за якої вагітна матка (одного рога чи частини рога матки, що включає одну або дві ампули із цуценятами) обертається на 180º і більше навколо поздовжньої осі, що рідко реєструють у самиць м'ясоїдів (собак та кішок) в другій половині вагітності або в підготовчий період родів.

Причинами скручування матки у вагітних самиць дрібних тварин можуть бути падіння, стрибки та швидке переміщення тощо. За незначного скручування матки у самиць відмічається неспокій, ознаки абдомінального дискомфорту. Плоди при цьому розвиваються нормально, але блокується їх

виведення з родового каналу під час родів без хірургічного втручання [20, 23, 28, 42, 49, 50].

Впродовж 2020-21 р.р. до клініки поступило 55 собак з ознаками початку родів. З них патологічними виявились 29 випадків, що складає 58%, і в усіх цих випадках проводили кесарів розтин. В більшості випадків зустрічались такі патології, як: крупноплідність (один великий плід або перший великий плід), вузькість тазу, слабкі перейми та потуги, бічне передлежання. В меншій мірі реєструвались випадки скручування матки у вагітних собак. Передумовами для проведення акушерського дослідження і надання допомоги були: подовження стадії виведення плода понад фізіологічно обумовленого у даного виду тварин часу (більше 4-х годин); різке ослаблення або припинення переймів та потуг після бурхливих попередніх; відсутність переймів і потуг. Аналіз та систематизація даних щодо патологій, які призводили до виконання операції кесарів розтин у собак наведені у таблиці 2.3.2.1.

Таблиця 2.3.2.1. Показання до кесаревого розтину у собак

Вид	Всього, кількість	Назва патології											
		Вузькість тазу/ піхви		Великий плід		Виродливість		Одночасне вклинення двох плодів		Перекручування рогу матки		Поперечне положення плода в родовому каналі	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2020 р.													
Собаки	14	3	10,3	6	20,7	1	-	1	7,1	1	6,7	-	-
2021 р.													
Собаки	15	2	6,9	7	24,1	1	3,4	1	6,7	1	6,7	1	6,7

Дані таблиці свідчать, що найчастіше показанням до виконання кесаревого розтину був великий плід – 46,6–57,2% випадків. Вузькість тазу / піхви у собак в зареєстровано у 6,9–10,3% випадків. Вузькість тазу реєстрували здебільшого у самиць брахеоцефалічних порід (англійський та французький бульдог), вузькість піхви – у собак міні-порід. У 6,7–7,1% тварин під час проведення кесаревого розтину встановлювали одночасне вклинення

плодів в родовий канал. В однієї собаки (3,4%) кесарів розтин було проведено із-за поперечного положення плода, коли плід вклинювався у інший ріг матки. Виродливість плодів зустрічалася у кішок в середньому в 3,4 % випадків і спостерігалася у самиць з ранніми та пізніми токсикозами вагітності чи віком 6 та більше років.

Скручування рогу і тіла матки реєстрували у двох тварин (6,7% випадків). Це собака породи чихуахуа із терміном вагітності 64 доби. Зі слів господаря тварина була неспокійною, відмічалось часте дихання і серцебиття, мінімальні скорочення стінок живота. За поверхневої пальпації відчували слабкі скорочення матки. Слабка родова діяльність, яка почала ще 2 доби тому припинилась через годину після прибуття в клініку. На момент проведення загального та акушерського дослідження відмічали зниження загальної температури тіла до 37.3 °С, шийка матки закрита, матка атонічна. За оперативного втручання було виявлено перекручування лівого рогу матки з однією ампулою навколо поздовжньої осі (фото 2.3.2.1.).

У безпорідної собаки скручена матка в ділянці тіла була ціанотичною з участками ішемії (фото 2.3.2.2.) масою до операції 5,8 кг (50 % маси тварини) і 3,0 кг після операції. За наявності ділянок ішемії було прийнято рішення про проведення оваріогістероектомії.

У післяродовому періоді тваринам було рекомендовано дієту (Royal canin starter mini; засоби етіотропної терапії пеніцилінового ряду (Кламоксил по 0,3 мл підшкірно 1 раз на добу впродовж 7 діб; із засобів симптоматичної терапії одноразово застосовували нестероїдний протизапальний препарат Мелвет підшкірно у дозі 0,15 мл.

В цілому виживаність серед породіль склала 100 %, а серед приплоду 80 %. Після родопомочі породілі та цуценята утримувались у господарів вдома, за ретельного дотримання вимог щодо догляду і складання раціону. За тваринами вели спостереження до настання у них охоти та наступного осіменіння і вагітності.

Фото 2.3.2.1. Скручування рога матки

Фото 2.3.2.2. Скручування тіла матки

2.3.3. Розповсюдження абортів у собак

Аборт – це переривання вагітності на будь якій стадії з наступним розсмоктуванням зародка, зігнанням з матки мертвого плода або недоноска, або ж затриманням у матці мертвого плода з наступною його муміфікацією, мацерацією чи путрифікацією.

Розрізняють аборти повні (при загибелі усіх плодів) у багатоплідних тварин і неповні (коли один чи декілька плодів гинуть, а інші розвиваються і народжуються).

За клінічними ознаками аборти можуть бути ідіопатичні (коли дія чинника спрямована на плід), симптоматичний (коли чинник діє на організм самки), аліментарний, токсикозний, кліматичний, травматичний, медикаментозний, інфекційні та інвазійні. Заразні аборти досить небезпечні, 27 оскільки швидко поширюються серед тварин.

Аборти заразного походження у собак реєструються дуже рідко. Їх етіологія, патогенез та розповсюдження вивчені не достатньо.

Впродовж останніх чотирьох років в умовах клініки ветеринарної медицини були зареєстровані одиночні випадки клінічно виражених абортів травматичного походження з вигнанням мертвих плодів (фото 2.3.3.1).

Фото 2.3.3.1. Абортований плід собаки

За тваринами, які абортували доглядали, враховуючи загальний стан та характер виділень із статевої щілини. При затримці у матці мертвих плодів та послідів призначали міотоніки (окситоцин). Часто виникала необхідність у профілактичному застосуванні антибіотиків. За неефективності медикаментозного методу плоди вилучали з матки оперативним шляхом проводячи оваріогістероектомію.

Фото 2.3.3.2. Муміфікований плід собаки

Муміфікація – це наслідок асептичної трансформації з наступним висихання плода (плодів) у матці. Ознак, які вказують на наявність

муміфікованих плодів у матці не реєструювали, так як загальний стан собак при цьому не змінюється. Муміфікований плід у собаки виводиться під час родів разом із нормально розвиненими цуценятами і надавати при цьому допомогу не доводилось.

Путрифікація (емфізематозний плід) – це гнилісний розпад плода, що супроводжується утворенням сірководню, аміаку, вуглекислоти та інших продуктів розпаду тканин. При гнильному розпаді у матці собак декількох (усіх) плодів утворюється велика кількість токсинів, які всмоктуються в кров'яне русло, викликають загальну інтоксикацію, напруження стінок матки чи параліч міометрію і ведуть до загибелі тварин. Єдиним радикальним методом лікування путрифікації є виконання овариогістероектомії.

2.3.4. Клініко-біохімічні показники крові у собак за путрифікації плодів

За путрифікації плодів загальний стан собаки був пригніченим (з частотою пульсу 85, актів дихання 35, загальною температурою тіла 41,9). Положення тіла вимушено-лежаче, відмічали порушення в координації руху, знижену реакцію на зовнішні подразники та слабо виражені поверхневі рефлекси. При огляді ротової порожнини виявляли анемічність слизової оболонки. За бімануальної балотуючої пальпації черевних стінок виявлялась больова реакція та флуктуація. Із петлі виділявся патологічний гнійний ексудат неприємного запаху з домішкою крові.

Проводячи аналіз отриманих результатів біохімічних показників крові у собак за путрифікації плодів, відмітемо, щро загальний білок знаходиться в межах норми, але не фракції. Як відомо, альбуміни, білки крові, які становлять приблизно половину всіх сироваткових протеїнів та виробляються в печінці, лежать в верхніх межах норми і дорівнюють 35 г/л, тоді як глобудіни знизились нижче нижньої межі до 29 г/л. Такі зміни співвідношення білкових фракцій в крові призвели до зростання білкового коефіцієнту до 1,2 од.

Вміст креатиніну (один із метаболітів біохімічних реакцій амінокислотно-білкового обміну в організмі) зріс в 1,47 рази відносно верхньої

межі норми. Підвищений креатинін спостерігається під час швидкого приросту м'язової маси, надмірного фізичного навантаження, руйнуванні м'язової тканини, захворюваннях нирок, опіків, зневоднення, цукрового діабету, лептоспірозі, серцевій недостатності, вагітності, лактації. Рівень сечовини теж підвищився майже в 2,6 рази, порівняно з максимальним значенням норми. Головною причиною підвищення рівня сечовини в крові - ниркова недостатність. Однак підвищення сечовини може носити і позанирковий характер: при втраті рідини, посиленному розпаду білків, лейкозі, злоякісних пухлинах, важких інфекційних захворюваннях, опіках, дізентерії, серцевої недостатності; гіпертонічної хвороби, гарячкових станах; посиленому фізичному навантаженні.

Таблиця 2.3.4.1 Клініко-біохімічні показники крові у собак за путрифікації плодів

Показники	Результат	Норма
Загальний білок, г/л	64	55–75
Альбуміни, г/л	35	25–38
Глобуліни, г/л	29	30–37
Білковий коефіцієнт, од.	1,2	0,7–1,1
Сечовина, ммоль/л	23,4	3,3–9,0
Креатинін, мкмоль/л	198	45–135
АСТ, Од/л	234	10–50
АЛТ, Од/л	386	10–55
Індекс де Рітіса (АСТ/АЛТ), од.	0,6	0,5–1,2
α-амілаза, г/ч×л	95,9	80–160
Білірубін загальний, мкмоль/л	8	1–7
Білірубін прямий, мкмоль/л	2	до 25%
Білірубін непрямий, мкмоль/л	6	75%
Глюкоза, ммоль/л	7,7	3,4–5,65

Вміст глюкози в крові собак за путрифікації плодів збільшився на 36,28% відносно верхньої межі норми (5,65 ммоль/л). Отже, такі зміни вище описаних показників протеїнового обміну вказують на ниркову недостатність середнього ступеня.

У нормі концентрація АЛТ (аланінамінотрансфераза, АлАТ) в крові невелика від 10 до 55 Од/л. Відомо, даний фермент в більшій кількості синтезується в печінці, в меншій кількості в нирках, підшлунковій залозі, міокарді, скелетних м'язах підвищена активність цього ферменту в сироватці розглядається як індикатор ураження печінки. Визначення активності АСТ (АсАТ, аспартатамінотрансфераза) показано за моніторингу та диференціальної діагностики захворювань гепатобіліарної системи, інфаркті міокарда і пошкодженнях скелетної мускулатури. Так, підвищені рівні АлАТ і АсАТ в 7,02 і 4,68 рази відповідно порівняно з верхньою межою норми, на нашу думку, підкреслюють запальні процеси в печінці, в наслідок розвитку інфекцій.

Таблиця 2.3.4.2. Гематологічні показники крові у собак за путрифікації плодів

Показники	Результат	Норма
Гемоглобін, г/л	225	120–180
Гематокрит, %	62,0	34–48
Еритроцити, 10^{12}/л	16,17	4–7
ШОЕ, мм/г	64	до 13
Тромбоцити, 10^9/л	264	200–500
Лейкоцити, 10^9/л	38,43	8,5–10,5
Лейкоцитарна формула		
Базофіли	0	0
Еозинофіли	3	2–5
Мієлоцити	0	0
Юні	0	0
Паличкоядерні	3	2–6
Сегментоядерні	70	45–70
Лімфоцити	20	20–40
Моноцити	4	2–6

Отже, характерні зміни біохімічних показників протеїнового обміну вказують на ниркову недостатність середнього ступеня та захворювання печінки.

Наші дослідження показали, що в еритроцитарній системі крові собак за путрифікації плодів, відбулися істотні зміни. Так, рівень гемоглобіну та гематокриту збільшились на 25,00% та 14,00% відносно верхньої межі норми. Як відомо, збільшення вмісту гемоглобіну в крові тварин (гіперхромемія) спостерігається при згущенні крові (діарея, утворення ексудатів, транссудатів), серцево-легеневій недостатності і поєднується, як правило, зі збільшенням кількості еритроцитів, які зросли в нашому випадку в 2,31 рази, порівняно з максимальним значенням норми. ШОЕ не є специфічною для якого-небудь захворювання, але її зміни завжди є показником наявності патологічного процесу в організмі. Так, збільшення ШОЕ в 4,92 рази та кількості лейкоцитів 3,66 рази відносно верхньої межі норми, на нашу думку, свідчить про інфекційно-запальні процеси в організмі.

Фото 2.3.4.1. Видалена матка собаки з емфізематозними плодами

Отже, зміни гематологічних показників крові у собак за путрифікації плодів свідчать про пропорушення роботи нирок і запальні процеси в організмі тварини.

За путрифікації плодів у собаки було проведено оперативне лікування (оваріогістероектомія).

Перед її виконанням внутрішньовенно водили розчин Стерофундина у дозі 400 мл зі швидкістю 400 мл за годину, антибіотики Цефтріаксон у дозі 875 мг та Метронідазол – 5 мг/мл (125 мл).

Наркоз: премедикація розчином Медетомедина у дозі 1 мл в/м; Телазол 5 мг на мл (3 мл) та Пропофол 10 мг на мл (14 мл) в/в.

У післяопераційний період було призначено:

1) в/в розчин Стерофундина по 400 мл 2 рази на день зі швидкістю 200 мл /год, 3 дні поспіль;
2) в/в Цефтріаксон у дозі 875 мг 2 рази на день, 6 днів поспіль;
3) в/в Метронідазол – 125 мл 2 рази на день, 6 днів поспіль;
4) санація дренажів теплим розчином натрію хлориду (200 мл на дренаж) 5 днів поспіль;
5) обробка швів розчином Люголя 2 рази на день – 10 днів поспіль;
6) зняття дренажу через 5 днів;
7) зняття швів через 10 днів;
8) п/ш Мелвет у дозі 1,3 мл підшкірно 5 днів поспіль.

2.3.5. Прогнозування та організація ведення родів у собак в умовах клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області

Родовий акт – це фізіологічний процес виведення життєздатних плодів з наступним відділенням і вигнанням навколоплідних оболонок та вод. При нормальних родах у самок різних видів тварин допомога з боку людини обмежується лише спостереженням або прийомом новонароджених. Поняття перебігу і забезпечення адекватної регуляції процесу фізіологічних родів

необхідні для своєчасного виявлення й надання рододопомоги за порушення перебігу родового процесу [20, 30, 45].

Дистоція родів є розповсюдженою проблемою і нерідко зустрічається у собак. В середньому патологічні роди у собак реєструються приблизно у 5% випадків, але можуть спостерігатися і до 100% у деяких порід, особливо ця тенденція стосується собак ахондропластичного типу та тих, що мають великий розмір голови – брахеоцефали [55].

Найчастіше патологічні роди виникають за таких причин, як порушення анатомо–топографічних відносин між родовими шляхами і організмом плода, невідповідності родових шляхів розмірам плода, слабкості родової діяльності, надмірних переймів та потуг, наявності механічних перешкод у родовому каналі [20, 27, 28, 31, 42, 45, 54].

Відомо, що під час родів здоров’я новонароджених тварин піддається таким факторам ризику як занесення інфекції при контакті з бактеріями та вірусами зовнішнього середовища і гіпоксія, що обумовлюється відшаруванням плаценти. У групу ризику також входять самиці старшого віку та з ознаками ожиріння. Тому важливо завчасно прогнозувати та діагностувати дистоцію родів і надавати кваліфіковану рододопомогу роділлям й новонародженим тваринам.

В умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області для ведення родів у самок дрібних домашніх тварин оснащене родильне відділення з відповідними параметрами мікроклімату у яке поміщають і утримують самок за тиждень до очікуваних родів з дотриманням відповідної дієти Royal Canin HT 42d.

Для якісного ведення патологічних родів у самок дрібних домашніх тварин оснащені стаціонар та операційна.

В період 2019-2020 р.р. до лікарів клініки ветеринарної медицини за акушерською допомогою звертались власники собак з проблемною вагітністю; у разі відсутності виведення плодів за добре виражених ознак

родів; з причин відходження навколоплідних рідин і затримці плодів у матці; з порушенням динаміки родової діяльності та незавершеними родами.

Акушерським дослідженням у 43-х собак були встановлені дистоції родів материнського та плодового походження, а саме: слабкі перейми та потуги, бурхливі перейми і потуги, вузькість родових шляхів, скручування матки, перерозвиток плода, неправильне розміщення та внутрішньоутробна загибель плодів (табл. 2.3.5.1.). При постановці діагнозу на патологічні роди враховували фізіологічні та патологічні показники їх перебігу (табл. 2.3.5.2.)

Таблиця 2.3.5.1. Дистоція родів у собак

Причина	n (%)
материнського походження	
слабкі перейми і потуги	13 (30,23%)
бурхливі перейми і потуги	6 (13,95%)
вузькість родових шляхів	7 (16,27%)
скручування матки	2 (4,65%)
плодового походження	
перерозвиток плода (крупноплідність)	5 (11,62%)
неправильне розміщення плодів	8 (18,60%)
внутрішньоутробна загибель плодів	2 (4,65%)

Таблиця 2.3.5.2. Перебіг етапів родів за часом

Етап родів	Норма	Патологія
початок переймів	<24 год. після зниження ректальної температури	пройшло > 48 годин після зниження ректальної температури, але перейми відсутні
час народження кожного цуценяти після його виведення із матки	20-30 хвилин	більше 45 хв.
інтервал між народженням двох цуценят	20-30 хвилин; ближче до закінчення родів до 1 год.	більше 2 годин; більше 4 год. до закінчення родів
непродуктивні перейми		30-60 хвилин

Достовірна оцінка стану плодів дозволяє точно визначитись з тактикою ведення родів.

З метою визначення тактики ведення родів оцінювали стан плода. Єдиною об’єктивною ознакою стану плодів є частота серцевих скорочень (ЧЧС), що у нормі становить 180–200 уд./хв. За гіпоксії плодів частота серцевих скорочень знижується до 150 уд./хв. і нижче.

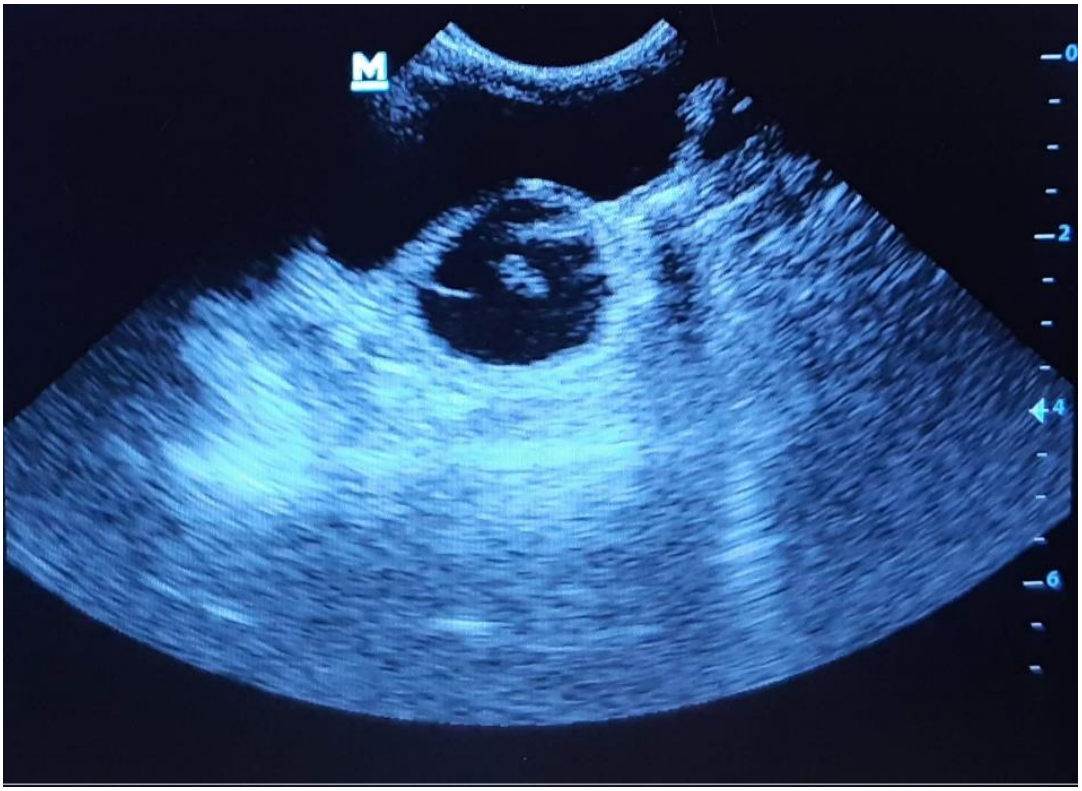

Фото 2.3.5.1. Сонографічна картина замершого плода собаки

Фото 2.3.5.2. Мертвонароджений плід собаки

Кількість плодів, їх розміри, розміщення по відношенню до входу в таз, їх стан та життєздатність, наявність плодів за внутрішньоутробної загибелі визначають ультрасонографічним дослідженням (фото 2.3.5.3. і 2.3.5.4.).

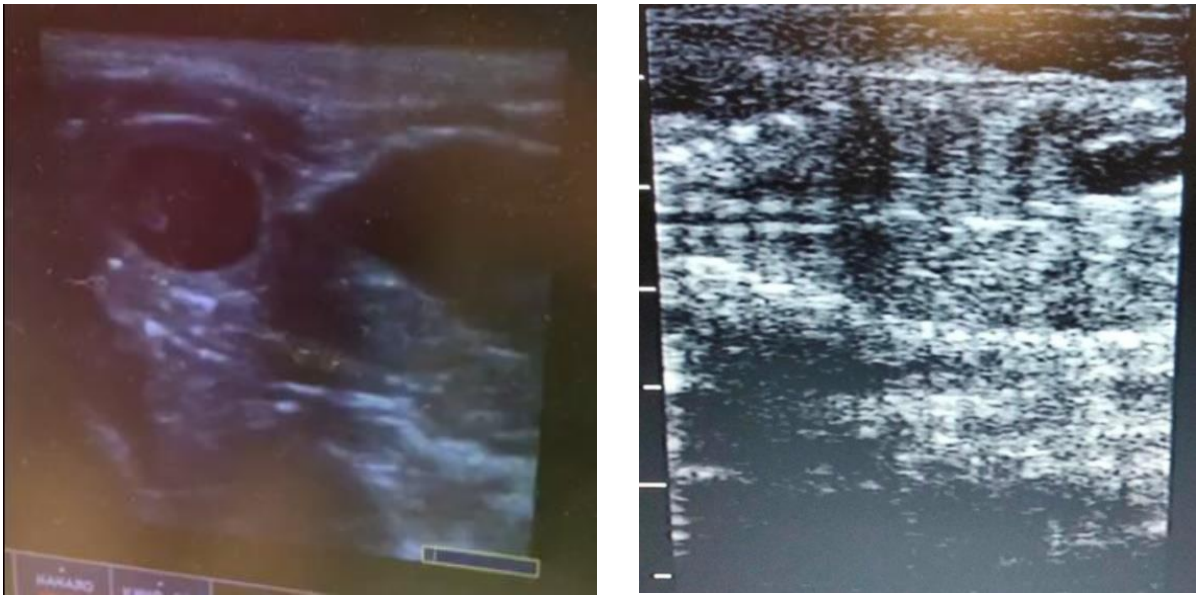

Фото 2.3.5.3. і 2.3.5.4. Оцінка стану плода під час родів (частота серцевих скорочень – об'єктивний показник)

Фармакокорекція родів у самок дрібних домашніх тварин включала застосування:

- естрогенів для розкриття шийки матки;
- синтетичних глюкокортикоїдів для індукції родів;
- окситоцин і простагландини для посилення скоротливої діяльності матки;
- бета 2-адреноміметики для пригнічення бурхливих переймів та потуг;
- розчини кальцію та глюкози для підтримання родових сил;
- застосування папаверину, дротаверину (но-шпи) показане за маніпуляцій при надмірній родовій діяльності та защемлення цуценят у родових шляхах.

Аномальне положення, передлежання і позиція плодів, великий плід та неправильна анатомічна будова кісток тазу були показаннями для виконання кесаревого розтину.

2.3.6. Ефективність стимуляції родової діяльності у собак за слабких переймів та потуг

Дистоція родів – це аномалія родового процесу, яка характеризується порушенням та подовженням стадії виведення плода (плодів) у 5% собак й може проявлятись до 100% випадків в залежності від віку, породи тварин і виникає під впливом багатьох чинників, зокрема через спонтанне порушення скорочувальної здатності матки та м'язів черевної стінки, вузькості родових шляхів, неправильного розташування плодів, а також при невмілому і передчасному втручанні людини [20, 28, 31, 42, 45].

Слабка родова діяльність є найбільш розповсюдженою причиною патологічних родів у самок дрібних домашніх тварин, яка характеризується нетривалими, слабкими скороченнями міометрію й м’язів черевного преса, що виникають з самого початку родів (первинні) або після попередніх нормальних чи навіть бурхливих переймів і потуг (вторинні слабкі перейми та потуги) [20, 45].

В умовах приватної клініки ветеринарної медицини слабку родову діяльність реєстрували у 30,23% собак. В більшості випадків у собак з добре вираженими ознаками родів відмічали вторинні слабкі перейми і потуги, рідше – первинні. Із зібраних нами анамнестичних даних було відомо, що причинами первинних слабких переймів і потуг були: токсикози вагітності, виснаження та ожиріння, вторинна слабкість родової діяльності реєструвалась за вузькості родових шляхів у 16,27% тварин, а також при крупноплідності – у 11,62% випадків. В однієї собаки реєстрували асоціацію слабкої родової діяльності із неповним відкриттям шийки матки; ще у 2-х – після відходження навколо плодових рідин перейми були відсутніми і впродовж 4–5 годин не проявлялися. За слабких переймів і потуг спостерігали прискорення серцевих скорочень та актів дихання, при поверхневій пальпації черевних стінок у собак

відмічали слабкі короткочасні скорочення матки. З допомогою пальцевого дослідження піхви встановлювали наявність плода у родовому каналі та виключали наявність перешкод для його виведення.

Собакам зі слабкими переймами і потугами було проведено стимуляцію родового процесу. Результати ефективності стимуляції родів у собак представлені у таблиці 2.3.6.1.

З таблиці 2.3.6.1. видно, що у собак другої дослідної групи тривалість другої стадії родів була значно коротшою і виведення плодів відбувалося значно швидше (2–3 год) порівняно з перебігом родового періоду у тваринами першої дослідної групи (6–8 год). Посліди у собак другої групи відділялися після виведення кожного цуценяти. У 4-х собак першої дослідної групи разом із виведенням цуценят відбувалося і відділення послідів, лише у 2-х тварин виведення останнього посліду реєстрували через 2–3 години після виведення останнього цуценяти.

Таблиця 2.3.6.1. Тривалість перебігу стадії виведення плодів та відділення посліду у собак за різних схем стимуляції

Групи тварин	Схема стимуляції	Тривалість перебігу другої стадії	Тривалість перебігу третьої (послідової) стадії
1-ша дослідна (n=6)	Окситоцин з урахуванням ступеню розкриття шийки матки Масаж черевних стінок, промежини та дорсальної стінки піхви	6–8 годин	разом із виведенням цуценят; відділення і виведення останнього посліду відбулося через 2–3 години після виведення останнього цуценяти
2-га дослідна (n=6)	10%-вий розчин Кальцію глюконат, 10%-вий розчин Глюкози, Катозал, Окситоцин Масаж черевних стінок, промежини та дорсальної стінки піхви	2,5–3 годин	разом із виведенням цуценят

2.3.7. Ефективність застосування препаратів сенсіблекс вейкс та но-шпи за порушення динаміки родового процесу у собак

Результати досліджень та їх обговорення. Наближення родів у собак визначали за проявом таких ознак як: набряк пакетів молочної залози за 1–4 діб до родів, зниження загальної температури на 0,5–1 °С, почастішання актів дихання та сечовипускання, поява зі статевої щілини слизових виділень із домішкою крові.

Ознаками защемлення плодів у собак були виведення деяких передлежачих ділянок плода із піхви з подальшим припиненням його переміщення по родовому каналу внаслідок спазму м’язів шийки матки. Такі роди як правило супроводжувались біллю, особливо при виведенні першого цуценяти (фото 2.3.7.1.).

В умовах клініки зазвичай лікарі ветеринарної медицини застосовують препарат спазмолітичної дії – Но-шпу у дозі 0,5–1 мл внутрішньом’язево. В середньому через 10–15 хвилин м’язи шийки матки роділь розслабляються і плід під час переймів та потуг починає виводитись із родового каналу. Для прискорення та завершення родів вдаються до швидкого виведення плодів. При цьому чистими і обробленими синтоміциновою емульсією руками, вводячи палець знизу чи з боку плода виводять його з утроба матері по дузі донизу.

Фото 2.3.7.1. Виведення плодів у собаки за дискоординації родових сил

Для попередження ускладнення при виведенні цуценят змащують стінки піхви собаки стерильним вазеліном.

Порушення динаміки родів із дискоординацією переймів та потуг в більшості випадків спостерігали у собак за першого щеніння, і в меншій мірі за вторинної слабкості родової діяльності обумовленою неправильними розміщеннями плодів.

Для регуляції родового процесу (нормалізації координації маткових скорочень) нами було запропоновано застосування препарату антиспазматичної дії Сенсіблекс Вейкс у дозі 0,1 мл на кг маси тіла тварини. До складу препарату входить денаверин гідрохлорид, що проявляє антиспазматичну дію і сприяє збільшенню еластичності м'яких тканин родових шляхів.

Порівняльна ефективність препаратів антиспазматичної дії за дискоординації родових сил у собак представлено у таблиці 2.3.7.1.

Таблиця 2.3.7.1. Порівняльна терапевтична ефективність препаратів Но-Шпа та Сенсіблекс Вейкс за дискоординації родового процесу у собак

Препарат	Група тварин	Час прояву переймів та потуг після застосування препарату, хв	Ефективність застосування (кількість тварин)	Ефективність відсутня (кількість тварин
Но-Шпа	1-ша (n=5)	10–15	3 (60%)	2 (40%)
Сенсіблекс Вейкс	2-га (n=5)	5–6	5 (100%)	–

Застосування препарату Нош-па обумовлювало виведення плода у собак-роділь в середньому через 10–15 хв. За дії препарату Сенсіблекс Вейкс відновлення родових скорочень у собак спостерігали через 5-6 хвилин.

З даних таблиці видно, що застосування препарату Сенсіблекс Вейкс виявилось ефективним у відновленні координації родових сил у всіх тварин

дослідної групи. Менш ефективним (3% випадків) виявилось застосування препарату Нош-па собакам-роділлям першої дослідної групи.

При бурхливих переймах і потугах у собак було ефективним застосування препарату Ханегіф (міорелаксант) у дозі 2 мл в/м.

Показаннями до проведення кесаревого розтину у собак була патологія родів з неправильними взаємовідношеннями та крупноплідністю плода й порушенням динаміки родової діяльності за неефективної дії застосованих препаратів для стимуляції родових сил і їх пригнічення.

2.3.8. Профілактика захворювань у собак в родовому і післяродовому періодах

Основою профілактики захворювань, що виникають у собак у родовому та післяродовому періодах є комплекс санітарно-гігієнічних заходів:

1) повноцінна годівля собак, що забезпечує їх потребу в білках, вуглеводах, вітамінах та мінеральних елементах;

2) щоденні прогулянки;

3) раціональний підбір батьківських пар;

4) ветеринарний огляд і своєчасна допомога за патологічних родів та пуерперію.

Вагітна собака потребує збалансованої годівлі, бо тепер вона ділиться всіма поживними речовинами, які споживає, зі своїми дітьми. Тварина повинна отримувати багато білка, який є будівельним компонентом для розвитку цуценят. Їжа повинна бути найкращої якості. Важливими продуктами споживання вагітної собаки є м’ясо і риба (оселедець, хек), яйця і яєчні жовтки, сир, кефір. Якщо сука схильна набирати зайву вагу, це може погано відбитися на майбутньому потомстві. Роди тоді можуть пройти складно, що недобре для мами і її приплоду. Щоб не сталося ніяких сюрпризів під час вагітності, потрібно урівноважити наявність жирів, що містяться в крупах, фруктах і овочах, які згодовують.

Вагітна собака на натуральному харчуванні повинна отримувати також комплексні вітаміни, спеціально призначені для вагітних і лактуючих сук.

Власники тварин вибирають вітамінні та лікувальні препарати на власний розсуд, а їх зараз дуже велика кількість:

Canina Caniletten – вітамінно-мінеральний комплекс з оптимально підібраними концентраціями макро- та мікроелементів, вітамінів природного походження, а також з додаванням дріжджів і морських водоростей, що рекомендований вагітним і лактуючим сукам. Забезпечує повноцінний розвиток плодів і запобігає порушенням мінерального обміну у дорослих тварин (еклампсію, остеопороз);

Гелакан Бейбі – комплексний білково-вітамінно-мінеральний артронутріцевтик, що містить колагеновий гідролізат CHP, вітамін Е, селен та інші важливі мінеральні речовини, в спеціально збалансованому співвідношенні для правильного росту, розвитку і функціонування скелета цуценят і молодих собак, а також захисту опорно-рухового апарату вагітної і лактуючої суки;

WOLMAR Pro Bio Booster Ca Mini – забезпечує профілактику порушень мінерального обміну в кістках і збалансований процес остеосинтезу. Рекомендується додавати в раціон харчування цуценятам з 30 денного віку, вагітним (для збереження кальцієвого балансу і народження здорового потомства), лактуючим самкам для профілактики післяпологової еклампсії;

Вітаміни та мінерали 8in1 Європа з кальцієм – є незамінними для цуценят в період активного росту, а також для сук під час вагітності та лактації. Вітамін D_3, що входить до складу препарату, сприяє оптимальному засвоєнню кальцію. Вагітним і лактуючим собакам виробник рекомендує давати подвоєну дозу;

Собака-мама – вітамінно-мінеральна підгодівля для вагітних та лактуючих собак, у склад якої входить комплекс вітамінів А, $Д_3$, Е, B_1, гліцерофосфату, кальцію глюконату, сірки, солей калію, метіоніну, борошна з листя морської капусти;

Кісточка «Мінерально-вітамінна підгодівля з пивними дріжджами» – містить кальцій, фосфор, вітаміни D_3, B_1, B_2, B_5, B_6, B_{12}, протеїн, біотин,

фолієву кислоту, амінокислоти (аланін, аргінін, цистин, гліцин, триптофан, тирозин, метіонін, треонін, глутамінової кислоту, серин, пролін, валін). Препарат нормалізує обмінні процеси в організмі, попереджає захворювання шкіри, сприяє росту шерсті і покращенню її структури, показаний до застосування вагітним та лактуючим сукам, цуценятам;

Таблиця 2.3.8.1. Хронологія родів та практичні рекомендації

Хронологія	Контроль	Практичні напрямки
Дородовий контроль		
8-ий тиждень вагітності	Гінекологічне дослідження	Виявити можливі ускладнення при родах (особливо у первісток)
	Рентгенографічне дослідження черевної порожнини	Виявити кількість плодів, ознаки загибелі плодів, диспропорцію плодів та матері, аномальне положення плодів
	УЗД матки	Оцінити життєздатність цуценят
Попередні ознаки		
За 7-0 діб	Початок лактації (пізніше у первісток)	Планування родів
За 2 доби	Послаблення петлі	Ізолювати суку перед родами, підготувати для неї умови
За 4-0 діб	Зниження ректальної температури на 1 °С	
За 1-0 діб На ранніх термінах недоношені цуценята часто мають дихальну недостатність	Зниження рівня прогестерону <2 нг/мл	Передбачити можливість кесаревого розтину
За 1-0 діб	Вихід слизової пробки	Очікування родів
Роди		
6-12 годин (до 30 годин у первісток)	Підготовча фаза: нервозність суки, скорочення матки	Перевірка розширення піхви
Від кількох хвилин до трьох годин після перших переймів	Скорочення черевної стінки (потуги). Поява першого цуценяти. Розрив амніотичної оболонки	Втручання у випадку ненормальних термінів або непродуктивних скорочень. При виході плоду із заднім передлежанням процес затягується
Від кількох хвилин до чотирьох годин між подальшими виходами	Відпочинок, вихід плоду та поїдання плаценти	Втручання у випадку втоми матки, навіть якщо немає перешкод (часто буває у старих, нервових або жирних сук, та у порід групи ризику)

Ефективність профілактики хвороб, пов’язаних із порушенням обміну речовин у вагітних собак, забезпечували застосування комплексних вітамінних препаратів (Canina Caniletten, Гелакан Бейбі, WOLMAR Pro Bio Booster Ca Mini та ін.).

Хронологію ведення родів в умовах клініки ветеринарної медицини та практичні рекомендації для самок дрібних домашніх тварин наведено у таблиці 2.3.8.1.

2.4. Розрахунок економічної ефективності

Враховуючи те, що собаки не є продуктивними тваринами, провели розрахунки вартості проведення досліджень, стимуляції та координації родової діяльності двох дослідних груп, витрат на препарати для проведення операції оваріогістеректомії та кесаревого розтину. Проведено порівняльний економічний аналіз. Згідно затверджених тарифів, первинний клінічний прийом пацієнта, складає 150,00 грн. Вартість проведення діагностичних заходів представлено у таблиці 2.4.1.

Таблиця 2.4.1. Вартість проведення досліджень

Найменування послуги	Вартість, грн.	Кількість тварин	Сума, грн
УЗД	250	55	13750
Комплексне біохімічне дослідження крові	560	1	560
Гематологічне дослідження крові	160	1	160
Всього			14470

Загальна вартість проведених досліджень протягом дослідного періоду становить 14470 грн.

Таблиця 2.4.2. Вартість стимуляція родової діяльності 1 дослідної групи (n=6)

Найменування препарату, форма випуску	Вартість, грн.	Потреба на курс	Сума, грн.
Окситоцин	13,25	2	26,50
Всього			159

Таким чином, вартість проведення стимуляції родової діяльності для однієї тварин 1 дослідної групи становить 26,50 грн. (159,00 грн. для всієї групи). Так, вартість проведення стимуляції родової діяльності 2 дослідної групи склала 836,40 грн., а першої 159,00 відповідно. Це на 677,40 менше у 1 дослідній групі, але краще виражений терапевтичний ефект у 2 дослідній групі, що дозволяє скоротити тривалість другої стадії родів (6-8 год. – у першої дослідної групи) до 2-3 год у 2 дослідній групі.

Таблиця 2.4.3. Вартість стимуляція родової діяльності 2 дослідної групи (n=6)

Найменування препарату, форма випуску	Вартість, грн.	Потреба на курс	Сума, грн.
Кальцій глюконат, 10 %	3,60	4	14,40
Глюкоза, 10 %	28,50	1	28,50
Катозал	10,0	7	70,0
Окситоцин	13,25	2	26,50
Всього			836,40

При бурхливих переймах і потугах у собак вважаємо ефективним застосування препарату Ханегіф (міорелаксант) у дозі 2 мл в/м. Його вартість 35,00 грн. для однієї тварини.

Витрати на препарати для проведення операції оваріогістеректомії та післяопераційного періоду представлені у таблиці 2.4.4.

Вартість препаратів для проведення операції оваріогістеректомії та післяопераційного періоду 1764 грн.; загальна вартість проведення оварігістеректомії 1660 грн.+1764 грн = 3424 грн.

Вартість препаратів для проведення кесаревого розтину 250,50 грн.; загальна вартість проведення операції 2400 грн.+250,50 грн = 2650,50 грн.

Провівши аналіз витрат на проведення операції оваріогістеректомії та її післяопераційного періоду з проведенням кесаревого розтину, відзначили, що без обгрунтованих причин проведення оваріогістеректомії (патологічні процеси матки) економічно доцільно провести кесаревий розтин, що в 7,04 рази дешевше (14,2 %).

Таблиця 2.4.4. Витрати на препарати для проведення операції оваріогістеректомії та післяопераційного періоду (n=1)

Найменування препарату, форма випуску	Вартість, грн.	Потреба	Сума, грн.
Стерофундін	309	4	1236,00
Цефтріаксон	14,30	13	185,90
Новокаїн	3,50	26	91,0
Метронідазол	81,00	1	81,00
Медетомедин	10,00	1	10,00
Натрію хлорид	15,00	5	75,00
Розчин Люголя	12,40	5	62,00
Мелвет	23,40	1	23,10
Всього			1764,00

У таблиці 2.4.5. представлена вартість координації родового процесу 1 дослідної групи. Таким чином, вартість координації родового процесу 1 дослідної групи становить 68,50 грн.

Таблиця 2.4.4. Витрати на препарати для проведення кесаревого розтину (n=1)

Найменування препарату, форма випуску	Вартість, грн.	Потреба на курс	Сума, грн.
Глюкоза, 10 %	28,50	1	28,50
Кальцій глюконат, 10 %	30,00	1	30,00
Атропін сульфат	38,50	1	38,50
Ксилазин 2%	63,30	1	63,30
Кетамін, 5%	18,00	4	72,00
Натрію хлорид	18,20	1	18,20
Всього			250,50

Таблиця 2.4.5. Вартість координації родового процесу 1 дослідної групи (n=5)

Найменування препарату, форма випуску	Вартість, грн.	Потреба на курс	Сума, грн.
Но-Шпа	13,70	1	13,70
Всього			68,50

Таблиця 2.4.6. Вартість координації родового процесу 2 дослідної групи (n=5)

Найменування препарату, форма випуску	Вартість, грн.	Потреба на курс	Сума, грн.
Сенсіблекс Вейкс	19,32	1	19,32
Всього			96,60

Провівши аналіз витрат вартості координації родового процесу обох дослідних груп бачимо, що у першій дослідній групі була меншою на 28,10 грн. Але при застосуванні у першій дослідній групі дешевшого препарату Но-Шпа не було ознак терапевтичної ефективності у 2 тварин (40 %), чого не відмічалось при застосуванні Сенсіблекс Вейкс.

ОХОРОНА ПРАЦІ У ВЕТЕРИНАРНІЙ МЕДИЦИНІ

3.1. Аналіз стану охорони праці у ветеринарній клініці «VETCLINIC» фізичної особи-підприємця Ремезок О. П. міста Новомосковськ Дніпропетровської області

Правовою основою законодавства з охорони праці є Конституція України, Кодекс законів про працю України, Закони України «Про охорону праці», «Про ветеринарну медицину», «Про пожежну безпеку», «Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, які спричинили втрату працездатності» та прийнятих до них нормативно-правових актів [7, 14].

Головним законодавчим документом в галузі охорони праці є Закон України «Про охорону праці», дія якого поширюється на усі підприємства, установи та організації незалежно від форми власності та видів діяльності, на всіх людей, які працюють і залучені до співпраці на цих підприємствах.

Охорона здоров'я, створення нормальних умов праці на виробництві, забезпечення безпеки праці, усунення професійних захворювань і виробничих травм є однією з головних турбот про людину [2].

Відповідальність за всю роботу по управлінню охороною праці у клініці несе завідуюча Ремезок Олена Павлівна, яка навчає безпечним умовам праці, користується інструкцією по вимогам безпеки на робочому місці та проводить усі види інструктажів. Навчання з охорони праці для працівників клініки проводиться у формі лекцій та інструктажів з охорони праці, надання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також про порядок дій при виникненні травм.

Кожен працівник проходить вступний та первинний інструктаж на робочому місці при оформленні на роботу.

Про проведення інструктажу ставиться підпис у журналах реєстрації інструктажів з техніки безпеки. У клініці пропагандують безпечниі умови праці, постійно інформують працівників про їхні права і обов’язки з охорони

праці, сприяють поширенню позитивного досвіду створення здорових і безпечних умов праці, профілактики виробничного травматизму і професійних захворювань.

Новоприйняті фахівці-ветеринари після проходження первинного інструктажу на робочому місті до початку самостійної роботи проходять під керівництвом Ремезок О. П. стажування протягом не менше 2-15 змін або дублювання протягом не менше 6 змін. Допуск до стажування оформляють наказом по клініці, де вказується тривалість стажування та особу, що відповідає за її проведення. Керівник клініки, як правило, звільняє від проходження стажування (дублювання) працівників, що мають досвід роботи за відповідною професією не менше 3 років. Кожні 3 місяці з робітниками проводиться повторний інструктаж [35].

Тривалість робочого часу у ветеринарній клініці регулюється Кодексом законів про працю України. Його норми визначають тривалість щоденної роботи, скорочену тривалість робочого часу, порядок роботи напередодні святкових, вихідних і неробочих днів, роботу у нічний час, початок і закінчення роботи, поділ робочого дня на частини [26].

Роботодавець розробляє за участю працівників колективний договір, де реалізовуються комплексні заходи для досягнення встановлених нормативів безпеки та поліпшення наявного рівня охорони праці, забезпечується виконання необхідних профілактичних заходів щодо недопущення (зниження рівня) виробничого травматизму та професійних захворювань.

Особи, що винні у порушенні чи невиконанні зобов'язань колективного договору, несуть матеріальну відповідальність (може бути накладено штраф) та дисциплінарну відповідальність, іноді навіть можливе звільнення з посади [2].

Роботодавець здійснює планування заходів щодо охорони праці й несе персональну відповідальність за дотримання вимог правил у межах, покладених на нього завдань та функціональних обов’язків згідно з чинним законодавством України.

Фінансування заходів з охорони праці згідно ст. 19 Закону України «Про охорону праці» здійснюється роботодавцем. Витрати на охорону праці становлять не менше 0,5 % від суми наданих послуг.

Виробничого травматизму у ветеринарній клініці не було зареєстровано.

Лікувально-профілактичне обслуговування працівників регулює стаття 17 Закону України «Про охорону праці», усі робітники проходять попередні (під час прийняття на роботу) і періодичні (протягом трудової діяльності) медичні огляди. Періодичні огляди проводяться кожен рік. Без проходження медичного огляду працівники до роботи не допускаються.

3.2. Аналіз небезпечних та шкідливих виробничих факторів

Приміщення ветеринарної клініки «VETCLINIC» відповідають ветеринарно-санітарним нормам. Підлога вкрита кафелем, стіни водостійкою фарбою, що дозволяє проводити їх миття та дезінфекцію. Прибирання в приміщеннях проводиться 2 рази на день. Після кожного прийому тварин оглядовий стіл обробляється дезінфікуючим розчином, а при виявленні або підозрі на інфекційні захворювання проводиться кварціювання приміщень. В кінці кожного дня також проводиться дезинфекція та прибирання приміщень.

В приміщеннях завжди підтримуються комфортні умови мікроклімату, вентиляція штучна, освітлення природне та штучне, його рівень відповідає нормам гігієни праці.

Вакцини, медикаменти, деззасоби, реактиви зберігаються в спеціально відведених місцях, в окремому холодильнику.

В лікарні є побутові приміщення, які також підтримуються в належному ветеринарно-санітарному стані, за їх чистоту несе відповідальність персонал клініки. Також лікарі слідкують і несуть відповідальність за чистотою особистого спецодягу.

У ветеринарній клініці співробітникам видають необхідний інвентар для роботи та інструменти згідно діючих норм; є кімната відпочинку для працівників, роздягальня, розроблено план евакуації людей, тварин і матеріальних цінностей на випадок пожеж або непередбачуваних ситуацій.

На базі клініки створені усі необхідні умови для огляду тварин, проведення діагностичних, маніпуляційних та оперативних заходів лікування.

На клініці підтримується чистота і стерильність при роботі з пацієнтами.

До роботи з тваринами допускаються тільки обслуговуючий персонал і зоотехнічні та ветеринарні фахівці. Всі маніпуляції проводяться тільки з добре зафіксованою твариною, щоб вона не змогла поранити лікаря.

У роботі лікаря-ветеринара психо-фізіологічні чинники мають велике значення. Робота ветеринарного лікаря дуже відповідальна і напружена.

Для запобігання інфекційним хворобам тварин, захворюванню працівників антропозоонозами важливим є регулярне проведення ветеринарно-санітарних заходів.

При роботі із собаками потрібно не забувати, що вони можуть бути причиною травм та переносниками інфекційних і інвазійних захворювань, що є спільними для людини і тварин [2].

Ветеринарний лікар повинен обов’язково дотримуватися правил особистої гігієни:

– завжди працювати тільки у спецодязі (халат та шапочка);

– не торкати руками обличчя та волосся;

– після огляду тварини ретельно вимити руки теплою водою з милом, а за необхідності продезінфікувати їх спиртом.

Кімнату, де досліджують та лікують собак, необхідно періодично провітрювати, підлогу протирати водним розчином освітленого хлорного вапна. Станки та столи після кожної тварини протирають 1-2%-ним розчином хлораміну. Інструменти після процедур з тваринами обов’язково миють та дезінфікують.

Щоб забезпечити спокійний стан тварини при діагностичних дослідженнях, оперативному втручанні та інших лікувально-профілактичних заходах, тварину заздалегідь фіксують. Вибір способу фіксації залежить від виду, стану і характеру тварини, від лікувального або діагностичного прийому і також від способу знеболювання. При фіксації собак необхідно

вжити заходи щоб запобігти укусу – для цього собаці вдягають намордник або фіксують щелепи бинтом.

Фіксація тварини в лежачому положенні повинна:

– забезпечити хірургу вільний і безпечний доступ до місця операції;

– обмежити захисні рухи тварини і створити нормальні умови для роботи лікаря;

– усунути можливість травм не тальки тварини, а і осіб, що беруть участь в наданні лікувальної допомоги тварині.

Собак фіксують їх власники за вказівкою ветеринарного лікаря. Перед дослідженням собаки у господаря розпитують про норов собаки, її звички, наявність щеплення від сказу.

Перед виконанням тривалих обстежень собакам дають заспокійливі ліки, що дає можливість проводити клінічні дослідження з мінімальним ризиком неадекватної поведінки тварини. Собак фіксують у стоячому чи сидячому положенні.

Голову дрібної собаки може тримати господар однією рукою за складку шкіри на шиї, а іншою − у ділянці глотки.

Якщо собака зла або процедура може бути болючою, то слід зв’язати собаці щелепи. Для цього господар садить собаку на підлогу та затискає щелепи руками. У цей момент ветлікар підходить ззаду, накладає на щелепи бинт, складений вдвоє чи втроє, і зав’язує його вузлом під нижньою щелепою, а потім кінці бинта затягує на потилиці подвійним вузлом.

Злим собакам можна зав’язати передні і задні лапи та прив’язати їх за шию до стовпа. Для надійного фіксування собак використовують різноманітні фіксаційні столи та утримувачі для голови.

3.3. Пожежна безпека

Велика увага в клініці приділяється пожежній безпеці. В рамках інструктажів з охорони праці проводяться навчання з проведення

протипожежних заходів та загальних правил пожежної безпеки. В клініці є інвентар для гасіння пожеж: вогнегасники, відра, ломи, сокири.

Весь персонал лікарні ветеринарної медицини суворо дотримується правил техніки безпеки, охорони праці та пожежної безпеки.

У ветеринарній клініці «VETCLINIC» суворо діють наступні застереження і заборони з пожежної безпеки:

– не використовуються електрокабелі та проводи з пошкодженою ізоляцією;

– не залишаються під напругою кабелі і проводи з неізольованими струмопровідними жилами;

– не користуються пошкодженими розетками відгалужувальними та з'єднувальними коробками, вимикачами, рубильниками іншими електроприладами;

– не використовується електроапаратура та прилади за умов, що не відповідають рекомендаціям заводу-виробника;

– не складають горючі матеріали на відстань менше 1 м. над та під електрощита й електричного обладнання;

– не застосовують ролики, вимикачі, штепсельні розетки для підвішування одягу та інших предметів;

– не заклеюють ділянки електропроводів папером чи горючими тканинами;

– не використовуються електроустановки, нагрівання поверхні яких під час роботи перевищує температуру навколишнього повітря більш ніж на 40 °С.

В у ветеринарній клініці «VETCLINIC» негайно усуваються усі несправності в електромережі та електроапаратурі, які можуть спричинити коротке замикання, іскріння, неприпустиме нагрівання горючої ізоляції кабелів чи проводів.

ВИСНОВКИ

1. В умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області в структурі акушерських хвороб у собак патологія вагітності становить 27,72%. Частіше реєстрували вивертання піхви, аборти і несправжню вагітність; рідше – скручування матки та путрифікацію.

2. Впродовж останніх чотирьох років в умовах клініки ветеринарної медицини були зареєстровані одиночні випадки клінічно виражених абортів травматичного походження з вигнанням мертвих плодів у собак. У 10 % випадків реєстрували такі закінчення абортів як муміфікація та путрифікація.

3. Путрифікація плодів у собак супроводжується пригніченням загального стану, почастішанням пульсу та актів дихання, підвищенням загальної температури тіла, порушенням координації руху, вимушено лежачим положенням, анемічністю видимих слизових оболонок, больовою реакцією черевних стінок та флюктуацією у матці, виділенням із петлі гнійного ексудату з домішками крові. Біохімічні показники протеїнового обміну вказують на ниркову недостатність середнього ступеня та захворювання печінки. Зміни гематологічних показників крові у собак за путрифікації плодів свідчать про порушення роботи нирок і запальні процеси в організмі тварини.

4. Серед дистоції родів у собак мали місце вузькість тазу та піхви, неправильні розміщення плодів, великі плоди та їх виродливість, і скручування рогу та тіла матки. Найвищий відсоток припадав на долю крупноплідності (20,7–24,1%), найменший (6,7%) на скручування вагітної матки.

5. Ефективність допомоги роділлям за скручування рога матки з ампулою забезпечило виконання кесаревого розтину; при скручуванні тіла матки з наявністю ділянок ішемії – проведення оваріогістероектомії.

6. Встановлено, що завчасний ветеринарний огляд і спеціалізована допомога за патології вагітності, родів та післяродового періоду не тільки

обмежує кількість несприятливих наслідків, але й сприяє збереженню здорового поголів'я собак, а також виключає зайве хвилювання їх власників. В основі профілактики родової і післяродової патології у собак лежить комплекс санітарно-гігієнічних заходів у стаціонарі та в родильному відділенні, а також повноцінна годівля та догляд.

7. Високу ефективність стимуляції родової діяльності за слабких переймів і потуг у собак забезпечила схема із застосуванням 10%-вого розчину Кальцію глюконату з розрахунку 0,5–1 мл на 1 кг маси тіла тварини (2–20 мл для собак), 10%-вого розчину Глюкози у дозі 5–20 мл, Катозалу в середньому від 1 до 3-х мл і Окситоцину у дозі 0,3 мл на 10 кг маси тіла тварини та виконання масажу черевних стінок, промежини і дорсальної стінки піхви.

8. Частота порушень динаміки родового процесу у собак складає 10% по відношенню до усієї акушерської патології.

9. Для відновлення та нормалізації координації родового процесу при защемленні плода у родовому каналі собак найбільш ефективним є застосування препарату спазмолітичної дії Сенсіблекс Вейкс.

10. Ефективність профілактики хвороб, пов'язаних із порушенням обміну речовин у вагітних собак, забезпечували застосування комплексних вітамінних препаратів (Canina Caniletten, Гелакан Бейбі, WOLMAR Pro Bio Booster Ca Mini та ін.).

11. Вартість проведення стимуляції родової діяльності 2 дослідної групи склала 836,40 грн., а першої 159,00 відповідно. Це на 677,40 дешевше у 1 дослідній групі, але краще виражений терапевтичний ефект у 2 дослідній групі, що дозволяє скоротити тривалість другої стадії родів (6-8 год. – у першої дослідної групи) до 2-3 год у 2 дослідній групі. Аналіз витрат вартості координації родового процесу обох дослідних груп показав, що у першій дослідній групі витрати були незначними. Але при застосуванні у першій дослідній групі дешевшого препарату Но-Шпа не було ознак терапевтичної ефективності у 2 тварин (40 %), чого не відмічалось при застосуванні Сенсіблекс Вейкс.

ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ

З метою профілактики хвороб, пов’язаних із порушенням обміну речовин у вагітних собак, пропонуємо застосування комплексних вітамінних препаратів: Canina Caniletten, Гелакан Бейбі, WOLMAR Pro Bio Booster Ca Mini.

Для стимуляції родової діяльності за слабких переймів і потуг у собак пропонуємо схему із застосуванням 10%-вого розчину Кальцію глюконату, 10%-вого розчину Глюкози, Катозалу, Окситоцину та виконання масажу черевних стінок, промежини і дорсальної стінки піхви.

Для координації родового процесу при защемленні плода у родовому каналі собак рекомендуємо застосовування препарату спазмолітичної дії – Сенсіблекс Вейкс у дозі 0,1 на кг маси тіла тварини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Закон України «Про ветеринарну медицину», 2002. – 43 с.

2. Закон України «Про охорону праці». – К. : Основа, 2017. – 52 с.

3. Ален В. Э. Полный курс акушерства и гинекологии собак / В. Э. Ален. –М. : Аквариум, 1999. – 446 с.

4. Біохімія вітамінів: монографія/ О.Б. Кучменко. – К. : Ун-т "Україна", 2012. – 528 с.

5. Болезни собак и кошек / [С. И. Братюха, И. С. Нагорный, И. П. Ревенко и др.]. – К. : Выща школа, 1989. – 255 с.

6. Болезни собак и кошек. Комплексная диагностика и терапия болезней собак и кошек / Под ред. С. В. Старченкова. – СПб.: Специальная Литература, 2006. – 655 с.

7. Буракова С. О. Охорона праці в тваринництві. Довідник / С. О.Буракова, М. А. Тим. – Кам'янець-Подільський: ПП Зволейко, 2007. – 188 с.

8. Варлерен Л. Наблюдение за течкой и беременностью у суки / Л. Варлерен // Ветеринар. – 1997. – № 10. – С. 28-30.

9. Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології / [В.А. Яблонський, С.П. Хомин, Г.М. Калиновський та ін.]. – Вінниця : Нова Книга, 2008. – 600 с.

10. Ветеринарні препарати, кормові добавки і корми закордонного виробництва : довідник у трьох томах / П.І. Вербицький, М.В. Косенко, Ю.М. Косенко, Л.Є. Зарума – Львів: Афіша, 2003. – 1082 с.

11. Ветеринарное акушерство, гинекология и биотехника размножения / Под ред. В. Я. Никитина, М. Г. Миролюбова. – М. : Колос, 1999. – 495 с.

12. Вітаміни в рослинному світі: навч. посіб. / [Ю. І. Корнієвський, В. В. Россіхін, А. Г. Сербін та ін.] - Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. – 372 с.

13. Вітамінологія: підручник / під наук. ред. С. А. Петрова / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса: ВМВ, 2013. – 227 с.

14. Войналович О. В. Охорона праці у ветеринарній медицині / О. В. Войналович, Т. О. Білько, Є. І. Марчишина. – К.: Основа, 2016. – 554 с.

15. Гігієна утримання собак в умовах племінного підприємства «Звездное счастье» кінологічної спілки України Криворізького району Дніпропетровської області / [М. Марчук, С. Гудзовата, Л. Корейба та ін.] // Animal Welfare in the Conditions of Global Climate Change (AWCGCC) : Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference (Dnipro, 21-22 April, 2021) / Дніпровський ДАЕУ. – Дніпро : ДДАЕУ, 2021. – С. 29-31. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/4414.

16. Гончаров В. П. Анатомо-физиологические особенности половой системы собак и кошек / В. П. Гончаров, В. А. Карпов. – М. : МГАВМиБ, 1994. – 28с.

17. Довідник по застосуванню фармакологічних засобів в акушерстві, гінекології, андрології та біотехнології відтворення тварин / за заг. ред. М.І. Харенка та А.В. Березовського. – К.: ДІА, 2011. – 255 с.

18. Дуда Ю. В. Особенности клинического проявления генитальной формы хламидиоза у беременных собак / Ю. В. Дуда, Л. В. Корейба// NovaInfo. Ru : науч.-метод. журн. – 2018. – № 91. – С. 12-14. – Режим доступа : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/693.

19. Дюльгер Г. П. Акушерство, гинекология и биотехника размножения кошек / Г. П. Дюльгер. – М. : КолосС, 2004. – 101 с.

20. Дюльгер Г. П. Физиология размножения и репродуктивная патология собак / Г. П. Дюльгер. – М. : КолосС, 2002. – 150 с.

21. Ефективність кесеревого розтину при патологічних родах у кішок та сук / [Т. В. Ізотова, С. В. Гудзовата, Р. С. Гудзоватий та ін.] // Архивариус : мультидисциплинар. науч. журн. : сб. науч. публ. – 2019. – Вып. 11(44). – С. 9-12. – Режим доступа : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/2104.

22. Євтушенко А. Ф. Організація та економіка ветеринарної справи / А. Ф. Євтушенко, М. Т. Радіонов. – К.: Арістей, 2004. – 284 с.

23. Ізотова Т. Показання до кесеревого розтину у самиць м’ясоїдних в умовах ветеринарного кабінету ПП Бойко О. Л. міста Дніпро / Т. Ізотова, С. Юрчик, Л. Корейба // Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку

національного виробництва : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 30 листоп. 2017 р.) / Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція. – Тернопіль, 2017. – Ч. 1. –С. 205-207. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/1681.

24. Карпов В. А. Акушерство и гинекология мелких домашних животных / В. А. Карпов. – М. : Росагропромиздат, 1990. – 285 с.

25. Коваленко Л. І. Безпека праці при лікуванні тварин / Л. І. Коваленко, І. В. Перцьовий. – К.: Бібліотека ветеринарної медицини, 1999. – 19 с.

26. Кодекс законів про працю України. – Харків: Одіссей, 2016. – 158 с.

27. Корейба Л. Вплив гомеостазу на виникнення родової та післяродової патології у сук та кішок / Л. Корейба, М. Марчук, О. Ващук // Модернізація національної системи управління державним розвитком : виклики і перспективи : матеріали міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (Тернопіль, 16-17 груд. 2015 р.) / Тернопільська держ. с.-г. дослідна станція. – Тернопіль, 2015. – С. 71-73. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/1726.

28. Корейба Л. В. Поширення дистоції родів у самиць м’ясоїдних в умовах ветеринарної клініки приватного підприємства «Бойко» міста Дніпропетровськ / Л. В. Корейба, Т. В. Ізотова // Науково-технічний бюлетень НДЦ біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК / Дніпропетровський ДАЕУ. – 2015. – Т3. – № 1. – С. 25-29.

29. Корейба Л. В. Практичне акушерство, гінекологія та штучне осіменіння сільськогосподарських тварин: навч. посіб. / Л. В. Корейба – 2-ге вид., виправ. і доп. – Дніпропетровськ, 2016. – Ч. 1. – 180 с.

30. Кравченко І. В. Особливості перебігу родів у самиць м’ясоїдних / І. В. Кравченко, С. В. Юрчик, Л. В. Корейба // Сучасний стан і перспективи розвитку аграрного сектору України : тези доп. II Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 11-12 жовт. 2017 р.) / Дніпропетровський ДАЕУ. – Дніпро, 2017. – С. 63-65. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/1884.

31. Кравченко І. В. Розповсюдження акушерської та гінекологічної патології у самиць м’ясоїдних в умовах державної лікарні ветеринарної медицини міста Дніпропетровськ / І. В. Кравченко, С. В. Сосонний, Л. В. Корейба // Актуальні проблеми розвитку світової науки: зб. наук. праць за матеріалами міжнар. конф. (Київ, 30 бер. 2016 р.). – Ч. 1. – К.: Центр наукових публікацій, 2016. – С. 95-97. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/198.

32. Марчук М. Діагностика хламідіозу у сук / В. Марчук, Ю. Дуда, Л. Корейба // Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку національного виробництва : матеріали ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 20-21 жовт. 2016 р.) / Тернопільська ДСГДС ІКСГП НААН. – Тернопіль, 2016. – Ч. 1. – С. 215-217. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/1667.

33. Марчук М. М. Ефективність лікування хворих хламідіозом собак / М. М. Марчук, Ю. В. Дуда, Л. В. Корейба // Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин : матеріали IV Всеукраїнськ. наук.-практ. Інтернет-конф. (Полтава, 15-16 жовт. 2020 р.) / Полтавська державна аграрна академія. – 2020. – С. 261-263. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/3411.

34. Матвеев Л. В. Болезни собак и кошек / Л. В. Матвеев. – Нижний Новгород, 1997. – 399 с.

35. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». – К. : Основа, 2005. – 32 с.

36.Оперативна хірургія тварин з основами топографічної анатомії і анестезіології /[І. І. Магда, В. М. Власенко, І. І. Воронін та ін.]; за ред. І. І. Магди. – Київ : «Вища школа», 1995. – 294 с.

37. Паршин А.А. Хирургические операции у собак и кошек / А. А. Паршин, В. А. Соболев, В. А.Созинов. – М. : ООО «Аквариум-Принт», 2005. – 232 с.

38. Полатайко О. Ветеринарная анестезиология / О. Полатайко. – К. : ВД «Перископ», 2009. – 408с.

39. Поширення хвороб заразної та незаразної етіології серед собак розплідника «Звездное счастье» Криворізького району / М. М. Марчук, Ю. Ю. Заїка, Ю. В. Дуда, Л. В. Корейба // Сучасний стан і перспективи розвитку аграрного сектору України : тези доп. II Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 11-12 жовт. 2017 р.) / Дніпропетровський ДАЕУ. – Дніпро, 2017 – С. 77-79. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/1961.

40. Препарати, що впливають на імунітет. Вітамінні, тканинні, гормональні, солі лужних металів. Препарати мікроелементів. Методичні вказівки до лабораторно-практичних занять з дисципліни «Вет. фармакологія» для підготовки фахівців за напрямом „Ветеринарна медицина” у вищих навчальних закладах III−IV рівнів / [укладачі В.М. Мусієнко, О.С. Кистерна, Л.Г. Улько, О.В. Мусієнко]. – Сумський НАУ, 2006. – 40 с.

41. Приречені хламідіозом / [Л. В. Корейба, Ю. В. Дуда, Р. С. Шевчик та ін.] // Здоров’я тварин і ліки / ПрАТ виробничо-наукове підприємство "Укрзооветпромпостач". – 2020. – № 7-8 (223-224). – С. 28. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/3154.

42. Родові та післяродові ускладнення у самиць м’ясоїдних / Т. В. Ізотова, І. В. Рижих, Л. В. Корейба, М. І. Гаращук // Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин : матеріали III Всеукраїнськ. наук.-практ. Інтернет-конф., присвяч. 25-річчю заснування каф. терапії ім. проф. П. І. Локеса (Полтава, 27-28 листоп. 2019 р.) / Полтавська державна аграрна академія. – 2019. – С. 45-47. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/2105.

43. Розповсюдження абортів у собак в умовах племінного підприємства «Звездное счастье» кінологічної спілки України Криворізького району Дніпропетровської області / [М. М. Марчук, С. В. Гудзовата, Л. В. Корейба та ін.] // Actual trends of modern scientific research : Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference ” (Munich, April 11-13, 2021) / Scientific

Publishing Center “Sci-conf.com.ua”. – Munich, Germany, 2021. – С. 26-30. – Режим доступу : http://dspace.dsau.dp.ua/jspui/handle/123456789/4379.

44. Старченков С. В. Болезни мелких животных. Диагностика, лечение, профилактика / С. В. Старченков. – СПб.: Лань, 1999. – 512 с.

45. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин : навч. посіб. / [М. І. Харенко, С. П. Хомин, В. П. Кошовий та ін.]. – Суми : ВАТ «Сумська обласна друкарня», вид-во «Козацький вал», 2005. – 554 с.

46. Хармар Х. Собаки и их разведение / Х. Хармар. – М. : Мир,1992. – 240 с.

47. Хірургічні хвороби котів / [В. Й. Іздепський, С. М. Масліков, П. А. Руденко та ін.]. – Луганськ, 2012. – 140 с.

48. Шебиц Х. Оперативна хирургия собак и кошек / Х. Шебиц, В. Брасс; Перев. с нем. В. Пулинец, М. Степкин. – М. : ООО «АКВАРИУМ ПРИНТ», 2005. – 512 С.

49. Борисевич В. Б. Болезни собак / В. Б. Борисевич, Б. В.Борисевич. – К.: Урожай, 1997. – 280 с.

50. Оперативная хирургия с основами топографической анатомии / [Э. И. Веремей, В. М. Власенко, А. Н. Елисеев и др.]; под общ. ред. Э. И. Веремея. – Мн.: Ураджай, 2001. – 537 с.

51. Managing the Whelping and C-section. (2014). Canine Reproduction and Neonatology, 93–136. doi:10.1201/b17885-7.

52. Managing the Pregnancy. (2014). Canine Reproduction and Neonatology, 77–92. doi:10.1201/b17885-6.

53. Ветеринарна клінічна біохімія / [В. І. Левченко, В. В. Влізло, І. П. Кондрахін та ін.]; за ред. В. І. Левченка та В. Л. Галяса. – Біла Церква, 2002. – 400 с.

54. Obstetrics and neonatalogy in dogs and cats. Alain Fontbonne DVM, PhD, Dipl. ECAR.

55. Paula F. Moon-Massat «Cesarean section» Textbook of Small Animal Surgery Saunders.

ДОДАТКИ

Розріз по білій лінії

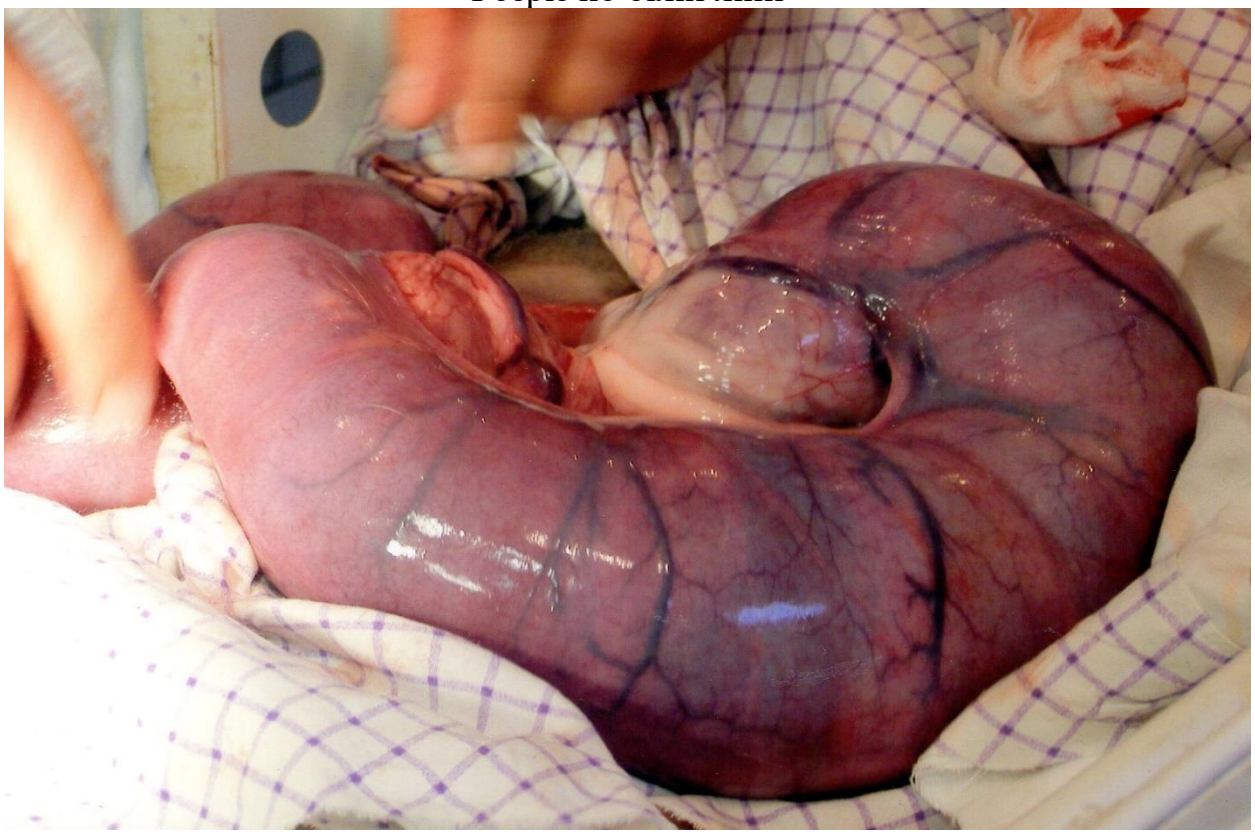

Ріг матки

Вилучення плода

Вилучення плода

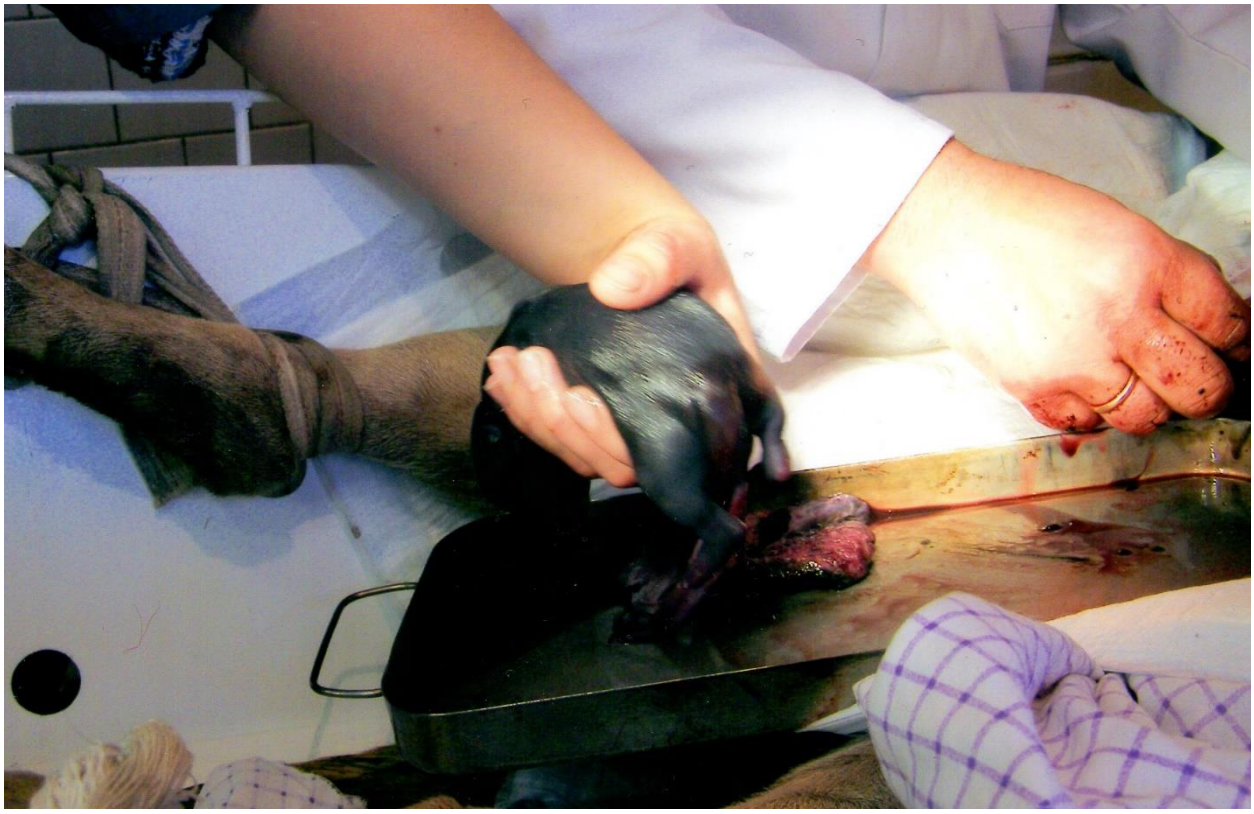

Плід з плацентою

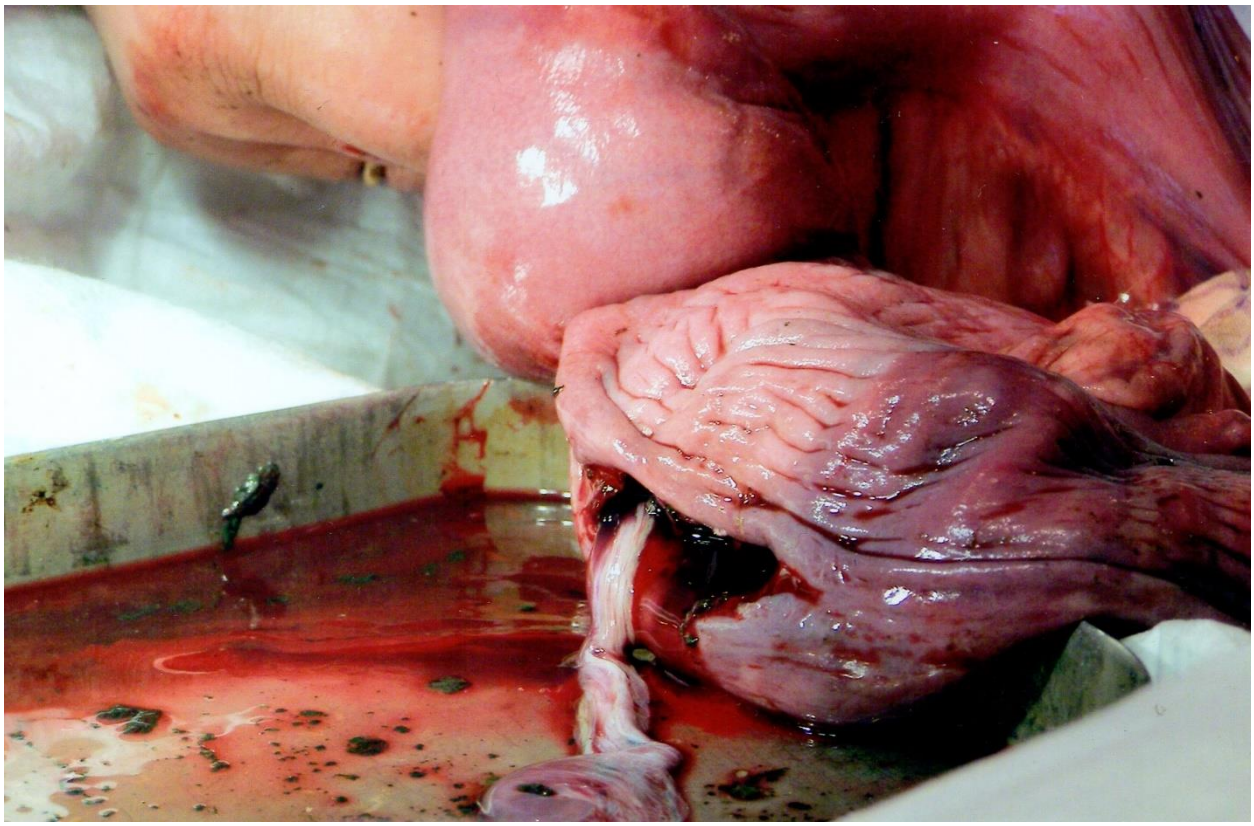

Ріг матки без плодів

МУЛЬТИДИСЦИПЛИНАРНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
«АРХИВАРИУС»
СБОРНИК НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ

«НАУКА В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ»

ВЫПУСК 11 (44)
(20 НОЯБРЯ 2019 г.)

г. Киев 2019
© Мультидисциплинарный научный журнал «Архивариус»

СОДЕРЖАНИЕ

БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Чаус Б. Ю., Биктимерова И. И.
ТАКСОНОМИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ФАУНЫ ЧЕШУКРЫЛЫХ КАРМАСКАЛИНСКОГО РАЙОНА РЕСПУБЛИКИ БАШКОРТОСТАН 5

ВЕТЕРИНАРНЫЕ НАУКИ

Ізотова Т. В., Гудзовата С.В., Гудзоватий Р.С., Рябоконь В.М., Корейба Л.В., Спіцина Т.Л.
ЕФЕКТИВНІСТЬ КЕСЕРЕВОГО РОЗТИНУ ПРИ ПАТОЛОГІЧНИХ РОДАХ У КІШОК ТА СОБАК 9

ГЕОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Эфендиев Г. М., Джанзаков И. Н., Жантурин Ж. К., Мусрепова А. Т.
К ВОПРОСАМ ПРИНЯТИЕ РЕШЕНИЙ ПО ВЫБОРУ ГТМ В УСЛОВИЯХ МЕСТОРОЖДЕНИИ ЗАПАДНОГО КАЗАХСТАНА НА ОСНОВЕ СТРАТЕГИЧЕСКОГО АНАЛИЗА. 13

ИСТОРИЧЕСКИЕ НАУКИ

Костогрызова С. Е.
ЦАРЕВОКОКШАЙСКОЕ МЕЩАНСКОЕ ОБЩЕСТВО ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XIX В. (ПО МАТЕРИАЛАМ ПРИГОВОРОВ ОБЩИХ СОБРАНИЙ) 15

МЕДИЦИНСКИЕ НАУКИ

Маль Г. С., Татаренкова И. А.
К ВОПРОСУ О КОРРЕКЦИИ ЛИПИДНОГО ПРОФИЛЯ У БОЛЬНЫХ СТАБИЛЬНОЙ СТЕНОКАРДИЕЙ НАПРЯЖЕНИЯ С УЧЕТОМ ГЕНЕТИЧЕСКИХ МАРКЕРОВ 19

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Temirtasova A. T., Mukhtarova S. K.
SCENARIO FOR THE WAYS TO IMPLEMENT RESEARCH INTEGRATED TEACHING IN KAZAKHSTANI STATE UNIVERSITIES 21
Багуева Д. Ш.
КОРРЕКЦИОННО-РАЗВИВАЮЩАЯ РАБОТА ПО ПРЕОДОЛЕНИЮ ТРУДНОСТЕЙ ПРИ ФОРМИРОВАНИИ ПРОСТРАНСТВЕННЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ У ДЕТЕЙ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С НАРУШЕНИЯМИ ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОЙ СИСТЕМЫ 24
Багуева Д. Ш.
ОСОБЕННОСТИ ПРОСТРАНСТВЕННЫХ ПРЕДСТАВЛЕНИЙ У МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С НАРУШЕНИЕМ ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОГО АППАРАТА 25
Корнеев А. Э.
ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНОЙ АДАПТАЦИИ МОЛОДОГО ПЕДАГОГА В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ СРЕДЕ 27
Кутарева М. Е., Жуйкова Т. П.
ВИДЫ УПРАЖНЕНИЙ ДЛЯ РАЗВИТИЯ МОТОРИКИ У ДЕТЕЙ СТАРШЕГО ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА С НАРУШЕНИЯМИ ОПОРНО-ДВИГАТЕЛЬНОГО АППАРАТА 29
Карданова Д. М.
ПРАВОНАРУШЕНИЯ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ: ВОЗРАСТНЫЕ ОСОБЕННОСТИ И ИНЫЕ УСЛОВИЯ И ФАКТОРЫ, СПОСОБСТВУЮЩИЕ ЕГО СОВЕРШЕНИЮ И МЕТОДЫ БОРЬБЫ. 31
Тютюнникова Н. Б.
РАССТРОЙСТВА АУТИСТИЧЕСКОГО СПЕКТРА AUTISM SPECTRUM DISORDERS 32
Тютюнникова Н. Б.
ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЕ ТЕХНОЛОГИИ ДЛЯ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ В ИНКЛЮЗИВНОМ ОБРАЗОВАНИИ В ДОШКОЛЬНО ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ 34
Уваров В. И.
МЕЖФАКУЛЬТЕТСКИЕ СТУДЕНЧЕЧКИЕ КОМАНДНЫЕ МЕРОПРИЯТИЯ КАК ЗАЛОГ ЭФФЕКТИВНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ (НА ПРИМЕРЕ КОНКУРСА СТУДЕНЧЕСКИХ ПРОЕКТОВ) 37

ВЕТЕРИНАРНЫЕ НАУКИ

УДК: 619:618.5-089.888.61:636.7:636.8

ЕФЄКТИВНІСТЬ КЕСЕРЕВОГО РОЗТИНУ ПРИ ПАТОЛОГІЧНИХ РОДАХ У КІШОК ТА СОБАК

Ізотова Т. В.
магістр
Гудзовата С. В.
магістр
Гудзоватий Р. С.
магістр
Рябоконь В. М.
лікар ветеринарної медицини,
директор навчально-науково-виробничого клініко-діагностичного центру
факультету ветеринарної медицини
Дніпровського державного аграрно-економічного університету,
Корейба Л. В.
к.вет.н, доцент
Спіцина Т. Л.
к.вет.н, доцент
Дніпровський державний аграрно-економічний університет

EFFICIENCY OF CESAREN SECTION FOR CATS ET DOGS IN PATHOLOGICAL LABOR

Izotova T.V.
master
Hudzovata S. V.
master
Hudzovatyi R. S.
master
Riabokon' V.M.
Veterinarian doctor,
headmaster of Educational-Scientific industrial Clinically-diagnostics center
faculty of veterinarian medicine
Dnipro State Agrarian-Economic University,
Koreyba L. V.
Candidate of veterinary sciences, Docent
Spitsyna T. L.
Candidate of veterinary sciences, Docent
Dniprovsky State Agro-Economical University. Dnipro, Ukraine

Анотація. Кесарів розтин може бути виконаний без загрози життю плодів максимум протягом 24 годин від початку родової діяльності. Основними клінічними передвісниками які можуть свідчити про початок нормальної родової діяльності є: закінчення терміну вагітності; занепокоєння тварини; розкриття або напіврозкриття шийки матки, з виділенням незначної кількості слизу; незначна зміна фізіологічних показників.

Застосування премедикації атропіну сульфатом з димедролом та ксилазином на тлі епідуральної новокаїнової анестезії забезпечує задовільні умови для виконання кесаревого розтину у собак і кішок. Вікрил є надійним і безпечним у використання шовним матеріалом, застосування якого не потребує наступного видалення швів. Залучення до комплексу післяопераційної реабілітації внутрішньовенних інфузій метрогілу забезпечує сприятливий перебіг післяопераційного періоду і профілактику ускладнень.

Abstract. Hysterotomy can be executed without threat to life of fetus maximum during 24 hours from the beginning generic activity. The main clinical portents which can attest about beginning of the normal generic activity are the ending term of gestation; animal anxiety; disclosure or semi-disclosure of cervix with exudation negligible amount of mucus; negligible change of physiological indicators.

Use of premedication atropine sulfate with dimedrol and xylazine against epidural novocaine anesthesia provides satisfactory conditions for implementation hysterotomy for female dogs and cats. Vikryl is reliable and safe suture material for using, it isn't need removal of seams. Implication for complex postoperative rehabilitation intravenous infusions of Metrogil in the dose 4 mg/kg weight of theanimal provides favorable course postoperative period and prevention of the complication.

Ключові слова: дистоція, кесерів розтин, собаки, кішки, оперативний доступ, премедикація, шовний матеріал.

Key words: dystocia, cesarean section, bitches, cats, dogs. surgical access, premedication, suture material.

Вступ. Кесарів розтин – це розроджувальна операція, що зводиться до розсічення черевної стінки (лапаротомії) і матки (гістеротомії) для витягання живого плода через рану [1-3].

За даними багатьох авторів, нині часто зустрічаються випадки, коли тварина не може самостійно народити за різних дистоцій материнського чи дитячого походження, тому вдаються до проведення оперативного втручання [1-6].

Пошук надійних та ефективних методів оперативного лікування акушерських патологій – важливий аспект ветеринарного акушерства та хірургії, а розробка нових методик є важливим завданням практикуючих ветеринарів. Успіх кесаревого розтину, життя приплоду та матері залежать від кваліфікованої своєчасної допомоги та від обраного методу проведення операції, який сприяє більш швидкому загоєнню та уникненню ускладнень.

У кішок і собак в більшості випадків кесерівів розтин закінчується сприятливо, хоча прогноз, безумовно, у значній мірі залежить від оперативної техніки, вміння хірурга та умов, у яких виконується операція [1-3, 6].

Тому **мета нашої роботи** полягала у вивенні ефективності проведення кесеревого розтину у кішок та собак за ускладнених родів та післяродового періоду.

Мптеріал і методи. Дослідження проведені на кішках та собах, яким було виконано кесарів розтин. Показаннями для кесаревого розтину в основному була затримка виведення плодів через слабкі перейми та потуги і крупноплідця. Для премедикації використовували суміш атропіну сульфату (0,05 мг/кг), димедролу (0,4 мг/кг) та ксилазину (0,15 мл/кг), що забезпечувало добру міорелаксацію, виявляло антигістамінну та антихолінергічну дію та дозволяло починати маніпуляції з твариною вже через 10–15 хвилин після внутрішньом'язового введення. Далі виконували епідуральну анестезію із застосуванням 2 %-го розчину новокаїну. Нами були проведені дослідження різних доступів за кесарського розтину та визначено, що оптимальний оперативний доступ до вагітної матки забезпечує медіанна лапаротомія в позадупковій ділянці. Також використовували боковий оперативний доступ. На матку накладали шов Шмідена та Ламбера кетгутом № 4–5. На очеревину з апоневрозами м'язів накладали вузловий шов шовком № 3–4. Шкіру черевної стінки тварин контрольної групи закривали роздільними петлеподібними стібками із шовку № 3–4, а у дослідних тварин – внутрішньошкірним швом з матеріалу, що повільно розсмоктується (вікрил).

Для визначення ефективності кесеревого розтину при ускладненнях родів та післяродового періоду проводили моніторинг родових та післяродових ускладнень у самиць м'ясоїдних зареєстрованих за час досліду, визначали основні критерії оцінки результатів стосовно здоров'я матері та приплоду за випадків самостійних важких родів та родів, що закінчувалися виконанням кесаревого розтину. У післяопераційному періоді застосовували 2 варіанта терапії. Для проведення експерименту було відібрано 20 тварин (10 сук та 10 кішок).

Тваринам першої групи застосовували: цефтриаксон – 10–20 мг/кг внутрішньом'язово кожні 12 години протягом 7 діб, катозал кішкам – 1 мл, сукам – 1,5–5 мл підшкірно 1 раз на 3 доби курсом у 3 ін'єкції, фізіологічний розчин - 20 мл/кг внутрішньовенно – 1–2 рази на добу протягом 3–5 діб, обробка післяопераційного шва алюспреєм 1 раз на 3 доби – 2–3 обробки. Тваринам другої групи (дослід) застосовували: цефтриаксон – 10–20 мг/кг внутрішньом'язово кожні 12 години протягом 7 діб, катозал – кішкам 1 мл, сукам 1,5 мл підшкірно 1 раз на 3 доби курсом у 3 ін'єкції, метронідазол – 5 мг/кг внутрішньовенно 1 раз на добу протягом 5 діб, фізіологічний розчин – 20 мл/кг внутрішньовенно 1–2 рази на добу протягом 3–5 діб, обробка післяопераційного шва алюспреєм 1 раз на 3 доби – 2–3 обробки.

Результати досліджень. Нами було проведено моніторинг випадків родових та післяродових ускладнень у сук та кішок при патологічних родах з або без акушерської допомоги та після виконання кесаревого розтину.

Таблиця

ЕФЕКТИВНІСТЬ КЕСАРЕВОГО РОЗТИНУ ПРИ УСКЛАДНЕННЯХ РОДІВ ТА ПІСЛЯРОДОВОГО ПЕРІОДУ

Веде-ння пато-логіч-них родів	Всього, кількість	Патології родів									
		Розриви вульви та піхви		Затримка посліду		Виворот піхви		Пролапс прямої кишки		Мертво-народжені	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	
з/без родопомоги	20	5	25	2	10	1	5	1	5	10	
Кесарів розтин	20	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
		Патології післяродового періоду -									
		Ендоме-трит		Сепсис		Вестибу-ловагініт		Агалактія		Спайкова хвороба	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
з/без родопомоги	20	8	40	1	5	1	5	-	-	-	-
Кесерів розтин	20	4	20	-	-	-	-	2	10	4	20

Так з 20 тварин, що народжували самостійно, у 5 самиць (25%) діагностували розриви вульви та піхви, затримку посліду у 2 (10%), виворот піхви у 1 (5%), пролапс прямої кишки у 1 (5%), післяродовий ендометрит у 8 (40%), післяродовий вестибуловагініт у 1 (5%), сепсис у 1 самки (5%). З 20 самиць, у яких було проведено кесарський розтин у 4 (20%) діагностували післяродовий ендометрит, агалактію у 2 (10%), спайкову хворобу у 4 (20%), несприйнятливість шовного матеріалу у 1 (5%) (таблиця). Аналіз отриманих даних показав, що розриви вульви та піхви, гематоми та набряки родових шляхів в більшості випадків діагностувалися при дистоціях, зумовлених крупліддям чи вузькістю родових шляхів самки, виворіт піхви та пролапс прямої кишки діагностували у тварин, які мали бурхливі перейми та потуги при перших родах та спостерігався у сук гігантських порід, затримка посліду була характерна для тварин із слабкістю родової діяльності, післяродовий ендометрит та вестибуловагініт були обумовлений тою чи іншою дистоцією, що призводила до травмування родового каналу, сепсис було діагностовано на 5 день після родів у самки з затримкою посліду за самостійних родів без акушерською допомоги.

Після кесаревого розтину ендометрит був обумовлений інвазивністю операції, спайкова хвороба діагностувалася у тварин, що мали попередньо проведені операції, агалактію діагностували у 2 самиць, що мали лапаротомію по білій лінії. Кількість мертвонароджених плодів зростала за затяжних родів і була пов'язана з асфіксією плодів, так їх кількість за самостійних патологічних родів склала 10, в той час як за умови проведення кесаревого розтину не пізніше 6 годин після початку родів цей показник знизився до 3.

Висновки.

1. Кесарський розтин може бути виконаний без загрози життю плодів максимум протягом 24 годин від початку родової діяльності. Основними клінічними передвісниками, які можуть свідчити про початок нормальної родової діяльності є: закінчення терміну вагітності; занепокоєння тварини; розкриття або напіврозкриття шийки матки, з виділенням незначної кількості слизу; незначна зміна фізіологічних показників.

2. Застосування премедикації атропіну сульфатом (0,05 мг/кг) з димедролом (0,4 мг/кг) та ксилазином (0,15 мл/кг) на тлі епідуральної новокаїнової анестезії забезпечує задовільні умови для виконання кесаревого розтину у собак і кішок. Вікрил є надійним і безпечним у використання шовним матеріалом, застосування якого не потребує наступного видалення швів.

3. Залучення до комплексу післяопераційної реабілітації внутрішньовенних інфузій метрогілу в дозі 5 мг/кг ваги тварини забезпечує благоприємний перебіг післяопераційного періоду і профілактику ускладнень.

Список використаної літератури

1. Гришко Д.С. Лекції з ветеринарного акушерства: Навчальний посібник.– Х.: Прапор, 2003. – 400 с.

2. Дюльгер Г.П. Физиология размножения и репродуктивная патология собак. – М.: Колос, 2002. – 152 с.

3. Карпов В.А. Акушерство мелких животных. – М.: Россельхозиздат, 1984. – 240 с.

4. Корейба Л. В. Поширення дистоції родів у самиць м'ясоїдних в умовах ветеринарної клініки приватного підприємства «Бойко» міста Дніпропетровськ / Л. В. Корейба, Т. В. Ізотова // Науково-технічний бюлетень НДЦ біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК / Дніпропетровський ДАЕУ. – 2015. – Т3. – № 1. – С. 25-29.

5. Кравченко І. В. Розповсюдження акушерської та гінекологічної патології у самиць м'ясоїдних в умовах державної лікарні ветеринарної медицини міста Дніпропетровськ / І. В. Кравченко, С. В. Сосонний, Л. В. Корейба // Актуальні проблеми розвитку світової науки: зб. наук. праць за матер. міжнар. конф. (Київ, 30 бер. 2016 р.). – Ч. 1. – К.: Центр наукових публікацій, 2016. – С. 95-97.

6. Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П. та ін. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин / навчальний посібник. – Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня», видавництво «Козацький вал», 2005. – 554 с.

References:

1. Hryshko D.S. Lekcii' z veterynarnogo akusherstva [Lectures of the veterinary obstetrics]. Kharkiv, 2003. 400 p. (In Ukrainan).

2. Dul'ger H. P. Fiziologija razmnozhenija i reproduktivnaja patologija sobak [Physiology of breeding and reproductive dog's pathology]. Moscow, 2002. – 152 p. (In Russian).

3. Karpov V. A. Akusherstvo melkih zhivotnyh [Obstetrics of small animals]. Moscow, 1984. 240 p. (In Russian).

4. Koreyba L. V. & Izotova, T. V. Poshyrennja dystocii' rodiv u samyc' m'jasoi'dnyh v umovah veterynarnoi' kliniky pryvatnogo pidpryjemstva «Bojko» mista Dnipropetrovs'k [Distribution of labour dystocia in females carnivorous in the conditions of private enterprises «Boyco» the city of Dnipropetrovsk]. Naukovo-tehnichnyj bjuleten' NDC biobezpeky ta ekologichnogo kontrolju resursiv APK [Science and Technology Bulletin of Scientific research center for biosafety and environmental control of agro-industrial complex], 2015, 3(1), pp. 25–29. (In Ukrainan).

5. Kravchenko I., Sosonnyy S. & Koreyba L. Rozpovsjudzhennja akushers'koi' ta ginekologichnoi' patologii' u samyc' m'jasoi'dnyh v umovah derzhavnoi' likarni veterynarnoi' medycyny mista Dnipropetrovs'k [Spreading of obstetrical and gynecological pathology in female of carnivorous in the terms of state veterinary hospitaly of Dnepropetrovsk]. Aktual'ni problemy rozvytku svitovoi' nauky [Actual problems of development the global science]. 2016. pp. 95–97. (In Ukrainan).

6. Kharenko M. I., Khomyn S. P., Koshovyi V. P., Ponomarenko V. P., Stefanyk V. Y., Stots'kyi O. G. … Danilova T. M. Fiziologija ta patologija rozmnozhennja dribnyh tvaryn [Physiology and pathology of breeding the small animals]. Sumy, 2005. 554 p.

SCI-CONF.COM.UA

ACTUAL TRENDS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH

PROCEEDINGS OF IX INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE APRIL 11-13, 2021

MUNICH 2021

TABLE OF CONTENTS

AGRICULTURAL SCIENCES

1. ***Karchava O., Kutelia G., Tsukoshvili S.*** 13
COMPARATIVE ENERGETICALLY AND ECONOMIC ANALYSIS OF INTENSIVE FARMING AND MINIMUM TILLAGE PRACTICES OF SOYBEAN PRODUCTION.
2. ***Марченко К. Ю.*** 18
АКТИВНІСТЬ ОКРЕМИХ ФЕРМЕНТІВ КЛАСУ ОКСИДОРЕДУКТАЗ У РОСЛИНАХ ВІВСА ГОЛОЗЕРНОГО ЗА ВИКОРИСТАННЯ БІОЛОГІЧНИХ ПРЕПАРАТІВ.
3. ***Усик С. В.*** 22
ВПЛИВ ПОПЕРЕДНИКІВ НА КІЛЬКІСТЬ ДОСТУПНОЇ ВОЛОГИ ПІД ПОСІВАМИ ЯЧМЕНЮ ЯРОГО.

VETERINARY SCIENCES

4. ***Марчук М. М., Гудзовата С. В., Корейба Л. В., Дуда Ю. В., Роман Л. Г.*** 26
РОЗПОВСЮДЖЕННЯ АБОРТІВ У СОБАК В УМОВАХ ПЛЕМІННОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЗВЕЗДНОЕ СЧАСТЬЕ» КІНОЛОГІЧНОЇ СПІЛКИ УКРАЇНИ КРИВОРІЗЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ.

BIOLOGICAL SCIENCES

5. ***Myziuk I.*** 31
DEVELOPMENT OF A FLUORESCENCE-BASED ASSAY FOR THE ASSESSMENT OF SARS-COV-2 MAIN PROTEASE ACTIVITY.
6. ***Власенко І. К., Козяр В. В.*** 34
КОНТЕЙНЕР ДЛЯ ТРАНСПОРТУВАННЯ ОРГАНІВ.
7. ***Литвиненко О. М.*** 41
ЙОДОДЕФІЦИТ: СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ЗАХОДИ ПРОФІЛАКТИКИ.
8. ***Ярема Ю. М., Тюх Ю. Ю., Дербак М. І., Беца В. Л., Субота Г. М.*** 50
ПРАЛІСИ НПП «СИНЕВИР» - ПРИРОДНА СПАДЩИНА ЮНЕСКО.

MEDICAL SCIENCES

9. ***Babkina O., Volobuiev O., Lohvinov F., Lohvinova I.*** 57
DEFECTS IN THE PROVISION OF DENTAL CARE BY DENTAL THERAPISTS.
10. ***Kvizhinadze N., Kiknavelidze N.*** 62
MOTIVATION FACTOR IN THE MANAGEMENT OF PHARMACEUTICALS IN GEORGIA.
11. ***Kvizhinadze N., Kiknavelidze N.*** 67
DEONTOLOGY AND ITS ASPECTS IN PHARMACEUTICAL ACTIVITY IN GEORGIA.

VETERINARY SCIENCES

РОЗПОВСЮДЖЕННЯ АБОРТІВ У СОБАК В УМОВАХ ПЛЕМІННОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЗВЕЗДНОЕ СЧАСТЬЕ» КІНОЛОГІЧНОЇ СПІЛКИ УКРАЇНИ КРИВОРІЗЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Марчук Микола Миколайович,
магістр
Гудзовата Сабіна Вікторівна,
магістр
Корейба Людмила Володимирівна,
к.вет.н., доцент
Дуда Юлія Вікторівна,
к.вет.н., доцент
Дніпровський державний аграрний університет
Роман Лілія Григорівна,
к.вет.н., доцент
Одеський державний аграрний університет

Вступ. Аборт – це переривання вагітності на будь якій стадії з наступним розсмоктуванням зародка, зігнанням з матки мертвого плода або недоноска, або ж затриманням у матці мертвого плода з наступною його муміфікацією, мацерацією чи путрифікацією.

Розрізняють аборти повні (при загибелі усіх плодів) у багатоплідних тварин і неповні (коли один чи декілька плодів гинуть, а інші розвиваються і народжуються).

За клінічними ознаками аборти можуть бути ідіопатичні (коли дія чинника спрямована на плід), симптоматичний (коли чинник діє на організм самки), аліментарний, токсикозний, кліматичний, травматичний, медикаментозний, інфекційні та інвазійні. Заразні аборти досить небезпечні,

оскільки швидко поширюються серед тварин.

Аборти заразного походження у собак реєструються дуже рідко. Їх етіологія, патогенез та розповсюдження вивчені не достатньо.

Тому, мета наших досліджень полягала у вивченні причин виникнення, поширення абортів серед собак в умовах племінного підприємства.

Матеріали і методи. Дослідження проводили в умовах племінного підприємства «Звездное счастье» кінологічної спілки України Криворізького району Дніпропетровської області. Матеріалом для дослідження були собаки різних вікових груп і порід: йоркширський тер'єр, чіхуахуа, померанський шпіц та безпорідні. Статистичну обробку даних здійснювали шляхом вивчення ветеринарної звітності та журналів обліку клініки ветеринарної медицини «Панда» та Криворізької міської державної ветеринарної лікарні ветеринарної медицини, що обслуговують племінне підприємство «Звездное счастье».

Клінічні дослідження хворих тварин проводили з використанням загально прийнятих методів діагностики: збір анамнезу, загальний клінічний огляд з проведенням пальпації, перкусії, аускультації та термометрії. При необхідності виясняли епізоотичну ситуацію, умови утримання та годівлі, контакти із іншими тваринами до прояву і в період перебігу хвороби; наявність інфекційних, інвазійних й незаразних захворювань; тривалість та динаміку розвитку хвороби.

Результати і обговорення. Впродовж останніх чотирьох років в умовах розплідника були зареєстровані одиночні випадки клінічно виражених абортів за хламідіозу з вигнанням мертвих плодів (фото 1).

Фото 1 і 2 Абортовані плоди собак

Для підтвердження діагнозу використовували тест «ХЛАМИ-ДС-R-IgG». Матеріал для дослідження –сироватка крові хворих собак. Результат був сильно позитивним (5.88К при нормі 0,7К). За лабораторних досліджень були виявлені такі види збудника хламідіозу як Chlamydia abortus та Chlamydia pecorum. Після підтвердження діагнозу призначали засоби етіотропної терапії.

Для лікування собак, хворих на хламідіоз, застосовували три курса етіотропної терапії по 7–10 діб з перервами у 7–10 діб. При цьому застосовували такі фармакологічні препарати як «Азимед» та «Ровамицин», «Офлоксацинвет 10%» та «Байтрил 5%», «Дорин-Р» та «Юнидокс Солютаб», імуностимулятор «Циклоферон», антигістамінний засіб «Диазолин-Дарница», гепатопротектори «Ессенціале форте», «Ковертал», вітаміни згідно настанов і рекомендацій. Для нормалізації біоценозу «Біфидумбактерин», «Лінекс».

За тваринами, які абортували доглядали, враховуючи загальний стан та характер виділень із статевої щілини. При затримці у матці мертвих плодів та послідів призначали міотоніки (окситоцин). Часто виникала необхідність у профілактичному застосуванні антибіотиків. За неефективності медикаментозного методу плоди вилучали з матки оперативним шляхом проводячи овариогістероектомію.

Мумуфікація – це наслідок асептичної трансформації з наступним висихання плода (плодів) у матці. Ознак, які вказують на наявність муміфікованих плодів у матці не реєструювали, так як загальний стан собак при цьому не змінюється. Муміфіковані плоди у собак (фото 3) виводились під час родів разом із нормально розвиненими цуценятами і надавати при цьому допомогу не доводилось.

Фото 3. Муміфікований плід собаки

Путрифікація (емфізематозний плід) – це гнилісний розпад плода, що супроводжується утворенням сірководню, аміаку, вуглекислоти та інших продуктів розпаду тканин.

Фото 4 і 5 Путрифікація плодів у собаки

При гнильному розпаді у матці собак декількох (усіх) плодів (фото 4 і 5) утворюється велика кількість токсинів, які всмоктуються в кров'яне русло, викликають загальну інтоксикацію, напруження стінок матки чи параліч міометрію і ведуть до загибелі тварин. Єдиним радикальним методом лікування путрифікації є виконання овариогістероектомії.

Висновки.

1. В умовах племінного підприємства «Звездное счастье», клініки ветеринарної медицини «Панда» та Криворізької міської державної ветеринарної лікарні ветеринарної медицини, за останні чотири роки кількість випадків геніальної форми хламідіозу у собак (56%) віком 1–6 років збільшилась майже 2,7 рази, що частіше (80% випадків) викликається Chlamydia abortus та Ch. Pecorum і реєструється в весняно-осінній період.

2. Для підтвердження діагнозу на хламідіоз використано ІФА, результат якого на виявлення антитіл IgG до хламідій був сильно позитивний 5,88.

3. Найбільш розповсюдженою формою хламідіозу серед собак розплідника була генітальна, що характеризувалась неплідністю, прихованими

й клінічно вираженими абортами, народженням мертвих та нежиттєздатних цуценят.

4. Найкращий лікувальний ефект хламідійної інфекції виявлено у першій дослідній групі, де застосовували: «Офлоксацинвет 10%», «Ровамицин» та «Дорин – Р». При цьому 90% тварин одужали, 10% залишились сумнівно хворими.

5. У собак розплідника (10% випадків) реєстрували такі закінчення абортів як муміфікація та путрифікація. Муміфіковані плоди виводились під час родів разом із нормально розвиненими і доношеними цуценятами. За путрифікації плодів оперативну допомогу (оваріогістероектомію) проводили в однієї тварини.

Dnipro State Agrarian and Economic University

ISAH
ANIMAL HEALTH & WELFARE
BIOSECURITY
ENVIRONMENTAL PROTECTION
SUSTAINABILITY OF ANIMAL HUSBANDRY

CERTIFICATE OF PARTICIPATION

This is to certify that

С. Гудзовата

Has participated successfully
in the 2nd International Scientific and Practical Conference
Animal welfare in the conditions of global climate change
(AWCGCC`2021)
Held in Dnipro, Ukraine on 21-22th of April 2021

Prof.Dr. Yurii Hrytsan

Dnipro State Agrarian and Economic University

Supported by
the International Society for Animal Hygiene

The 2nd International Scientific and Practical Conference

ANIMAL WELFARE IN THE CONDITIONS OF GLOBAL CLIMATE CHANGE

April 21–22

Dnipro, Ukraine
2021

CONTENTS

CURRENT ISSUES OF ECOLOGY AND ENVIRONMENTAL PROTECTION

The use of natural adaptogen in growing of hunting pheasants
Galuzina L., Stepchenko L...... *8*

Microclimate of the beehive in the conditions of the northern steppe of Ukraine
Kalynychenko O., Kucher R., Mylostyvyi R. *9*

Indicators of homeostasis of canine acute pancreatitis under the influence of biologically active supplements "Humilid"
Losieva Ye., Belozor M., Losieva K. *11*

Ветеринарно-санітарна експертиза м'яса при інвазійних хворобах тварин в умовах державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи ринку «Березинський» міста Дніпро
Бібен І., Сафонов А. *14*

Особливості діагностики та лікування ешерихіозу перепелів в умовах Дніпровської міської державної лікарні ветеринарної медицини Новокодацького району
Бібен І., Шрамченко М. *15*

Використання в модельному досліді екологічно безпечних біологічно активних речовин для лабораторних щурів
Гаращук М., Степченко Л., Спіцина Т., Горяний В. *17*

Вплив сезонів року на показники інвазованості кролів за основних паразитозів травного каналу
Дуда Ю., Шевчик Р., Корейба Л. *19*

Якість та властивості меду отриманого в різні періоди медозбору
Калиниченко О., Кучер С., Пастушок Р...... *20*

Охорона, використання й відтворення вод
Лаврик Р., Галімова В *22*

Ветеринарно-санітарна експертиза меду в умовах Дніпропетровської регіональної державної лабораторії Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів
Ліхачова Д., Зажарський В. *25*

Поширеність та симптоматика сечокам'яної хвороби у котів
Лосєва Є., Ковіна Т. *27*

Гігієна утримання собак в умовах племінного підприємства «Звездное счастье» кінологічної спілки України Криворізького району Дніпропетровської області
Марчук М., Гудзовата С., Корейба Л., Дуда Ю., Шевчик Р. *29*

породистих частіше хворіють коти британської породи (60%), шотландської породи (36%), на долю інших порід приходилось лише 4%. Вік тварин варіював у межах від 3 до 10 років.

Висновки. У розвитку сечокам'яної хвороби певну роль відіграє стать тварини, вік, а також породні особливості тварин та генетична схильність до цієї патології. СКХ є досить розповсюдженою серед котів. В останні роки збільшується тенденція до рецидивів цієї хвороби, а також помітно росте статистика щодо появи нових випадків захворювання.

Ключові слова: сечокам'яна хвороба, поширеність, коти, аналіз сечі, мікроскопія.

How to Cite

Losieva, Ye., Kovina, T. (2021). Poshyrenist ta symptomatyka sechokamianoi khvoroby u kotiv [Prevalence and symptoms of cats urolithiasis]. Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference AWCGCC, April 21-22, 2021. Dnipro, 27–29. (in Ukrainian)

ГІГІЄНА УТРИМАННЯ СОБАК В УМОВАХ ПЛЕМІННОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЗВЕЗДНОЕ СЧАСТЬЕ» КІНОЛОГІЧНОЇ СПІЛКИ УКРАЇНИ КРИВОРІЗЬКОГО РАЙОНУ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Hygiene of dogs keeping in the conditions of the breeding enterprise "Zvezdnoe schaste" of the canine union of Ukraine of Kryvyi Rih district, Dnipropetrovsk region

М. Марчук, С. Гудзовата, Л. Корейба, Ю. Дуда, Р. Шевчик

Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна
lyudkorFLK@gmail.com

The authors give a general description of the premises for keeping and feeding dogs of different age groups with the observance of the rules of the sanitary order. In order to diagnose, treat and prevent diseases of various etiologies, it is recommended to carry out dispensary of dogs in a kennel.

Нині питання умов утримання та годівлі, а також профілактики хвороб заразної етіології у собак залишаються актуальними. На здоров'я та репродуктивну функцію собак мають вплив різні фактори зовнішнього середовища (фізичні, хімічні, біологічні та ін.). Тому важливо підтримувати в приміщенні, де утримують собак, чистоту та оптимальний мікроклімат.

В умовах племінного підприємства «Звездное счастье» обладнані два вольєри для вагітних сук, один – для новонароджених цуценят з породіллям та три – для дорослих цуценят. Для кожної породи собак обладнаний окремий вольєр. Вольєри мають цегляні будинки в яких є централізоване опалення, асфальтна підлога та штучне освітлення. На території розплідника також є душ для собак та сушарка. Прибирання приміщень проводять два рази на добу, вранці та ввечері. В літній період вольєри миють раз на два дні. В будинках підлогу та стіни обробляють дезінфікуючими розчинами. Екскременти збирають в одне місце (для цієї мети слугує гнійна яма), звідки їх вивозять два рази на тиждень. За необхідності собак вигулюють поза розплідника.

Годівлю собак проводять два рази на добу, а цуценят – чотири, у години, встановлені розпорядком дня. Раціон складає сухий або вологий корм «Royal canin» у відповідності з породою. Напування у літній період проводять у встановлений час з перевіреного вододжерела (центральне водопостачання). Воду замінюють при кожній годівлі собак.

Розплідник співпрацює з ветеринарними клініками, де лікарями ветеринарної медицини проводяться хірургічні та акушерські втручання. Медикаменти для надання термінової допомоги знаходяться в окремому будинку. Для збереження здоров'я собак дотримуються режиму їх утримання, своєчасно виявляють хвороби різної етіології та надають лікувальну допомогу, а також профілактують хвороби, проводячи щоденний огляд, щомісячний огляд на ветеринарному пункті; щорічну вакцинацію від чуми, лептоспірозу, «вольєрного кашлю». З метою своєчасного виявлення, лікування і профілактики хвороб різної етіології регулярно проводять диспансеризацію собак. Диспансеризація дорослого поголів'я собак у розпліднику проводиться два рази на рік: навесні і восени у визначений термін. Диспансеризацію молодняку собак у розплідниках здійснюють у віці 3–6 міс. Доповнюється диспансеризація собак результатами щомісячного клінічного огляду фахівцем ветеринарної медицини (звертають увагу на загальний стан, волосяний покрив і шкіру, апетит, стан зору, слуху та органів руху) і щоденним контролем стану здоров'я тварин кінологом. Результати диспансеризації записують у спеціальні картки або заносять у комп'ютерну картотеку. Висновки і пропозиції надають начальнику розплідника.

Ключові слова: собаки, утримання, гігієна, профілактика хвороб.

How to Cite

Marchuk, M., Hudzovata, S., Koreiba, L., Duda, Yu., & Shevchyk, R. (2021) Hihiiena utrymannia sobak v umovakh pleminnoho pidpryiemstva «Zvezdnoe schaste» kinolohichnoi spilky Ukrainy Kryvorizkoho raionu Dnipropetrovskoi oblasti [Hygiene of dogs keeping in the conditions of the breeding enterprise "Zvezdnoe schaste" of the canine union of Ukraine of Kryvyi Rih district, Dnipropetrovsk region]. Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference AWCGCC, April 21-22, 2021. Dnipro, 29–30. (in Ukrainian)

РІВЕНЬ КОНТАМІНАЦІЇ ОБ'ЄКТІВ ДОВКІЛЛЯ ЯЙЦЯМИ ТРИХУРИСІВ У ВІВЦЕГОСПОДАРСТВАХ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Contamination of environmental objects with trichuris eggs on sheep farms of Poltava region

В. Мельничук, В. Євстаф'єва

Полтавська державна аграрна академія, м. Полтава, Україна
melnychyk86@ukr.net

As a result of the studies, a considerable contamination of environmental objects with eggs of trichurosis causative agents was revealed on sheep rearing farms in Poltava region. The places near feeding tables and sheep sheds, in which sheep are kept, were contaminated most of all (EI of contamination reached 100.00 % at II of contamination – 236.25 and 207.19 eggs/kg of the examined specimen, respectively)

Процес появи і розвитку захворювань, які викликаються гельмінтами роду *Trichuris Roederer (1761)* у овець можливий за наявності трьох складових: джерела інвазії, механізму передачі та наявності сприйнятливої тварини. Надзвичайно важливу роль у появі інвазії відіграють об'єкти довкілля контаміновані екзогенними стадіями розвитку трихурисів. Саме в навколишньому середовищі відбувається дозрівання яєць до інвазійної стадії, здатної заражати сприйнятливих тварин.

Тому мета проведених досліджень полягала у встановлені контамінації об'єктів довкілля яйцями трихурисів у вівцегосподарствах Полтавської області.

Матеріали і методи. Роботу виконували впродовж 2019–2020 рр. на базі лабораторії кафедри паразитології та ветеринарно-санітарної експертизи Полтавської державної аграрної академії. Контамінацію яйцями трихурисів об'єктів довкілля в умовах вівцегосподарств Глобинського, Зіньківського, Полтавського та Семенівського районів Полтавської області встановлювали

VETCLINIC

м. Новомосковськ
вул. Сучкова, 50Б
+(380)97-019-92-74
+(380)66-287-49-74
+(380)67-240-46-96

Результати лабораторного аналізу крові

Кличка – Ніка, собака, вік – 8 років

Комплексне біохімічне дослідження крові

№	Показники	Результат	Норма
1	Загальний білок, г/л	64	55-75
2	Альбуміни, г/л	35	25-38
3	Глобуліни, г/л	29	30-37
4	Білковий коефіцієнт, од.	1,2	0,7-1,1
5	Сечовина, ммоль/л	23,4	3,3-9,0
6	Креатинін, мкмоль/л	198	45-135
7	АСТ, Од/л	234	10-50
8	АЛТ, Од/л	386	10-55
9	Індекс де Рітіса (АСТ/АЛТ), од.	0,6	0,5-1,2
10	α-амілаза, г/ч×л	95,9	80-160
11	Білірубін загальний, мкмоль/л	8	1-7
12	Білірубін прямий, мкмоль/л	2	до 25 %
13	Білірубін непрямий, мкмоль/л	6	75 %
14	Глюкоза, ммоль/л	7,7	3,4-5,65

Гематологічне дослідження

№	Показники	Числові значення	Норма
1	Гемоглобін, г/л	225	120-180
2	Гематокрит, %	62,0	34-48
3	Еритроцити, 10^{12}/л	16,17	4-7
6	ШОЕ мм/г	64	до13
7	Тромбоцити, 10^{9}/л	264	200-500
8	Лейкоцити, 10^{9}/л	38,43	8,5-10,5
	Лейкоцитарна формула, %		
9	Базофіли	0	0
10	Еозинофіли	3	2-5
	Нейтрофіли		
11	Мієлоцити	0	0
12	Юні	0	0
13	Паличкоядерні	3	2-6
14	Сегментоядерні	70	45-70
15	Лімфоцити	20	20-40
16	Моноцити	4	2-6

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА ІНСТИТУТ ЗЕРНОВИХ КУЛЬТУР НААН УКРАЇНИ
ЛАБОРАТОРІЯ ТВАРИННИЦТВА

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКА ВИРОБНИЦТВА Й ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА”

04 червня 2021 року

Дніпро, 2021

ПРОФІЛАКТИКА І ЛІКУВАННЯ ЗАХВОРЮВАНЬ ТВАРИН

Бібен І. А., Драгун М. К
ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНА ЕКСПЕРТИЗА МОЛОКА В УМОВАХ ДЕРЖАВНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ РИНКУ «БЕРЕЗИНСЬКИЙ» МІСТА ДНІПРО 88

Бібен І. А., Чоботар В. В.
ОСОБЛИВОСТІ ВЕТЕРИНАРНО – САНІТАРНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПРОДУКТІВ ЗАБОЮ ВЕЛИКОЇ РОГАТОЇ ХУДОБИ ПРИ ФАСЦІОЛЬОЗІ В УМОВАХ ДЕРЖАВНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ВЕТЕРИНАРНО-САНІТАРНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ТЦ «НАГОРНИЙ РИНОК» МІСТА ДНІПРО 90

Гайдар С. Ю., Спіцина Т. Л.
НОЗОЛОГІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ПАРАДОНТОПАТІЙ У КОТІВ В УМОВАХ ВЕТЕРИНАРНОЇ КЛІНІКИ «OLVET», ФОП АЛЕКСЄЄНКО О.В. МІСТО ДНІПРО 92

Григор'єва А., Шулешко О., Спіцина Т.
ДІАГНОСТИКА НОВОУТВОРЕНЬ ТА ОЦІНКА СТАНУ СОБАК І КОТІВ В УМОВАХ ВЕТЕРИНАРНОГО ЦЕНТРУ СВІЙСЬКИХ ТА ЕКЗОТИЧНИХ ТВАРИН «БІОСВІТ» МІСТО ДНІПРО 96

Гудзовата С. В., Корейба Л. В.
ЕФЕКТИВНІСТЬ СТИМУЛЯЦІЇ РОДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СОБАК ЗА СЛАБКИХ ПЕРЕЙМІВ ТА ПОТУГ 99

Гудзовата С. В., Корейба Л. В., Рябоконь В. М.
НОЗОЛОГІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ХВОРОБ ВАГІТНОСТІ В СОБАК У МІСТІ НОВОМОСКОВСЬК ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ 101

Гудзоватий Р. С., Кучинська І. В., Корейба Л. В., Спіцина Т. Л., Гаращук М. І.
ПОШИРЕННЯ ГІНЕКОЛОГІЧНОЇ ПАТОЛОГІЇ У СОБАК В УМОВАХ ПРИВАТНОЇ КЛІНІКИ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ МІСТА ДНІПРО 105

Старіков А., Дуда Ю. В.
ПАТОГЕНЕТИЧНІ ЗМІНИ У КРОЛІВ ЗА ПАСАЛУРОЗНОЇ ІНВАЗІЇ 108

Зажарський В. В., Соколова А. В.
ДІАГНОСТИКА ТА ЛІКУВАННЯ ЧУМИ М'ЯСОЇДНИХ В УМОВАХ ВЕТЕРИНАРНОЇ КЛІНІКИ «НА РАБОЧЕЙ» МІСТА ДНІПРО 111

Журба В. А., Ковалев, И. А., А. В. Василевич
ПРИМЕНЕНИЕ АНТИСЕПТИЧЕСКОГО НЕТКАННОГО МАТЕРИАЛА ДЛЯ ЛЕЧЕНИЯ СОБАК С РАНАМИ 114

Лашин І. О., Гудзовата С. В., Корейба Л. В., к.вет.н., Спіцина Т. Л.
ЕФЕКТИВНІСТЬ КЕСАРЕВОГО РОЗТИНУ ТА ОВАРІОГІСТЕРОЕКТОМІЇ ЗА СКРУЧУВАННЯ МАТКИ У СОБАК 117

Гудзовата С. В., Корейба Л. В.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕПАРАТІВ СЕНСІБЛЕКС ВЕЙКС ТА НО-ШПИ ЗА ПОРУШЕННЯ ДИНАМІКИ РОДОВОГО ПРОЦЕСУ У СОБАК 120

Гудзоватий Р. С., Корейба Л. В., Гаращук М.І.
ЕФЕКТИВНІСТЬ ГОРМОНАЛЬНИХ ТА ВІТАМІННИХ ПРЕПАРАТІВ У СТИМУЛЯЦІЇ ТІЧКИ У СОБАК 123

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА Й ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА ТА АКВАКУЛЬТУРИ 2021

УДК: 619:618.5-089.888:636.7

ЕФЕКТИВНІСТЬ СТИМУЛЯЦІЇ РОДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СОБАК ЗА СЛАБКИХ ПЕРЕЙМІВ ТА ПОТУГ

С. В. Гудзовата, *магістр ветеринної медици*
Л. В. Корейба, *к.вет.н. доцент*
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна
lyudkorFLK@gmail.com

Анотація. *Отримані результати досліджень свідчать про високу ефективність застосування 10%-вого розчину Кальцію глюконату, 10%-вого розчину Глюкози, Катозалу, Окситоцину та виконання масажу черевних стінок, промежини і дорсальної стінки піхви для стимуляції слабкої родової діяльності у собак.*

Ключові слова: *собака, роди, дистоція, слабкі перейми і потуги, стимуляція родової діяльності.*

Постановка проблеми. Дистоція родів – це аномалія родового процесу, яка характеризується порушенням та подовженням стадії виведення плода (плодів) у 5% собак й може проявлятись до 100% випадків в залежності від віку, породи тварин і виникає під впливом багатьох чинників, зокрема через спонтанне порушення скорочувальної здатності матки та м'язів черевної стінки, вузькості родових шляхів, неправильного розташування плодів, а також при невмілому і передчасному втручанні людини [1-5].

Слабка родова діяльність є найбільш розповсюдженою причиною патологічних родів у самок дрібних домашніх тварин, яка характеризується нетривалими, слабкими скороченнями міометрію й м'язів черевного преса, що виникають з самого початку родів (первинні) або після попередніх нормальних чи навіть бурхливих переймів і потуг (вторинні слабкі перейми та потуги) [1, 5].

Мета роботи полягала у вивченні ефективності застосування різних схем стимуляції слабкої родової діяльності у собак.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводили на базі приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області. Об'єктом для проведення досліджень слугували вагітні собаки різного віку, порід та вгодованості у яких розпочинався процес родів.

Клінічне дослідження включало зовнішній огляд і піхвове дослідження, а також пальпацію матки через черевні стінки встановлюючи положення та кількість плодів. Зовнішнім оглядом визначали вгодованість, стан видимих слизових оболонок, звертали увагу на загальний стан тварин.

Під час родів акушерське дослідження проводили тільки при наявності передумов до надання рододопомоги. Передумовами для акушерського дослідження і надання допомоги були: подовження стадії виведення плода понад фізіологічно обумовленого у даного виду тварин часу (більше 4 годин); різке ослаблення або припинення переймів та потуг після бурхливих попередніх; відсутність переймів і потуг після відходження навколоплідних вод; прорізання голови і однієї кінцівки плода, або лише кінцівки.

Для огляду піхви собаку фіксували стоячи і проводили пальпаторне дослідження, при цьому визначали ступінь розкриття шийки матки та проводили оцінку положення плода у другу стадію родів. При піхвовому дослідженні звертали увагу на стан слизової оболонки піхви і піхвової частини шийки матки, враховуючи її колір, зволоження, наявність ран, виразок, гнійних і фібринозних витікань та рубцевих стягувань.

Оглядаючи молочну залозу визначали ступінь її розвитку, величину, консистенцію та появу у ній молока.

При виконанні поставлених перед нами завдань вивчали строки виведення плодів.

Для визначення ефективності дії препаратів було створено 2 дослідні групи собак (по 6 тварин у кожній) зі слабкою родовою діяльністю. Першій дослідній групі тварин традиційно для стимуляції слабких переймів і потуг застосовували Окситоцин з розрахунку 0,3 мл на 10 кг маси тіла тварини (враховуючи ступінь розкриття шийки матки).

Відомо, що окситоцин вказує стимулюючу дію на вхід кальцію у клітини міометрію, але у багатьох випадках його застосування реакція на Окситоцин відсутня, тому за 10 хв до введення Окситоцину проводять внутрішньовенну ін'єкцію 10%-вого розчину Кальцію глюконату. З урахуванням того, що самки дрібних тварин схильні до розвитку гіпоглікемії до схеми стимуляції додають 5–10%-вий розчин глюкози.

Запропонована нами схема стимуляції родової діяльності у собак другої дослідної групи передбачала застосування 10%-вого розчину Кальцію глюконату з розрахунку 0,5–1 мл на 1 кг маси тіла тварини (2–20 мл для собак), 10%-вого розчину Глюкози у дозі 5–20 мл, Катозалу в середньому від 1 до 3-х мл і Окситоцину у дозі 0,3 мл на 10 кг маси тіла тварини.

Для посилення переймів собак обох дослідних груп проводили масаж черевних стінок за напрямком від голови до хвоста та промежини. Рефлекторне викликання потуг (рефлекс Фергюсона) здійснювали масажем дорсальної стінки піхви.

Результати досліджень та їх обговорення. В умовах приватної клініки ветеринарної медицини слабку родову діяльність реєстрували у 30,23% собак. В більшості випадків у собак з добре вираженими ознаками родів відмічали вторинні слабкі перейми і потуги, рідше – первинні. Із зібраних нами анамнестичних даних було відомо, що причинами первинних слабких переймів і потуг були: токсикози вагітності, виснаження та ожиріння, вторинна слабкість родової діяльності реєструвалась за вузькості родових шляхів у 16,27% тварин, а також при крупноплідності – у 11,62% випадків. В однієї собаки реєстрували асоціацію слабкої родової діяльності із неповним відкриттям шийки матки; ще у 2-х – після відходження навколо плодових рідин перейми були відсутніми і впродовж 4–5 годин не проявлялися. За слабких переймів і потуг спостерігали прискорення серцевих скорочень та актів дихання, при поверхневій пальпації черевних стінок у собак відмічали слабкі короткочасні скорочення матки. З допомогою пальцевого дослідження піхви встановлювали наявність плода у родовому каналі та виключали наявність перешкод для його виведення.

Собакам зі слабкими переймами і потугами було проведено стимуляцію родового процесу. Результати ефективності стимуляції родів у собак представлені у таблиці.

Таблиця – Тривалість перебігу стадії виведення плодів та відділення посліду у собак за різних схем стимуляції

Групи тварин	Схема стимуляції	Тривалість перебігу другої стадії, годин	Тривалість перебігу третьої (послідової) стадії
1-а дослідна (n=6)	Окситоцин з урахуванням ступеню розкриття шийки матки Масаж черевних стінок, промежини та дорсальної стінки піхви	6–8	разом із виведенням цуценят; відділення і виведення останнього посліду відбулося через 2–3 години після виведення останнього цуценяти
2-а дослідна (n=6)	10%-вий розчин Кальцію глюконат, 10%-вий розчин Глюкози, Катозал, Окситоцин Масаж черевних стінок, промежини та дорсальної стінки піхви	2,5–3	разом із виведенням цуценят

З таблиці видно, що у собак другої дослідної групи тривалість другої стадії родів була значно коротшою і виведення плодів відбувалося значно швидше (2–3 год) порівняно з перебігом родового періоду у тваринами першої дослідної групи (6–8 год). Послiди у собак другої групи відділялися після виведення кожного цуценяти. У 4-х собак першої дослідної групи разом із виведенням цуценят відбувалося і відділення послідів, лише у 2-х тварин виведення останнього посліду реєстрували через 2–3 години після виведення останнього цуценяти.

Висновок. В умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ високу ефективність стимуляції родової діяльності за слабких переймів і потуг у собак забезпечила схема із застосуванням 10%-вого розчину Кальцію глюконату з розрахунку 0,5–1 мл на 1 кг маси тіла тварини (2–20 мл для собак), 10%-вого розчину Глюкози у дозі 5–20 мл, Катозалу в середньому від 1 до 3-х мл і Окситоцину у дозі 0,3 мл на 10 кг маси тіла тварини та виконання масажу черевних стінок, промежини і дорсальної стінки піхви.

Бібліографічний список

1. Дюльгер Г.П. Физиология размножения и репродуктивная патология собак. – М.: Колос, 2002. – 152 с.

2. Корейба Л. В. Поширення дистоції родів у самиць м'ясоїдних в умовах ветеринарної клініки приватного підприємства «Бойко» міста Дніпропетровськ / Л. В. Корейба, Т. В. Ізотова // Науково-технічний бюлетень НДЦ біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК / Дніпропетровський ДАЕУ. – 2015. – Т3. – № 1. – С. 25-29.

3. Кравченко І. В. Розповсюдження акушерської та гінекологічної патології у самиць м'ясоїдних в умовах державної лікарні ветеринарної медицини міста Дніпропетровськ / І. В. Кравченко, С. В. Сосонний, Л. В. Корейба // Актуальні проблеми розвитку світової науки: зб. наук. праць за матеріалами міжнар. конф. (Київ, 30 бер. 2016 р.). – Ч. 1. – К.: Центр наукових публікацій, 2016. – С. 95-97.

4. Родові та післяродові ускладнення у самиць м'ясоїдних / Т. В. Ізотова, І. В. Рижих, Л. В. Корейба, М. І. Гаращук // Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин : матеріали III Всеукраїнськ. наук.-практ. Інтернет-конф., присвяч. 25-річчю заснування каф. терапії ім. проф. П. І. Локеса (Полтава, 27-28 листоп. 2019 р.) / Полтавська державна аграрна академія. – 2019. – С. 45-47.

5. Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П. та ін. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин / навчальний посібник. – Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня», видавництво «Козацький вал», 2005. – 554 с.

EFFICIENCY OF STIMULATION OF GENDER ACTIVITY OF DOGS WITH WEAK CONCEPTS AND ATTEMPS

Abstract. The results show that the use of 10% solution of Calcium Gluconate, 10% solution of Glucose, Catozal, Oxytocin and massage of the abdominal wall, perineum and dorsal wall of the vagina to stimulate poor generic activity of dogs.

Key words: dog, parturition, dystokia, weak contractions and attempts, stimulation of parturition

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА Й ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА ТА АКВАКУЛЬТУРИ 2021

УДК:619:618.3:636.7

НОЗОЛОГІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ХВОРОБ ВАГІТНОСТІ В СОБАК У МІСТІ НОВОМОСКОВСЬК ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

С. В. Гудзовата, *магістр ветеринної медици*
Л. В. Корейба, *к.вет.н. доцент*
В. М. Рябоконь, *старший викладач*
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна
lyudkorFLK@gmail.com

Анотація. *Встановлено, що в умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області у собак в період вагітності поширеними є вивертання піхви, аборти заразного та незаразного походження, несправжня вагітність; скручування матки, путрифікація та муміфікація плодів.*

Ключові слова: *собака, акушерська патологія, хвороби вагітності, хвороби заразної і незаразної етіології.*

Постановка проблеми. В останні роки в Україні збільшується кількість дрібних домашніх тварин, серед яких чисельне місце займає собака.

Проблемами хвороб незаразної і заразної етіології займається багато практикуючих лікарів та науковців [1-7]. Однак, зниження родових та післяродових захворювань у самиць м'ясоїдних тварин залишається основною проблемою ветеринарної науки і практики [1-3].

При вирішенні цих питань необхідно враховувати той факт, що ми маємо справу з вагітним тваринами. Розлади перебігу вагітності можуть спостерігатися як у першій, так і у другій її половині. Причинами патології вагітних частіше всього є поліетіологічні фактори (підвищення внутрішньочеревного тиску, травми), нейрогуморальні розлади, інфекційна та інвазійна патологія [4-6].

Хвороби вагітності класифікують на чотири групи: 1) захворювання, які виникають та розвиваються в материнському організмі і етіологічно пов'язані з вагітністю, 2) хвороби плода і його оболонок, 3) супутні хвороби, які пов'язані з вагітністю, 4) екстрагенітальна патологія [1, 7].

Мета роботи полягала у вивченні причин виникнення та поширення хвороб вагітності у собак в умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводили в умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області. Матеріалом для досліджень були вагітні собаки різних порід віком 3–7 років.

Статистичну обробку даних здійснювали шляхом вивчення ветеринарної звітності та журналів обліку клініки ветеринарної медицини.

При надходженні тварин у ветеринарну клініку здійснювали їх реєстрацію та ретельний збір анамнестичних відомостей. Діагностика хвороб вагітності здійснювалася методом спостереження за поведінкою тварини, пальпації – для визначення стану молочних залоз, матки, об'єму черева та його чутливості.

Клінічні дослідження проводили у відповідності до загально прийнятих методів: збір анамнезу, загальний клінічний огляд з проведенням пальпації, перкусії, аускультації та термометрії. При необхідності застосовували спеціальні методи діагностики, зокрема УЗД.

Результати досліджень та їх обговорення. В період 2019–2021 р.р. нами було встановлено, що до клініки ветеринарної медицини звернулося 66 господарів зі скаргами на погане самопочуття своїх домашніх улюбленців з причини акушерської патології, в тому числі у 17-ти собак реєстрували патологію вагітності.

Клінічні дослідження у щінних собак проводили з використанням загально прийнятих методів діагностики. При цьому у 5-ти (29,41%) тварин реєстрували початкову стадію вивертання стінок піхви, у 2-х (11,76%) випадків – скручування матки, в 1 (5,88%) – путрифікацію (емфізематозні плоди), у 3-х (17,64%) – аборти заразного та незаразного походження; в окремих випадках – у 4-х (23,52%) тварин реєстрували несправжню вагітність (рисунок).

Часткове вивертання дорсальної стінки піхви реєстрували у собак 6–7 років в кінці вагітності (за 5–6 діб до родів). На нашу думку, причинами даної патології було підвищення внутрішньочеревного тиску, розслаблення зв'язок тазу, загальна слабкість та відсутність прогулянок.

Діагноз на скручування вагітної матки підтверджували під час надання оперативної рододопомоги тваринам за відсутності стадії виведення плодів при виражених ознаках передвісників родів і періодичного прояву перейм та потуг.

Аборти з вигнанням мертвих плодів реєстрували у трьох собак. Із них, в однієї тварини виведення мертвих плодів відбулося внаслідок падіння та удару по стінках живота; у собак було підтверджено діагноз на хламідіоз.

В однієї тварини за оперативного втручання (проведення овариогістероектомії) було підтверджено діагноз на путрифікацію плодів. Путрифікація (емфізема плода) – це гнильний розпад, причиною якого є розрідження слизового корка вагітності і проникнення у цервікальний канал та порожнину матки гнильних мікроорганізмів (анаеробів).

Муміфікацію (загибель і висихання плодів) реєстрували у 2-х ((11,76% випадків) собак під час родів. Муміфіковані плоди виводились разом із доношеними та життєздатними.

Несправжня вагітність у собак виникала після проведення в'язки. Для виключення справжньої вагітності та уточнення діагнозу користувалися методом ультразвукової

діагностики. При справжній вагітності візуалізувалися значно збільшені роги матки і наявні плідні міхури. У стані несправжньої вагітності на ехограмі спостерігали матку з потовщеною стінкою та збільшеними рогами за виключенням відсутності в просвіті плодів і накопичення невеликої кількості рідини без навколоплодових оболонок.

Висновок. Отже, в умовах приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області в структурі акушерських хвороб у собак патологія вагітності становить 25,75%. Частіше реєстрували часткове вивертання піхви, аборти і несправжню вагітність; рідше – скручування матки, муміфікацію та путрифікацію плодів.

Бібліографічний список

1. Дюльгер Г.П. Физиология размножения и репродуктивная патология собак. – М: Колос, 2002. – 152 с.

2. Корейба Л. В. Поширення дистоції родів у самиць м'ясоїдних в умовах ветеринарної клініки приватного підприємства «Бойко» міста Дніпропетровськ / Л. В. Корейба, Т. В. Ізотова // Науково-технічний бюлетень НДЦ біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК / Дніпропетровський ДАЕУ. – 2015. – Т3. – № 1. – С. 25-29.

3. Кравченко І. В. Розповсюдження акушерської та гінекологічної патології у самиць м'ясоїдних в умовах державної лікарні ветеринарної медицини міста Дніпропетровськ / І. В. Кравченко, С. В. Сосонний, Л. В. Корейба // Актуальні проблеми розвитку світової науки: зб. наук. праць за матеріалами міжнар. конф. (Київ, 30 бер. 2016 р.). – Ч. 1. – К.: Центр наукових публікацій, 2016. – С. 95-97.

4. Дуда Ю. В. Особенности клинического проявления генитальной формы хламидиоза у беременных собак / Ю. В. Дуда, Л. В. Корейба// NovaInfo. Ru : науч.-метод. журн. – 2018. – № 91. – С. 12-14.

5. Поширення хвороб заразної та незаразної етіології серед собак розплідника «Звездное счастье» Криворізького району / М. М. Марчук, Ю. Ю. Заїка, Ю. В. Дуда, Л. В. Корейба // Сучасний стан і перспективи розвитку аграрного сектору України : тези доп. II Всеукр. наук.-практ. конф. (Дніпро, 11-12 жовт. 2017 р.) / Дніпропетровський ДАЕУ. – Дніпро, 2017 – С. 77-79.

6. Марчук М. М. Поширення та особливості клінічного прояву хламідіозу у собак / М. М. Марчук, О. М. Ващук, Л. В. Корейба // Развитие науки в XXI веке : сб. статей XI междунар. конф. (Харьков, 14 марта 2016 г.) / Научн. информ. центр «Знание». – Х. : «Знание», 2016. – Ч. 3. – С. 97-102.

7. Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П. та ін. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин / навчальний посібник. – Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня», видавництво «Козацький вал», 2005. – 554 с.

NOZOLOGICAL PROFILE OF PREGNANCY DISEASES OF DOGS IN THE CITY NOVOMOSKOVSK, DNIPROPETROVSK REGION

Hudzovata S.V., Koreyba L.V., Ryabokon V.M.

Abstract. *It is established that in the conditions of a private veterinary clinic of the Novomoskovsk city of the Dnepropetrovsk region during pregnancy of dogs vaginal inversion, abortions of a contagious and noninfectious origin, false pregnancy are widespread; uterine twisting, putrification and mummification.*

Key words: dog, obstetric pathology, pregnancy diseases, diseases of infectious and non-infectious etiology.

УДК: 619:618.5-089.888.61:636.7

ЕФЕКТИВНІСТЬ КЕСАРЕВОГО РОЗТИНУ ТА ОВАРІОГІСТЕРОЕКТОМІЇ ЗА СКРУЧУВАННЯ МАТКИ У СОБАК

І. О. Лашин, *магістр*
С. В. Гудзовата, *магістр*
Л. В. Корейба, *к.вет.н., доцент*
Т. Л. Спіцина, *к.вет.н., доцент*
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
lyudkorFLK@gmail.com

***Анотація**. Встановлено, що дистоція родів є значно поширеною і складає 58% у собак різних порід та віку. Серед акушерської патології, що була показаннями до розроджувальних операцій мали місце вузькість тазу та піхви, неправильні розміщення плодів, великі плоди та їх виродливість, і скручування матки. Найвищий відсоток припадав на долю крупноплідності (20,7–24,1%), найменший (6,7%) на скручування вагітної матки. У собак за скручування тіла вагітної матки з наявністю ділянок ішемії було обґрунтоване проведення овариогістероектомії; при скручуванні рога матки з ампулою – виконання кесаревого розтину.*

***Ключові слова:** собака, дистоція родів, розроджувальні операції, кесарів розтин, овариогістероектомія.*

Постановка проблеми. Скручування матки – це патологія вагітності за якої вагітна матка (одного рога чи частини рога матки, що включає одну або дві ампули із цуценятами) обертається на 180° і більше навколо поздовжньої осі, що рідко реєструють у самиць м'ясоїдів (собак та кішок) в другій половині вагітності або в підготовчий період родів.

Причинами скручування матки у вагітних самиць дрібних тварин можуть бути падіння, стрибки та швидке переміщення тощо. За незначного скручування матки у самиць відмічається неспокій, ознаки абдомінального дискомфорту. Плоди при цьому розвиваються нормально, але блокується їх виведення з родового каналу під час родів без хірургічного втручання [1-5, 7].

Мета наших досліджень полягала у вивченні показань та ефективності проведення овариогістероектомії у собак при скручуванні вагітної матки.

Матеріали і методи досліджень. Дослідження проводились на базі приватної клініки ветеринарної медицини міста Дніпро. Діагноз на дистоцію родів ставили враховуючи дані анамнезу та з допомогою проведення клінічного та акушерського дослідження. Клінічне дослідження включало збір анамнезу, зовнішній огляд і піхвове дослідження, а також пальпацію матки через стінку живота встановлюючи положення та кількість плодів. Пальцями розкривали статеві губи і оглядали присінок піхви.

Кесарів розтин та овариогістероектомію проводили використовуючи загальноприйняті методи [1, 6].

Результати досліджень та їх обговорення. Впродовж 2020-21 р.р. до клініки поступило 55 собак з ознаками початку родів. З них патологічними виявились 29 випадків, що складає 58%, і в усіх цих випадках проводили кесарів розтин. В більшості випадків зустрічались такі патології, як: крупноплідність (один великий плід або перший великий плід), вузькість тазу,

слабкі перейми та потуги, бічне передлежання. В меншій мірі реєструвались випадки скручування матки у вагітних собак. Передумовами для проведення акушерського дослідження і надання допомоги були: подовження стадії виведення плода понад фізіологічно обумовленого у даного виду тварин часу (більше 4-х годин); різке ослаблення або припинення переймів та потуг після бурхливих попередніх; відсутність переймів і потуг. Аналіз та систематизація даних щодо патологій, які призводили до виконання операції кесарів розтин у собак наведені у таблиці.

Таблиця - Показання до кесаревого розтину у собак

Вид	Всього, кількість	Назва патології											
		Вузькість тазу/ піхви		Великий плід		Вироджливість		Одночасне вклинення двох плодів		Перекручування рогу матки		Поперечне положення плода в родовому каналі	
		n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
2020 р.													
Собаки	14	3	10,3	6	20,7	1	-	1	7,1	1	6,7	-	-
2021 р.													
Собаки	15	2	6,9	7	24,1	1	3,4	1	6,7	1	6,7	1	6,7

Дані таблиці свідчать, що найчастіше показанням до виконання кесаревого розтину був великий плід – 46,6–57,2% випадків. Вузькість тазу / піхви у собак зареєстровано у 6,9–10,3% випадків. Вузькість тазу реєстрували здебільшого у самиць брахеоцефалічних порід (англійський та французький бульдог), вузькість піхви - у собак міні-порід. У 6,7–7,1% тварин під час проведення кесаревого розтину встановлювали одночасне вклинення плодів в родовий канал. В однієї собаки (3,4%) кесарів розтин було проведено із-за поперечного положення плода, коли плід вклинювався у інший ріг матки. Виродливість плодів зустрічалася у кішок в середньому в 3,4 % випадків і спостерігалася у самиць з ранніми та пізніми токсикозами вагітності чи віком 6 та більше років.

Скручування рогу і тіла матки реєстрували у двох тварин (6,7% випадків). Це собака породи чихуахуа із терміном вагітності 64 доби. Зі слів господаря тварина була неспокійною, відмічалось часте дихання і серцебиття, мінімальні скорочення стінок живота. За поверхневої пальпації відчували слабкі скорочення матки. Слабка родова діяльність, яка почала ще 2 доби тому припинилась через годину після прибуття в клініку. На момент проведення загального та акушерського дослідження відмічали зниження загальної температури тіла до 37.3 °С, шийка матки закрита, матка атонічна. За оперативного втручання було виявлено перекручування лівого рогу матки з однією ампулою навколо поздовжньої осі (фото 1).

Фото 1 Скручування рога матки **Фото 2 Скручування тіла матки**

У безпорідної собаки скручена матка в ділянці тіла була ціанотичною з участками ішемії (фото 2) масою до операції 5,8 кг (50% маси тварини) і 3,0 кг після операції. За наявності ділянок ішемії було прийнято рішення про проведення овариогістероектомії.

У післяродовому періоді тваринам було рекомендовано дієту (Royal canin starter mini; засоби етіотропної терапії пеніцилінового ряду (Кламоксил по 0,3 мл підшкірно 1 раз на добу впродовж 7 діб; із засобів симптоматичної терапії одноразово застосовували нестероїдний протизапальний препарат Мелвет підшкірно у дозі 0,15 мл.

В цілому виживаність серед породіль склала 100%, а серед приплоду 80%. Після родопомочі породіллі та цуценята утримувались у господарів вдома, за ретельного дотримання вимог щодо догляду і складання раціону. За тваринами вели спостереження до настання у них охоти та наступного осіменіння і вагітності.

Висновки.

1. Серед дистоції родів у собак мали місце вузькість тазу та піхви, неправильні розміщення плодів, великі плоди та їх виродливість, і скручування рогу та тіла матки. Найвищий відсоток припадав на долю крупноплідності (20,7–24,1%), найменший (6,7%) на скручування вагітної матки.

2. Ефективність допомоги роділлям за скручування рога матки з ампулою забезпечило виконання кесаревого розтину; при скручуванні тіла матки з наявністю ділянок ішемії – проведення овариогістероектомії.

Бібліографічний список.

1. Дюльгер Г.П. Физиология размножения и репродуктивная патология собак. – М.: Колос, 2002. – 152 с.

2. Ізотова Т. Показання до кесеревого розтину у самиць м'ясоїдних в умовах ветеринарного кабінету ПП Бойко О. Л. міста Дніпро / Т. Ізотова, С. Юрчик, Л. Корейба // Інноваційні технології та інтенсифікація розвитку національного виробництва : матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Тернопіль, 30 листоп. 2017 р.) / Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція. – Тернопіль, 2017. – Ч. 1. –С. 205-207.

4. Корейба Л. В. Поширення дистоції родів у самиць м'ясоїдних в умовах ветеринарної клініки приватного підприємства «Бойко» міста Дніпропетровськ / Л. В. Корейба, Т. В. Ізотова // Науково-технічний бюлетень НДЦ біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК / Дніпропетровський ДАЕУ. – 2015. – Т3. – № 1. – С. 25-29.

5. Оперативная хирургия с основами топографической анатомии / Э.И. Веремей, В.М. Власенко, А.Н. Елисеев и др.; под общ. ред. Э.И. Веремея. – Мн.: Ураджай, 2001. – 537 с.

6. Родові та післяродові ускладнення у самиць м'ясоїдних / Т. В. Ізотова, І. В. Рижих, Л. В. Корейба, М. І. Гаращук // Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин : матеріали III Всеукраїнськ. наук.-практ. Інтернет-конф., присвяч. 25-річчю заснування каф. терапії ім. проф. П. І. Лукеса (Полтава, 27-28 листоп. 2019 р.) / Полтавська державна аграрна академія. – 2019. – С. 45-47.

EFFECTIVENESS OF CESAR SECTION AND OVARIOHYSTROECTOMY BY TWISTING OF THE UTERUS OF DOGS

Lashin I.O., Gudzovata S.V. Koreyba L.V., Spitsina T.L.

Abstract. It was found that dystocia is very common and is 58% dogs of different breeds and ages. Among the obstetric pathology that was an indication for birth operations were narrowness of the pelvis and vagina, improper placement of fetuses, large fetuses and their ugliness, and uterine torsion. The highest percentage was accounted for by large fertility (20.7–24.1%), the lowest (6.7%) by twisting of the pregnant uterus. Ovarian hysterectomy was justified for twisting the body of the pregnant uterus with the presence of areas of ischemia; when twisting the uterine horn with an ampoule - performing a cesarean section of dogs.

Keywords: dog, dystocia, parturition operations, cesarean section, ovariohysterectomy.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ТА БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА Й ПЕРЕРОБКИ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА ТА АКВАКУЛЬТУРИ 2021

УДК: 619:618.5-089.888:636.7

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ ПРЕПАРАТІВ СЕНСІБЛЕКС ВЕЙКС ТА НО-ШПИ ЗА ПОРУШЕННЯ ДИНАМІКИ РОДОВОГО ПРОЦЕСУ У СОБАК

С. В. Гудзовата, *магістр*
Л. В. Корейба, *к.вет.н. доцент*
Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна
lyudkorFLK@gmail.com

Анотація. *У статті наведено дані частоти порушень динаміки родового процесу та відновлення і нормалізації координації родового процесу при защемленні плода у родовому каналі собак із застосуванням препарату спазмолітичної дії Сенсіблекс Вейкс.*

Ключові слова: *собака, родова діяльність, родові шляхи, порушення динаміки родового процесу, защемлення плода, препарати спазмолітичної дії.*

Постановка проблеми. Патологія родів – це подовження будь-якої стадії родового процесу. Нині патологічні роди описані практично у всіх порід собак і найчастіше реєструються у дрібних порід та у тварин з великою головою й широким плечовим поясом. До цієї групи відносяться собаки породи чіхуа-хуа, такси, пекінеси, йоркширські тер'єри, мопси, шпіци, бульдоги і т.д. Також, патологія родів може бути пов'язана і з індивідуальними особливостями фізіологічного стану собаки та з неправильним розміщенням цуценят по відношенню до родових шляхів [1-5].

Родові ускладнення у собак можуть виникнути і за правильних передлежань, позиції, положення та членорозміщення плода. Одним із таких ускладнень родів у собак є защемлення плода внаслідок нееластичності тканин родового каналу. Таке явище часто реєструється за першого щеніння [1, 5].

Мета роботи полягала в експериментально-клінічній оцінці препаратів Сенсіблекс Вейкс та Нош-пи за порушення динаміки родової діяльності у собак.

Матеріали і методи досліджень Експериментальні та клінічні дослідження проводились на базі приватної клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області. Об'єктом для проведення досліджень слугували собаки-роділлі та препарати Сенсіблекс Вейкс і Нош-па. Предметом дослідження були 2 групи собак-роділль (по 5 тварин у кожній) із дискоординацією родового процесу.

Акушерське дослідження (внутрішнє піхвове) у собак-роділль проводили з допомогою піхвового дзеркала. Скорочувальна діяльність матки під час перебігу стадії виведення плодів визначалась пальпаторним методом (зовнішнім і внутрішнім).

Результати досліджень та їх обговорення. Наближення родів у собак визначали за проявом таких ознак як: набряк пакетів молочної залози за 1–4 діб до родів, зниження загальної температури на 0,5–1 °С, почастішання актів дихання та сечовипускання, поява зі статевої щілини слизових виділень із домішкою крові.

Ознаками защемлення плодів у собак були виведення деяких передлежачих ділянок плода із піхви з подальшим припиненням його переміщення по родовому каналу внаслідок спазму м'язів шийки матки. Такі роди як правило супроводжувались біллю, особливо при виведенні першого цуценяти (фото).

В умовах клініки зазвичай лікарі ветеринарної медицини застосовують препарат спазмолітичної дії – Но-шпу у дозі 0,5–1 мл внутрішньом'язово. В середньому через 10–15 хвилин м'язи шийки матки роділль розслабляються і плід під час переймів та потуг починає

виводитись із родового каналу. Для прискорення та завершення родів вдаються до швидкого виведення плодів. При цьому чистими і обробленими синтоміциновою емульсією руками, вводячи палець знизу чи з боку плода виводять його з утроба матері по дузі донизу.

Для попередження ускладнення при виведенні цуценят змащують стінки піхви собаки стерильним вазеліном.

Фото Виведення плодів у собаки за дискоординації родових сил

Порушення динаміки родів із дискоординацією переймів та потуг в більшості випадків спостерігали у собак за першого щеніння, і в меншій мірі за вторинної слабкості родової діяльності обумовленою неправильними розміщеннями плодів.

Для регуляції родового процесу (нормалізації координації маткових скорочень) нами було запропоновано застосування препарату антиспазматичної дії Сенсіблекс Вейкс у дозі 0,1 мл на кг маси тіла тварини. До складу препарату входить денаверин гідрохлорид, що проявляє антиспазматичну дію і сприяє збільшенню еластичності м'яких тканин родових шляхів.

Порівняльна ефективність препаратів антиспазматичної дії за дискоординації родових сил у собак представлено у таблиці.

Таблиця – Порівняльна терапевтична ефективність препаратів Но-шпа та Сенсіблекс Вейкс за дискоординації родового процесу у собак

Препарат	Група тварин	Час прояву переймів та потуг після застосування препарату, хв	Ефективність застосування (кількість тварин)	Ефективність відсутня (кількість тварин
Но-шпа	1-ша (n=5)	10–15	3 (60%)	2 (40%)
Сенсіблекс Вейкс	2-га (n=5)	5–6	5 (100%)	–

Застосування препарату Нош-па обумовлювало виведення плода у собак-роділль в середньому через 10–15 хв. За дії препарату Сенсіблекс Вейкс відновлення родових скорочень у собак спостерігали через 5–6 хвилин.

З даних таблиці видно, що застосування препарату Сенсіблекс Вейкс виявилось ефективним у відновленні координації родових сил у всіх тварин дослідної групи. Менш ефективним (3% випадків) виявилось застосування препарату Нош-па собакам-роділлям першої дослідної групи.

Висновки.

1. В умовах клініки ветеринарної медицини міста Новомосковськ Дніпропетровської області частота порушень динаміки родового процесу у собак складає 10% по відношенню до усієї акушерської патології.

2. Для відновлення та нормалізації координації родового процесу при защемленні плода у родовому каналі собак найбільш ефективним є застосування препарату спазмолітичної дії Сенсіблекс Вейкс.

Бібліографічний список

1. Дюльгер Г.П. Физиология размножения и репродуктивная патология собак. – М.: Колос, 2002. – 152 с.

2. Корейба Л. В. Поширення дистоції родів у самиць м'ясоїдних в умовах ветеринарної клініки приватного підприємства «Бойко» міста Дніпропетровськ / Л. В. Корейба, Т. В. Ізотова // Науково-технічний бюлетень НДЦ біобезпеки та екологічного контролю ресурсів АПК / Дніпропетровський ДАЕУ. – 2015. – Т3. – № 1. – С. 25-29.

3. Кравченко І. В. Розповсюдження акушерської та гінекологічної патології у самиць м'ясоїдних в умовах державної лікарні ветеринарної медицини міста Дніпропетровськ / І. В. Кравченко, С. В. Сосонний, Л. В. Корейба // Актуальні проблеми розвитку світової науки: зб. наук. праць за матеріалами міжнар. конф. (Київ, 30 бер. 2016 р.). – Ч. 1. – К.: Центр наукових публікацій, 2016. – С. 95-97.

4. Родові та післяродові ускладнення у самиць м'ясоїдних / Т. В. Ізотова, І. В. Рижих, Л. В. Корейба, М. І. Гаращук // Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин : матеріали III Всеукраїнськ. наук.-практ. Інтернет-конф., присвяч. 25-річчю заснування каф. терапії ім. проф. П. І. Локеса (Полтава, 27-28 листоп. 2019 р.) / Полтавська державна аграрна академія. – 2019. – С. 45-47.

5. Харенко М.І., Хомин С.П., Кошовий В.П. та ін. Фізіологія та патологія розмноження дрібних тварин / навчальний посібник. – Суми: ВАТ «Сумська обласна друкарня», видавництво «Козацький вал», 2005. – 554 с.

EFFECTIVENESS OF USING SENSIBLEX WAKES AND NO-SHPA DRUGS FOR VIOLATION OF THE DYNAMICS OF GENDER PROCESS OF DOGS

Abstract. The article presents data on the frequency of violations of the dynamics of the birth process and the restoration and normalization of coordination of the birth process when the fetus is pinched in the birth canal of dogs using the antispasmodic drug Sensiblex Vakes

Key words: dog, patrimonial activity, patrimonial ways, disturbances of dynamics of patrimonial process, pinching of a fruit, preparations of antispasmodic action